PIV 1399
BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
30103

Biblioteca Bucureştilor

12
Decembrie
2007

REVISTA ASOCIAȚIEI BIBLIOTECARILOR ŞI DOCUMENTARIŞTILOR DIN ROMÂNIA • **BIBLIOTECA METROPOLITANĂ** • DIRECTOR FLORIN ROTARU

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

foto: Ion Cucu

CELLA DELAVRANCEA

1887 – 1991

120 de ani de la naştere

„… opera Cellei Delavrancea reprezintă o carte a **corespondenţelor**, *o carte în care muzica, artele plastice, literatura, natura se cheamă şi îşi răspund într-un dialog dus în numele bucuriei de a întîlni armonia şi perfecţiunea, de a trăi sub semnul lor, de a chema pe cît mai mulţi la această sărbătoare a spiritului. Dar mai ales o carte a dialogului pe care sufletul l-a început încă din fragedă copilărie, cu toate întruchipările frumosului, şi l-a continuat de-a lungul* **unui secol de viaţă**, *ce a reprezentat o necurmată călătorie în timpurile şi spaţiile de vrajă ale artei".*

Valeriu Râpeanu

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Sumar

Centenar Mircea Eliade

Jurnal 2

Enigma „morții colective" (II) 3

Ioan Petru CULIANU – Ultimele clipe ale lui Mircea Eliade – *Mahâparinirvâna* 5

Mircea ELIADE – Insula lui Euthanasius 8

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Georgeta FILITTI – Woroniecki 10

Patrimoniu 13

Istoria cărții

G. CĂLINESCU – *Ion Creangă* 14

Autografe contemporane

Mircea MALIȚA – Zece Mituri Contemporane 16

Meridian biblioteconomic

EBLIDA – Proiecte biblioeuropene 22

Gabriela TOMA – Diversitatea culturală şi digitizarea 24

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

In memoriam Constantin C. Giurescu 26

Irina STOLTZ – Eveniment CERTIDoc în România / Finlanda mai aproape 27

Săptămâna venețiană 28

Conferința Națională a ANBPR 29

Agenda culturală

Premiile anuale ale Fundației Naționale pentru Civilizație Rurală „Nişte țărani" 30

Nina VASILE – „Origini" sau Despre exilul românilor 31

Gabriela TOMA – Caietele „Echinox" 32

– „Scriu precum vorbesc cu cineva" 34

Catalog 36

Repere – „BiblioPolis", „Curier", „Biblioteca vâlceană",

„Pavel Dan: O biografie în imagini" 38

Calendar 39

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ
BUCUREŞTI
Inventar Nr. 3e103.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Centenar Mircea Eliade

Jurnal

De mulți ani, îmi place să recitesc, în preajma Crăciunului, legendele, ritualele și obiceiurile celor Douăsprezece zile (între Crăciun și Bobotează); măștile animalești, ceremoniile de tip Carnaval, legendele cailor fără cap care apar în noaptea Anului Nou etc. Asemenea mituri și scenarii rituale se găsesc nu numai în societățile indo-europene, dar și în Japonia, China, la Ainu și în multe alte locuri. Pretutindeni, cele douăsprezece zile care preced și se succed Anului Nou constituie un moment decisiv în viața comunității: atunci sufletele morților vizitează pe cei vii, atunci au loc inițierile adolescenților etc. Toate astea se știau de mult. Dar de ce venirea morților are loc *numai* și *pretutindeni*, în preajma Anului Nou? Pentru că Anul Nou reprezintă nu numai momentul critic al anului („haosul" care se instaurează îndată după încheierea unui ciclu temporal), ci și un moment cosmogonic. Anul Nou repetă Creația; cu fiecare An Nou, lumea reîncepe, renaște, mai precis: *e făcută din nou*. (Vezi, bunăoară, recitarea ceremonială a Poetului Creațiunii, în Mesopotamia, reactualizarea rituală a conflictului care a precedat și înfăptuit Creația, ca în Egipt și în atîtea alte locuri – scenariul care supraviețuiește în credințele și obiceiurile populare sud-est europene.) În intervalul între Anul care se încheie (i.e., Lumea veche care dispare) și Anul Nou (i.e., Cosmosul pe cale de a fi re-creat), sufletele morților se apropie de cei vii pentru că speră într-o *repetare* (chiar efemeră) a existenței (ei apar din nou, „întrupați" în măști și animale) sau speră, implicit, într-o *abolire* a Timpului, deci într-o transcendere a propriei lor condiții de umbre. Voi dezvolta toate acestea în cărțulia la care lucrez de cîteva săptămîni, *Archétypes et répétition* (în românește, îi spuneam la început *Cosmos și Istorie*)...

Guy Bernard a vorbit astă seară la l'Arc-en-Ciel despre textele cosmogonice egiptene, asupra cărora și-a trecut de curînd teza de doctorat. La discuție a luat parte Marcel Griaulle, abia întors din Africa. Am fost fericit să-l ascult (cartea lui despre măștile africane îmi lămurise multe lucruri obscure). Am continuat apoi discuția, en petit comité, în biblioteca lui Lavastine (pînă la unu și jumătate dimineața). Griaulle ne spunea că a petrecut nu știu cîți ani în Africa, unde a făcut cincisprezece expediții. Era aproape sigur că „înțelesese" sistemul religios și social al dogonilor și bambara. Ultima oară, cu șase luni înainte de a părăsi Africa, întîlnește un bătrîn cu care stă de vorbă 150 de ore, cu foarte mici intervale de repaus. „Și după a 150-a oră, întregul meu sistem era la pămînt. Tot ce citisem și scrisesem pînă atunci începea să se clatine. Nu știu ce să mai cred, acum am doar impresia că suntem la o cotitură a studiilor africane. Acei nefericiți de negri mi-au revelat înțelesul logosului platonician! Simbolismul lor era atît de formidabil și de coerent, încît numai studiul pe viu al unei asemenea tradiții arhaice ne va putea ajuta să înțelegem celelalte religii moarte".

Nu credeam că voi avea atît de curînd verificarea, din partea celui mai ilustru africanist francez, a întregii mele „teorii" asupra simbolismului primitiv...

Întîlnire cu părintele A. S. Puțin timp după aceea sosește și Dna George Brătianu. Spre marea mea umire, Dna G. B. îl roagă pe părintele A. să-i explice problema Răului. *Privatio boni*, începe părintele. Ontologic vorbind, Răul nu există. Etc. etc.

După plecarea părintelui, Dna G. Brătianu ne povestește despre moartea soțului său în închisoare, în 1953. Era la regim celular. Din noiembrie 1952 pînă la 23 aprilie 1953, nimeni nu l-a văzut. S-a crezut chiar că era mort. Apoi, în ziua de Sfîntu Gheorghe, cîțiva deținuți l-au zărit în curte, gîrbovit, de abia mergînd, cu călăii alături. Printre deținuți se aflau cîțiva episcopi uniți. De la fereastra lor, i-au făcut un semn cu mîna și l-au binecuvîntat. George Brătianu i-a privit, dar părea că are ochii morți. Nici o reacție. A doua zi este din nou condus în curte. Scena se repetă. G. B. ridică ochii spre fereastră, surîde, – episcopii surîd de asemenea și îl binecuvîntează. Gardianul îl întreabă pentru ce a ridicat ochii și ce a văzut – nu am ridicat ochii, răspunde G. B. N-am văzut pe nimeni. Gardianul începe să-l bată în cap. Din curte pînă la al doilea etaj nu se oprește din lovituri. Dar ajuns în celulă, gardianul este cuprins de frică – și ceilalți deținuți îl aud coborînd scara. Bolnav, epuizat, G. B. a avut probabil, în celulă, o hemoragie internă și gardianului i-a fost frică. A mers să cheme doctorul, sau pe cineva cu acest drept. Li se auzeau cizmele pe scară. Puțin timp după aceea au coborît. G. B. agoniza probabil. Nu mai putea fi salvat.

Au auzit, în ziua aceea, gardianul din cinci în cinci minute deschizînd ferestruica celulei și privind înăuntru. Voia să știe dacă G. B. mai trăia. În jurul orei douăzeci și două sau douăzeci și trei, gardianul a coborît din nou în fugă, pentru a-i chema pe ceilalți. În celulele vecine înțeleseseră: G. B. murise. Dar era prea tîrziu pentru a fi scos din celulă și îngropat. Operația a avut loc a doua zi seara, aproape cu 24 de ore mai tîrziu.

Persoana care a povestit toate acestea Dnei George Brătianu se găsea, cu cinci sau șase alți deținuți, într-una din celulele alăturate. A doua zi, ca de obicei, unul din responsabilii ocnașilor a venit să facă apelul. Părea beat, buimăcit. A rămas năuc cîteva minute, înainte de a se decide să facă apelul. Apoi a mers în celula lui G. B. și a ieșit de acolo cu o oală cu marmeladă. Pomana, a spus, întinzîndu-le oala.

Părintele plecase și regretam. Mă gîndeam: *privatio boni*...

Mă gîndeam de asemenea la aceasta: la Paris am auzit spunîndu-se că George Brătianu s-a sinucis tăindu-și venele cu bucățelele de metal de la șireturile de ghete, pe care le frecase luni întregi pentru a le ascuți. Dar această versiune a fost inventată de temniceri. Foarte abili, ei au lansat un zvon care putea fi crezut, căci era în concordanță cu voința, răbdarea și eroismul victimei.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Enigma „morții colective"

(II)

M-am întors în strada Palade încărcat de note, documente și proiecte. Aproape completasem documentarea pentru *La Mandragore* și-mi propuneam s-o scriu în cursul anului. Al. Rosetti mi-o ceruse pentru Editura „Fundațiilor Regale", și Paul Geuthner o aștepta. *Habent sua fata libelli...* Începusem să adun materialele pentru această carte la „Imperial Library" din Calcutta, prin 1930 – 1931. Publicasem două foiletoane în „Cuvântul", în 1932, și, de atunci, de cîte ori aveam răgaz, continuam să-mi îmbogățesc dosarele. De curând, îi cerusem lui Ion Muşlea, directorul Arhivei de Folclor de la Cluj, să-mi trimită material documentar inedit, așa că în toamna aceea am redactat primul capitol, *Le culte de la mandragore en Roumanie*. Textul va apărea în primăvara lui 1939, în „Zalmoxis", revista de studii religioase pe care hotărîsem s-o public îndată după întoarcerea de la Berlin. Nae Ionescu, Al. Rosetti și alții îmi încurajau acest proiect. Generalul Condeescu îmi făgăduise o subvenție de la Fundațiile Regale, iar Paul Geuthner acceptase s-o editeze. Mulți savanți străini își anunțaseră contribuțiile, și în iarna 1938 primisem deja articole de la Ananda Coomaraswamy, R. Pettazzoni, C. Hentze, J. Przyluski, B. Rowland.

Mă hotărîsem să scot „Zalmoxis" în speranța că, pe de o parte, voi încuraja studiile de istoria religiilor în România, iar pe de altă parte voi promova rezultatele cercetătorilor români, publicîndu-le într-o limbă de mare circulație. Nu exista nici o catedră de istoria religiilor la Facultățile de Litere și Filozofie, deși Vasile Pârvan, Nae Ionescu, iar, de cîțiva ani, eu însumi, ținuserăm cursuri de istoria religiilor. Mă interesa, de asemenea, „deprovincializarea" studiilor de folclor și etnologie comparată în România. Îmi propuneam să-i silesc oarecum pe folcloriștii români să ia în serios valoarea istoric-religioasă a materialelor pe care le adunau și le utilizau; să treacă, adică, de la faza filologică la momentul hermeneutic. Proiectele pe care le făceam atunci, în toamna 1937, erau grandioase, dar nu mi se păreau irealizabile. Îmi propuneam să termin *La Mandragore* într-un an, ca să pot începe după aceea o carte teoretică asupra structurii miturilor și a simbolului. Ținusem în ultimii ani cursuri asupra acestor probleme. În toamna 1937 anunțasem un curs special despre simbolismul religios, în care aveam să cercetez îndeosebi simbolismul acvatic și al Arborelui Cosmic. Esențialul prelegerilor va apărea mai tîrziu în volumul II din „Zalmoxis" și în *Traité*. Asemenea probleme pasionau un mic grup de studenți pe care-i cunoscusem mai bine la seminarele despre *De docta ignorantia* și cartea a X-a din *Metafizica* lui Aristot. Le anunțasem pentru anul următor, 1938 – 1939, un curs asupra mitului. Dar n-am mai apucat să-l țin.

Pe nesimțite, atmosfera politică se schimbase și amenința să se agraveze. Popularitatea mișcării legionare era în continuă creștere. Cîțiva dintre prietenii și colegii mei aderaseră de cîțiva ani la Garda de Fier. Alții păreau a aștepta momentul prielnic ca să-și ceară admiterea. Deși nu se încadrase în chip oficial, Nae Ionescu era considerat „ideologul" mișcării legionare, spre iritarea altor intelectuali și gazetari de dreapta. Cu puțin înainte de alegerile din toamna aceea, Iuliu Maniu și Corneliu Codreanu încheiaseră un acord electoral, care le îngăduia să evite abuzurile guvernamentale. Este foarte probabil că acest acord a pecetluit soarta mișcării legionare. Nu numai pentru că succesul electoral a întrecut toate așteptările, dar mai ales pentru că guvernul nu a obținut cota de 40% din voturi, care i-ar fi asigurat majoritatea parlamentară. Astfel că alegerile au fost anulate. Regele l-a însărcinat pe Octavian Goga să constituie guvernul, cu Armand Călinescu la Interne, și s-au anunțat noi alegeri în cursul iernii.

În ianuarie 1938, după o suspendare de patru ani, a reapărut „Cuvântul". Dar nu mai era ziarul pe care-l cunoșteam și-l iubeam din anii studenției. Cenzura, de curînd reintrodusă, și mai ales presentimentul că ne aflam în preajma unor evenimente hotărîtoare, îi schimbaseră parcă „stilul". Cum Mihail Sebastian și Ion Călugăru nu mai colaborau (deși Sebastian rămăsese tot atît de legat de Nae Ionescu), aveam răspunderea paginii culturale. Scriam două – trei articolașe săptămînal și invitasem cîțiva din foștii mei studenți să colaboreze.

În timpul iernii, campania electorală reîncepu și mai aprigă. S-a spus mai tîrziu că Armand Călinescu, întemeindu-se pe informațiile pe care le primea la Ministerul de Interne, l-a anunțat pe Regele Carol că rezultatele alegerilor vor fi dezastruoase, că mișcarea legionară ar putea recolta cel mai mare număr de voturi. Astfel că, la 11 februarie, guvernul Goga a fost demis și s-a alcătuit un nou guvern sub președinția Patriarhului Miron, dar condus, în realitate, de Armand Călinescu. Cum scopul final era distrugerea mișcării legionare, eram mulți care ne întrebam de unde va izbucni scînteia care va dezlănțui conflictul între Carol și Codreanu. Șeful Gărzii de Fier alesese calea nonviolenței. Într-o circulară, declarase că guvernul poate schingiui și omorî, dar legionarii nu vor răspunde. Și, cu toate astea, cînd N. Iorga a scris în „Neamul românesc" că în restaurantele legionare se urzesc comploturi, Corneliu Codreanu i-a răspuns într-o altă circulară, acuzîndu-l că e „necinstit sufletește". Aceasta a fost neașteptata ocazie pe care o aștepta Armand Călinescu. N. Iorga a intentat proces de calomnie și, în aprilie 1938, Codreanu a fost arestat, judecat și condamnat la șase luni închisoare. Cu o noapte înainte, sediile legionare au fost ocupate și percheziționate, iar a doua zi toate ziarele au publicat o pagină întreagă cu facsimile de scrisori, din care ar fi trebuit să se vadă că mișcarea legionară pregătea o răzmeriță. Constituția fusese suspendată, decrete-legi speciale erau promulgate în fiecare zi. Evident, toate ziarele legionare fuseseră interzise.

Nae Ionescu fusese arestat împreună cu aproape toți șefii legionari. Cîtva timp după aceea, am aflat că au „domiciliul forțat" într-o școală de agricultură de lîngă Miercurea-Ciuc. În mai avusese loc un alt proces, de astă dată de înaltă trădare, al lui Codreanu și al unui grup întreg de șefi legionari. De data aceasta, Corneliu Codreanu fusese condamnat la zece ani de temniță.

Continuasem să-mi țin cursurile în aceste săptămîni de tensiune. Singura noutate o constituiau cîteva figuri suspecte pe care le remarcasem în primele și ultimele bănci din amfiteatrul „Titu Maiorescu". Într-o seară, a sunat telefonul. O voce necunoscută m-a prevenit că „ar fi bine dacă n-aș dormi acasă în noaptea aceea". Știam că perchezițiile și arestările se fac în toiul nopții și mai știam că, o dată arestat, era imposibil

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

să fii pus în libertate. Mă gîndisem mai demult la o asemenea eventualitate, dar generalul Condeescu, președintele Societății Scriitorilor Români, mă asigurase că nu se fac descinderi și nu riscă „domiciliul forțat" decît cei care făcuseră „politică activă". Cum Condeescu era prietenul din tinerețe și bibliotecarul Regelui Carol, îmi închipuiam că este bine informat. Dar trebuia, cu orice preț, să evit arestarea. Un prieten venise tocmai să mă vadă. I-am propus să mîncăm, numai noi doi, în oraș, și apoi să ne plimbăm pînă în zori. Așa am și făcut. Pe la două noaptea, am trecut amîndoi prin fața casei. Ardea lampa pe birou, semnalul pe care-l fixasem cu Nina, în cazul cînd percheziția fusese efectuată, dar era încă riscant să mă întorc. Am trecut din nou după trei ceasuri. Lampa fusese stinsă și am urcat. Nina mi-a povestit ce s-a întîmplat. Curînd după miezul nopții, doi comisari și un inspector de la Siguranță au intrat și au întrebat de mine. Le-a spus că sînt plecat în provincie. Au început să răscolească sertarele și bibliotecile, căutînd texte compromițătoare. Au citit toată corespondența recentă, primită din străinătate (majoritatea în legătură cu „Zalmoxis", care se afla sub tipar), au confiscat scrisorile redactate în englezește, pentru că nu le puteau înțelege. Nu-mi era somn, după atîtea cafele băute toată noaptea, și am început să răsfoiesc dosarele „Zalmoxis" și *La Mandragore*, să mă conving că au rămas intacte. Trebuia însă să găsesc o „gazdă", la care să mă ascund pînă va avea timp Condeescu să limpezească situația. Am găsit-o chiar în acea zi, la tatăl unei colege de școală a Gizei, în cealaltă parte a Bucureștiului. Am plecat cu o pijama și cîteva cărți, socotind că nu voi rămîne decît o zi – două. Am rămas aproape trei săptămîni. Nina l-a văzut chiar în acea zi pe Condeescu, cu care era de altfel înrudită. Generalul a făgăduit că va vorbi cu Armand Călinescu, dar m-a sfătuit să nu mă întorc acasă pînă nu-mi va trimite el vorbă. „O dată arestat, i-a spus Ninei, nu mai pot face nimic. Nimeni nu mai poate face nimic. Nici măcar Regele. Asta a fost condiția pusă de Armand: absolut nici o intervenție..."

Din ziare, aflam nu numai de procedeele și condamnările legionarilor, ci și amănunte care mă interesau personal; bunăoară, demiterea lui Nae Ionescu de la Universitate, adică, indirect, și a mea, asistentul lui. Din iunie deci pierdeam salariul și mă întrebam din ce vom trăi. Proprietarul apartamentului o asigurase pe Nina că mă va păsui cu chiria, dar articolul pe care-l trimisesem la „Vremea" fusese cenzurat, deși alesesem un subiect neutru și destul de anost (cred, în legătură cu gîndirea indiană). Spre mirarea și bucuria mea, articolul scris pentru „Revista Fundațiilor Regale" a putut apărea, dar a fost ultimul în acel an. Din fericire, Al. Rosetti mi-a propus să traduc un roman de Pearl Buck, *The Fighting Angel*, și mi-a avansat o sumă importantă. Pentru moment, nu eram amenințați să murim de foame. Dar nu-mi făceam iluzii. Presimțeam că, mai curînd sau mai tîrziu, voi fi „scos din circulație", așa cum îmi uraseră mai demult unii din criticii mei. Chiar dacă aș fi scăpat de domiciliu forțat, știam că nu voi redobîndi o catedră universitară. Știam de asemenea că nu voi mai putea scrie și publica sub dictatură. Și totuși, nu eram nici trist, nici dezamăgit. Într-un anumit fel, mă așteptam la asta. Cu unsprezece ani în urmă, scrisesem articolul *Anno Domini*. Știam că pierdusem „Raiul", pe care-l cunoscusem în adolescență și prima tinerețe: disponibilitatea, libertatea absolută de gîndire și creație. De aceea produsesem atît de mult și atît de repede; știam că răgazul pe care ni-l îngăduia „Istoria" era limitat. E drept, nu-mi închipuisem niciodată că ne vom găsi într-o asemenea situație datorită unei mișcări naționaliste, pe care în vremea studenției mele o privisem cu indiferență și datorită unui rege tînăr, a cărui venire pe tron o socotisem, ca toată generația mea, providențială.

N-am fost niciodată curios să cunosc mai dinainte „sosul cu care voi fi mîncat". Știam că va veni o zi cînd „Istoria" mă va împiedica să cresc și să devin eu însumi. Știam că voi fi amenințat să fiu înghițit și digerat de viu în pîntecul unui monstru. Mă consola gîndul că apucasem să scriu măcar o parte din cărțile pe care le visasem și să public măcar *Yoga*, deși eram ros de remușcări că nu scrisesem *Viață Nouă*, nu terminasem *La Mandragore* și nu tipărisem volumul din „Zalmoxis". Dacă doream atît de mult libertatea era, în primul rînd, pentru a putea încheia măcar lucrările începute. Bănuiam că, într-un anumit fel, ciclul de „creație românească" se apropie de sfîrșit. Abia împlinisem 31 de ani, eram încă – și mai ales mă simțeam – foarte tînăr, plin de proiecte și de posibilități. Îmi spusesem că voi găsi o catedră în Italia (unde mă invita Tucci) sau în Statele Unite, unde mă îmbia Coomaraswamy. Nu vedeam în exil o rupere de cultura românească, ci numai o schimbare de perspectivă, mai exact o deplasare în *diaspora*. Mă gîndeam la exil fără amărăciune și fără nici un gînd de răzbunare. În cîțiva ani, avusesem tot ce se avea în România, în afară de avere: glorie, notorietate, prestigiu; fusesem și poate mai eram încă „șeful generației tinere". De tot ce mi se întîmplase în ultimele luni nu puteam învinui pe nimeni, nici măcar pe Carol sau pe Armand Călinescu. Vedeam aici destinul generației noastre: zece ani de libertate, și apoi din nou „condiționați" de momentul istoric. Lucrurile s-ar fi putut întîmpla altfel, dar sentința nu putea fi abolită; putea fi, cel mult, amînată încă doi – trei ani. De astă dată, știam și eu, ca toată lumea, că războiul se apropie, că, orice am face, vom fi și noi implicați, că singura problemă a românilor era, după expresia lui Anton Golopenția, „cum să iernăm". Spre deosebire de majoritatea tinerilor, nu credeam că generația mea avea destin politic, așa cum avusese generația războiului și cum speram că vor avea generațiile care vor veni după noi. Destinul nostru era exclusiv cultural. Aveam de răspuns la o singură întrebare: sîntem sau nu capabili de o cultură majoră, sau sîntem condamnați să producem, ca pînă în 1916, o cultură de tip provincial, traversată meteoric, la răstimpuri, de genii solitare, ca Eminescu, Hasdeu, Iorga? Apariția unui Vasile Pârvan, unui Lucian Blaga, Ion Barbu, Nae Ionescu și a altora îmi confirmase încrederea în posibilitățile creatoare ale neamului românesc. Dar la întrebarea pusă generației noastre trebuia să răspundem repede. Cum repetam încă din 1926, trebuia să răspundem „cît mai era timp".

Niciodată pînă atunci nu simțisem atît de concret cît de puțin timp ne mai rămăsese. Trebuia cu orice preț să pun la punct „Zalmoxis" și am scris, zi și noapte, aproape în întregime recenziile apărute în primul volum. Giza îmi trimitea prin colega ei cărțile și caietele de note de care aveam nevoie. După vreo două săptămîni, au venit să mă vadă Nina și cîțiva prieteni. Apoi, la începutul lui iulie, generalul Condeescu mi-a trimis vorbă că mă pot întoarce acasă. Îl văzuse pe Armand Călinescu și fusese asigurat că nu există nici o acuzare împotriva mea, că perchezițiile fuseseră făcute într-un exces de zel al Siguranței, ca să se convingă că nu adăpostesc vreun fugar și că nu posed „acte compromițătoare".

M-am întors acasă, dar la început nu prea îndrăzneam să mă arăt în oraș. De altfel, nici nu aveam timp. Zi și noapte,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

lucram la *La Mandragore*. Curînd, am primit de la tipografie corecturile articolelor colaboratorilor străini la „Zalmoxis" și m-am dus la Poșta Centrală să le expediez, în plicuri recomandate ca să nu se rătăcească. Asta se întîmpla în dimineața zilei de 14 iulie. După-amiază, a venit să mă vadă un student italian, care începuse să traducă *Maitreyi*. Abia apucase să citească o pagină, cînd am auzit bocanci și pași grăbiți urcînd pe scări, și cîteva clipe în urmă au năpădit în birou vreo șase – șapte agenți și doi jandarmi. Pătrunseseră în casă prin toate intrările deodată și au ocupat toate încăperile, chiar și odaia de baie, unde au lăsat un jandarm de pază. Șeful echipei m-a privit curios, a privit bibliotecile și, după ce l-a identificat pe studentul italian, mi-a spus destul de politicos: „Veniți cu noi la Siguranță, să dați o declarație. Dar luați-vă o pijama și ce mai trebuie. Poate o să fie nevoie de o anchetă..."

Scena pe care mi-o amintisem m-a trezit brusc, deși nu auzisem nici o explozie. De aici a început totul, mi-am spus. Călătoria către „moartea colectivă", care mă aștepta, începuse în acea după-amiază de 14 iulie. Făcusem desigur o greșeală, dar nu izbuteam s-o identific. Mi se părea absurd să cred că soarta îmi fusese pecetluită pentru că în dimineața aceea expediasem recomandat șpalturile articolelor lui Pettazzoni, Coomaraswamy și Przyluski. E drept, cum am aflat curînd după aceea, verificîndu-se la Siguranță listele scrisorilor recomandate expediate în acea dimineață, au dat peste plicurile mele. Aveam deci „contacte cu străinătatea", purtare oarecum suspectă pe atunci (mai ales în cazul meu, asistentul și colaboratorul lui Nae Ionescu). Totuși, nu puteam crede că un asemenea incident îmi deschisese drumul spre „moartea colectivă". *Știam* că făcusem o greșeală fatală, foarte probabil în legătură cu preocupările mele din ultimul timp (*La Mandragore*? „Zalmoxis"?), dar mi-era peste putință să înțeleg mai mult...

– S-a dat *all-clear*-ul! exclamă Nina, scuturîndu-mă. Crezuse, ca și toți ceilalți, că adormisem cu palmele la ochi, rezemîndu-mi capul pe genunchi. Mi-au trebuit cîteva minute ca să înțeleg.

– Deci, de data aceasta, am scăpat cu viață. *De data aceasta*, am repetat melancolic. În orice caz...

Voiam să adaug: în orice caz, am scăpat de o „moarte colectivă"; dar m-am oprit la timp.

Ultimele clipe ale lui Mircea Eliade
Mahâparinirvâna

Ioan Petru CULIANU

După trei săptămâni de ședere la Chicago, seara de luni 14 aprilie este a doua pe care n-o petrec împreună cu Mircea și Christinel Eliade. Studenții de la Disciples of the Divinity School House, unde sunt găzduit, au lunea o cină în comun. Contrar așteptărilor mele, cina se termină la șapte. Aș mai avea timp să trec pe la ei, cu pretextul de a mânca împreună un cantalup. De o săptămână, Mircea Eliade are dureri crepusculare atroce în coșul pieptului și e cuprins de o ciudată oboseală. În primele două săptămâni după venirea mea am lucrat amândoi cu spor la diverse lucruri – între altele la trierea materialelor salvate din incendiul care i-a devastat parte din biroul din Meadville Theological Seminary la 18 decembrie 1985. În fond, paguba materială a fost redusă: toate hârtiile importante au fost salvate. Au pierit cărți și scrisori numai. Pentru Mircea Eliade, însă, incendiul a avut o altă semnificație. Mi-a repetat de atâtea ori că lumea este un camuflaj, că e plină de semne care trebuie descifrate cu răbdarea unui ghicitor în pietre, încât cred că-l înțeleg. Se gândește oare la romanul *Lumina ce se stinge*, la focul care consumă biblioteca și pe savant cu ea?

(*Jurnal*, 4 aprilie 1986, despre seara petrecută la Christinel și Mircea Eliade, împreună cu fiziciana Sanda Loga: „M. E. citește foarte mult despre *Life after Life* – Viață după viață – și e convins că moartea e un „semn de lumină". Repetă asta de mai multe ori. Chr. și S. L. numesc autorii a două cărți, care au adunat mărturiile unor oameni scăpați ca prin minune de la moarte. De fapt, de 30 și mai bine de ani, aceasta e una din marile teme ale literaturii sale. *Jurnal*, 5 aprilie: „Oare pe cine încerca să convingă de cele de mai sus, pe noi, ori pe sine însuși? Pe amândoi, cred. Și poate că universul conține, printre altele, și acest vicleșug: că dacă cineva își construiește un „palat în ceruri" – *orice* fel de palat! – se va duce să locuiască acolo în eternitate. Poate că totuși paradisele există. Cât despre infern, nu sunt sigur: infernul ar putea fi doar uitare. Deși, un bun muncitor probabil că va reuși să-și clădească și un infern dincolo".)

Duminică după prânz ne-am plimbat împreună ca să admirăm florile abia răsărite pe peluze (Mircea Eliade admiră peluzele americane și lărgimea străzilor: „Aici poți respira, nu e ca în Europa"). Mi-a părut iarăși cum îl știu de mai bine de zece ani, fremătând de curiozitate pentru orice, iradiind din toată ființa un amestec unic de bunătate, tensiune intelectuală, pace și seninătate. Nu a părut nici obosit, nici deprimat. În cadrul schimburilor active de cărți care au loc începând din seara venirii mele, îi promit să-i caut pentru a doua zi nuvela *Ligheia* de Tomasi di Lampedusa.

Seara suntem invitați cu toții la celebra indianistă Wendy O'Flaherty și la băiatul ei Michael, împreună cu nu mai puțin celebrul filosof David Tracy, numit de curând *Service Distinguished Professor*. Christinel și Mircea Eliade sunt centrul serii. Pentru prima dată în ultimele zile el cinează fără dureri. Suntem cu toții optimiști, cu atât mai mult cu cât ultimele analize, făcute în urmă cu vreo două săptămâni, au fost perfecte. Satisfăcut, mă întorc acasă cu gândul că marți vom relua lucrul și că, poate, Mircea Eliade va renunța la spaima de magnetofon și va începe să dicteze o nuvelă. Durerile care l-au chinuit până acum nu pot fi decât una din nenumăratele șicane ale artritei, aceeași care-l împiedică să scrie.

Luni 14 aprilie după ora 7 seara studenții sunt angajați

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

în lungi convorbiri telefonice, astfel încât linia nu e liberă vreme de o jumătate de oră. Telefonul la care Christinel răspunde de obicei sună în gol. O invitație de ultimă oră? Puțin probabil. Telefonul este iarăși luat în primire de o studentă. Camera mea e invadată de sunete de clopot mai puternice ca de obicei (Christinel mi-a explicat că la capela de alături există un carillon pe care tinerii exersează. Dar acestea sunt glasuri de clopote mari, care răsună adânc în clădire). Încerc să-mi alung gânduri sinistre. Fără îndoială, trebuie să existe o explicație simplă pentru absența lor de acasă; de exemplu, s-au dus la Quadrangle Club să cineze. Dar acolo se duc doar miercurea. Încă de două ori telefonez fără răspuns. După opt, telefonul meu intră în pană. Încerc până la zece să-l animez, dar fără rost.

Marți la ora nouă, de cum intru în birou, sunt informat de directoarea administrativă a facultății că mi-au găsit un apartament. Alerg să închiriez o mașină, la ora 11 când mă întorc să iau lucrurile găsesc o notă în ușă: Christinel se află în spital, Mircea Eliade este în Intensive Care Unit în urma unui atac de congestie cerebrală. La 11:30 intru pe ușa rezervei D 505 de la etajul 5 al spitalului universitar Bernard Mitchel, unul dintre cele mai bune din lume. Cu mâna lui Christinel în mâna lui stângă, Mircea Eliade îi zâmbește, apoi îmi zâmbește cu aceeași căldură care este numai a sa. Ne înțelege perfect, dar nu poate vorbi: atacul i-a atins partea stângă a creierului, nu se știe cât de grav. Partea dreaptă a corpului îi este, probabil temporar, paralizată.

Christinel mă ia deoparte și îmi povestește că luni, în jurul orei șase, Mircea Eliade i-a cerut cartea lui Emil Cioran *Exercices d'admiration* și s-a așezat în fotoliul său preferat de catifea verzuie ca să citească. Zece minute mai târziu stătea în fotoliu zâmbind nemișcat, cu cartea deschisă în brațe. Crezând că e vorba de o glumă, Christiel l-a chemat o dată, de două ori, fără răspuns. A alarmat imediat buni prieteni, pe profesorul Lacoque și pe soția sa, iar salvarea l-a transportat la spital în nu mai mult de douăzeci de minute.

Doctorii erau optimiști: desigur, următoarele zile aveau să fie hotărâtoare, dar congestia părea relativ ușoară. Șansele să se restabilească complet erau în acea primă zi de 50%. Dovedind un devotament pe care aveam să-l înțeleg în cele aproape opt zile de veghe la căpătâiul lui Mircea Eliade, lângă rezervă se aflau deja decanul facultății, profesorul Frank Gamwell, David Tracy, Wendy O'Flaherty, fiziciana Sanda Loga, mai târziu profesorul Jerry Brauer, profesorii Joseph Kitagawa și Eveline Kitagawa, Paul Ricoeur cu soția și mulți alții.

În tot acest timp, Mircea Eliade e alert, își potrivește ochelarii ca să recunoască vizitatorii, zâmbește și mai ales îi propune soției sale un joc, care va fi și ultimul său gest înainte de a-și pierde definitiv cunoștința: îi arată verigheta, prinsă cu o sârmă verde ca să nu-i alunece de pe deget, îi strânge afectuos mâna, pune verigheta sa alături de a ei, încearcă să-i ducă mâna la buze ca să i-o sărute. În rezervă nu se varsă lacrimi. Christinel și le șterge afară, iar lângă el rostește fără încetare încurajări.

Știu că mulți oameni sunt, ca și mine, profund legați de Mircea Eliade. Dar purtarea prietenilor săi americani este uimitoare: decanul Gamwell și David Tracy își vor anula fiecare o călătorie, petrecându-și ziua întreagă la spital. Iar măsura devotamentului lor avea să se vadă în zilele următoare. Profesorul Nathan Scott, un venerabil pastor anglican de culoare, fost coleg al lui Mircea Eliade, e anunțat de internarea acestuia și sfătuit să nu vină încă la Chicago. Mircea Eliade a lăsat dispoziție ca el să-i administreze extrema unctiune, ca semn de înfrățire între rase și religii. Deocamdată încă Mircea Eliade pare în afara oricărei primejdii. Zilele următoare vor fi cruciale, dar suntem foarte optimiști. Christinel e hotărâtă să-l vegheze în fiecare clipă, iar el însuși, deși incapabil s-o spună, pare decis să recupereze.

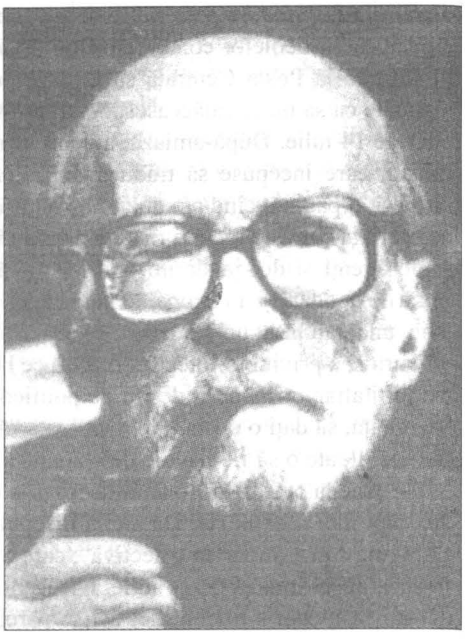

Fotografie din 1985

Relatarea tuturor acestor fapte și nume are, după cum cred, importanța ei în economia biografiei lui Mircea Eliade. Transparentă dintru început (cine nu-și amintește de paginile din *Amintiri* vorbind de pătrunderea copilului într-o cameră plină de mister, pagini pe care Saul Below le-a citit în fața celor peste 1.200 oameni adunați la serviciul funerar?), existența lui Mircea Eliade trebuie să-și găsească o cronică exactă până în ultimele clipe. Mai mult, nici un amănunt al acestor opt zile de veghe nu e lipsit de sens. O moarte nu seamănă cu alta, deși, probabil, există anumite modele cărora toate morțile li se conformează mai mult sau mai puțin. Moartea ciobanului din *Moriția* nu e la fel cu aceea a Doamnei Bovary, iar crucificarea lui Iisus nu seamănă cu sfârșitul lui Budha, cunoscut sub numele de *parinirvâna*.

Jurnaliștii l-au numit deseori un mare solitar. Corectă în ce privește opera lui, judecata este cât se poate de nedreaptă cu referire la viața (și la felul morții) lui Mircea Eliade. A afectat direct sute de conștiințe, poate mii; și indirect sute de mii. Toate se întâlnesc acum într-un moment de solidaritate care îi transformă sfârșitul într-o ceremonie patetică, dar nu tragică. (Aveam să înțeleg acest lucru abia peste câteva zile. Însăși moartea lui semăna pace.)

Dintru început devotamentul tuturor prietenilor a fost mișcător; pentru a da un singur exemplu, într-una din zile decanul Gamwell a stat nu mai puțin de șapte ore în picioare, nemișcat, în coridorul spitalului, fără a-și manifesta în nici un fel prezența, de teamă de a nu stingheri. Mulți s-au perindat în pelerinajul necurmat, sfidând toate regulile secției de reanimare (Intensive Care Unit), deseori spre disperarea personalului.

Optimismul nostru a durat trei zile, în care starea lui Mircea Eliade părea uneori să se îmbunătățească atât de mult, încât nu aveam îndoieli asupra însănătoșirii. Joi la 7:30 dimineața a răspuns perfect examenului neurologic, dar mai târziu și-a pierdut coordonarea, dând semne că nu mai era în forma de dinainte. Acesta nu mai era un motiv pentru a pierde

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

speranța: doctorii explicaseră că o congestie produce întotdeauna edem cerebral; perioada cea mai dificilă pentru bolnav este retragerea edemului, care durează circa trei zile. Abia după aceea se poate constata mărimea daunelor, vindecarea completă nefiind nicidecum exclusă.

Deși vineri la prânz Mircea Eliade nu mai deschidea ochii (funcțiile inimii, vizibile pe ecran, fiind însă excelente), totul părea să corespundă previziunilor medicale. Mi-am ținut seminarul între 1:30 și 4:30, iar înainte de 5 m-am întors la spital fără nici un fel de presentimente, convins că lupta lui Mircea Eliade, cu ajutorul devotamentului nesfârșit al lui Christinel și cu sprijinul acelor prieteni minunați care-i vizitau neîntrerupt, avea să se încheie cu bine. Dimineața începusem să-i spun lui Mircea Eliade acea poveste pe care i-o promisesem în plimbarea care avusese loc duminică 13 aprilie la ora două. Înainte de prânz, Christinel îi citise din propriile lui nuvele, pe care Mircea Eliade le recitase cu puține zile înainte. (A fost singura dată când am auzit de la el o apreciere pozitivă asupra propriei sale opere, mai ales asupra nuvelei *Ivan*, în care e vorba despre o moarte asupra căreia există „evidențe mutual contradictorii". Mircea Eliade repeta formula cu satisfacție, remarcând că, în fond, nu se știa dacă personajul – un elev TR în război – a murit sau nu.)

Vineri la ora cinci trăiesc probabil clipa cea mai zguduitoare după lungii ani în care existența lui Mircea Eliade fusese pentru mine o garanție a ordinii lumii: Christinel îmi comunică plângând că analizele aduseseră dovada unui cancer în curs de generalizare; că profesorul se afla în comă și că moartea sa era o chestiune de zile, poate de ore. De aici încolo a început Marea Veghe, în care s-a deslușit taina morții lui Mircea Eliade: a fost moartea unui Buddah, *mahâparinirvâna*.

În intervalele cât a rămas singură cu el, Christinel i-a vorbit. (După ea, Mircea Eliade a continuat să-i zâmbească dincolo de noaptea cunoștinței care l-a învăluit definitiv vineri.) Nu știu ce i-a vorbit. Sunt un martor parțial, care i-a privit pe ceilalți, mai ales pe Christinel, cu admirație și compasiune, imaginând doar imensa ei durere. Dar pot relata cu certitudine numai anumite părți ale Marii Veghi, cele privitoare la relația mea cu Mircea Eliade, cu Christinel și cu ceilalți prieteni.

Vineri spre seară, rămas singur cu el, am continuat să-i povestesc nuvela *Ligheia*. Mitologia ei, cu profesorul La Ciura îndrăgostit de sirena Ligheia, supraviețuitoare a epocii eleне în marea cea mai albastră a lumii, corespundea oarecum trecerii pe care Mircea Eliade se pregătea s-o facă.

Christinel a rămas toată noaptea și în ziua după ea neclintită în rezerva 505, mână în mână cu Mircea Eliade. L-am vegheat și eu, năruit, sprijinindu-mă de perete. Îmi fusese relativ ușor să fiu optimist, atâta vreme cât exista speranță; acum totul căpăta o altă dimensiune, neașteptată: Mircea Eliade avea să dispară din orizontul ființelor certe. Numai gândul, răsărit la capătul acestei nopți, cum că ne aflam în *parinirvâna*, avea să-mi aducă pace: era timpul când discipolii și prietenii adunați din întreaga lume aveau să soarbă ultimele picături de viață din trupul care până nu demult adăpostise un Mare Suflet.

Sâmbătă 19 aprilie după amiază sosește Nathan Scott de departe. În fața câtorva prieteni strânși lângă Christinel în rezervă, îi administrează cu voce vibrantă extrema unctiune și rostește, secundat de David Tracy și de Frank Gamwell, rugăciuni pentru eliberarea sufletului.

Inima lui Mircea Eliade funcționează încă normal. Îmi trebuie mult timp ca să înțeleg ce se întâmplă: profesorul le dă timp discipolilor să vină. Charles Long, unul din primii săi elevi, a ajuns la Chicago de departe; la fel Bruce Lincoln, unul dintre ultimii și cei mai dragi studenți, colegul meu de clasă din 1975. Telefonul din secția de reanimare sună din toate părțile lumii, călcând încă o dată toate regulile spitalului.

Marți dimineață ies ca să fac câteva curse pentru Christinel, care n-a mai părăsit nici o clipă spitalul de vineri. La întoarcere, Wendy O'Flaherty mă cheamă înlăuntrul rezervei: la orele 9:15 ale zilei de 22 aprilie presiunea arterială a lui Mircea Eliade a căzut, dar inima aceasta formidabilă, nu numai mare ci și rezistentă, încă mai pâlpâie. Wendy știe că n-aș fi putut să-mi iert niciodată absența de lângă profesor în ultima clipă. Îmi spune că Mircea Eliade a avut și această ultimă bunătate: mi-a așteptat întoarcerea. Tot mai rare, bătăile pulsului se încheie la 9:40. David Tracy și Frank Gamwell rostesc o ultimă rugăciune. *Parinirvâna* a luat sfârșit.

Desigur, lumea nu va mai fi niciodată aceeași fără Mircea Eliade. Dar am înțeles, după o noapte de disperare, că în cele cinci zile ale veghii Mircea Eliade înfăptuise o minune. Prietenii și discipolii săi se întâlniseră în acest timp acolo, solidari cu Christinel și întărindu-și legăturile unul față de celălalt. În *mahâparinirvâna*, timpul adunării înainte de marea trecere, exista o mare înțelepciune. Și din nou îmi aminteam de vârsta de 24 – 25 de ani, când credeam că descifrez în zâmbetul lui Mircea Eliade cunoștința misterelor universului.

Poate că, într-adevăr, se petrecuseră lucruri tainice, privitoare la soția care-l veghease cu devotament eroic; la schimbarea de sentimente și gânduri între prietenii nedezlipiți de ea; la soarta și, poate, la misiunea lor. Timpul adunării fusese, poate, și un timp de probă.

Deși ochii mi se înnegurează din când în când, deși lumea va arăta cu totul altfel fără Mircea Eliade – totuși i-am acceptat moartea cu împăcare. Miercuri la ora două a fost cremat pe Woodlawn Avenue colț cu strada 67, între două pasaje din înțelepciunea lui Iisus Sirach și Apocalipsa lui Ioan. David Tracy a citit o pagină din *Mitul Eternei Reîntoarceri*. Slujbe pentru odihna sufletului au fost rostite în toate bisericile ortodoxe din America. Organizat din umbră de David Tracy, serviciul memorial care a avut loc în enorma Rockfeller Chapel din Hyde Park, campusul universității din Chicago, a fost, după mărturisirea unui bătrân profesor, cea mai frumoasă slujbă la care asistase vreodată. În locul elogiilor, Saul Bellow, Paul Ricouer, Wendy O'Flaherty și subsemnatul au citit fragmente din opera lui Mircea Eliade în cele trei limbi în care acesta a scris până la sfârșitul vieții: româna, franceza și engleza. Charles Long a explicat esența Marii Veghi, care nu era numai rezultatul iradierii universale a celor peste cincizeci de cărți ale profesorului, ci și a necrezutei sale bunătăți. Nathan Scott (cine a spus că ar putea deveni cel mai grandios arhiepiscop de Canterbury?) a încheiat o târguire despre sufletul Dreptului care se află în mâna Domnului.

Înțeleptul se află în pace, căci Dumnezeu l-a încercat ca aurul în cuptor, îngână poporul adunat în biserică.

În fond, continui să-mi repet de ani de zile, dacă lumea aceasta este un camuflaj, așa cum mi-ați spus de atâtea ori, Mircea Eliade, atunci sunt fericit că am trăit în aceeași taină în care ați trăit dumneavoastră.

Chicago, 24 aprilie – 1 mai 1986

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Insula lui Euthanasius

Mircea ELIADE

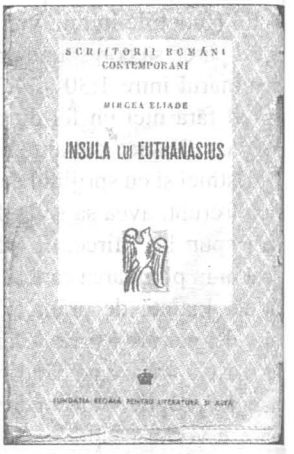

Scrisoarea bătrânului sihastru, cu care începe capitolul III din *Cezara*, cuprinde, fără îndoială, cea mai desăvârșită viziune paradiziacă din literatura românească. «Lumea mea este o vale, înconjurată din toate părțile de stânci nepătrunse, care stau ca un zid spre mare, astfel încât suflet de om nu poate ști acest rai pământesc, unde trăiesc eu. Un singur loc de intrare este – o stâncă mișcătoare ce acoperă maiestru gura unei peșteri, care duce până înlăuntrul insulei. Astfel, cine nu pătrunde prin acea peșteră, crede că această insulă este o grămadă de stânci sterpe înălțate în mare, fără vegetație și fără viață. Dar cum este inima? De jur împrejur stau stâncile urieșești de granit ca niște păzitori negri, pe când valea insulei, adâncă și de sigur sub oglinda mării, e acoperită de znopuri de flori, de vițe sălbatece, de ierburi înalte și mirositoare, în care coasa n-a intrat niciodată. Și deasupra păturii afânate de lume vegetală se mișcă o lume întreagă de animale. Mii de albine..., bondarii îmbrăcați în catifea, fluturii albaștri... În mijlocul văii e un lac, în care curg patru izvoare... În mijlocul acestui lac, care apare negru de oglindirea stuhului, ierbăriei și a răchitelor din jurul lui, este o nouă insulă mică cu o dumbravă de portocale. În acea dumbravă este peștera, ce am prefăcut-o în casă, și prisaca mea. Toată această insulă în insulă este o florărie săditǎ de mine anume pentru albine...»

Cercetătorii operei lui Mihai Eminescu, și în deosebi d. G. Călinescu, au subliniat în repetate rânduri valoarea edenică a insulei descoperită de Euthanasius. Lăsând la o parte aspectul luxuriant al insulei, se găsesc în descrierea călugărului elemente categoric paradiziace; cum ar fi, bunăoară, cele «patru izvoare» – reminiscență a celor patru fluvii ale Raiului (*Facerea*, 2, 10) – și «florăria» din insula cea mică, replică a «grădinii» din mijlocul Paradisului. De altfel, Euthanasius, cu tot panteismul lui, nu se depărtează prea mult de tradiția iudeo-creștină a Raiului; *Eden* poate fi tradus și ca substantiv, însemnând «plăcere, deliciu», iar în Vulgata găsim chear expresia *paradisum voluptatis*...

De altfel, chear din descrierea lui Eminescu, insula lui Euthanasius ne apare miraculoasă. Nu prea depărtată de mal, ea este totuși pustie. Anevoie de crezut că alți cercetători nu vor fi descoperit, înainte de Euthanasius, peștera și mica deschizătură care conducea înlăuntrul insulei. Cezara izbutește să pătrundă acolo cu destulă ușurință. Este deci un tărâm accesibil *anumitor* oameni; celor cari tind cu întreaga lor ființă către realitatea și beatitudinea «începutului», a stării primordiale. Insulă paradiziacă, participând la o geografie mitică, ea poate fi, în același timp, o insulă a morții, asemenea acelor «insule ale fericiților» din antichitate, în care locuiau anumiți eroi, precum Peleu, Cadmus, Ahile. În «insulele fericiților» sau insula Leuké, eroii erau adesea întovărășiți de femei pe care voința zeilor le răpise morții prin descompunere; așa, Ahile avea de soție pe Medeea sau pe Iphigenia sau Elena. Evident, este vorba aici tot de o reprezentare a morții; căci de multe ori «insulele fericiților» erau localizate în mările Extremului Occident, acolo unde (după tradițiile egiptene, celtice, elenistice) se îndreptau sufletele morților «glorioși» (eroi, aristocrați, inițiați etc.). În orice caz însă, «insulele fericiților» nu sunt accesibile oricărui suflet muritor. În ele pătrund numai aleșii, în timp ce sufletele celorlalți se prefac în umbre fără memorie, forme larvare, fumurii, însetate de sânge.

Ambivalența insulei lui Euthanasius nu trebuie să nedumirească. Este un tărâm paradiziac, calitativ deosebit de zona înconjurătoare, în care beatitudinea vieții adamice nu exclude beatitudinea «morții frumoase»; și una, și alta, sunt stări în care condiția umană – drama, durerea, devenirea – a fost suspendată. Simetria este de altfel pusă în evidență chear de poet. Cadavrul gol al pustnicului Euthanasius stă îngropat sub cascada unui pârâu. «Liane și flori de apă să înconjure cu vegetația lor corpul meu și să-mi strățese părul și barba cu firele lor... Râul curgând în veci proaspăt să mă disolve și să mă unească cu întregul naturii, *dar să mă ferească de putrejune* (sublinierea e a noastră, *n.b.*). Astfel cadavrul meu va sta ani întregi sub torentul curgător, ca un bătrân rege din bazme, adormit de sute de ani într-o insulă fermecată». Repulsia față de descompunere, pe care o mărturisește atât de categoric Euthanasius, răspunde întocmai repulsiei față de formele larvare pe care o trădează spiritul eroic și aristocratic elen; «fericiții» din insule își păstrau, acolo – în ceea ce pentru oameni putea însemna «moarte» – personalitatea, memoria, forma. Nuditatea descoperită de Cezara și Ieronim în insulă reprezintă tocmai o stare ambiguă, de viață plenară și, în același timp, de moarte simbolică. (Pentrucă morții se îngroapă *goi*, și cadavrul dobândește o soartă agricolă, devenind sămânță.) Cei doi tineri izbutesc să trăiască adamic pentrucă au renunțat la orice «formă» omenească, s-au desgolit complet, au depășit condiția umană pătrunzând într-o zonă sacră, adică *reală*, spre deosebire de spațiul înconjurător, «profan», măcinat de veșnica devenire și surpat de iluzii, dureri și zădărnicii...

Insula lui Euthanasius însă, deși se integrează perfect în simbolismul oceanic și cosmogonia lui Eminescu, are semnificații metafizice și mai precise. Dacă apa – și în deosebi apa oceanică – reprezintă în foarte multe tradiții haosul primordial de dinainte de creație, *insula* simbolizează *manifestarea*, Creația. Întocmai ca și lotusul din iconografiile asiatice, insula implică «stabilire fermă», centru în jurul căruia s-a creat lumea întreagă. Această «stabilire fermă» în mijlocul apelor (adică: a tuturor posibilităților de existență) nu are totdeauna sens cosmogonic. Insula poate simboliza și un tărâm transcendent, participând la realitatea absolută și deosebindu-se, ca atare, de restul Creației stăpânite de legile devenirii și ale morții. O asemenea insulă transcendentă este fără îndoială Svetadvipa, în care nu se poate ajunge decât «în zbor», adică prin mijloace magice, și către care se îndreaptă yoginii și arhații indieni (cf. *Yoga*, p. 257, nota 1). «A zbura», însă, ca și a «avea aripi», înseamnă a avea acces la realitățile transcen-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

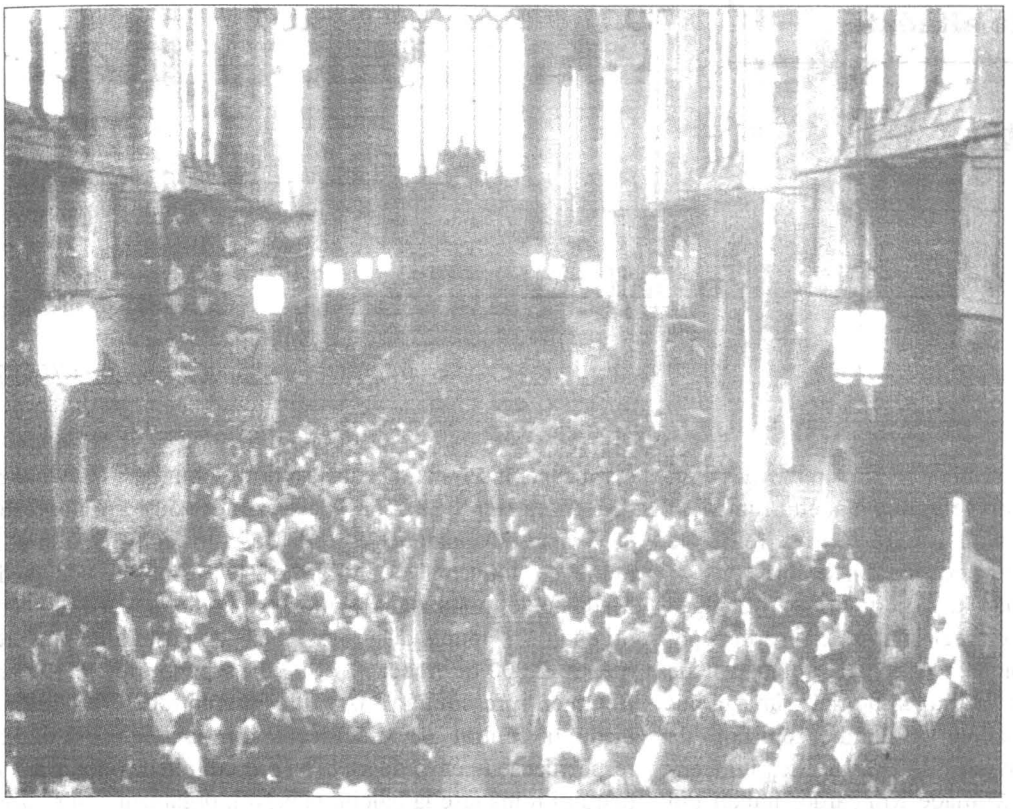

Ceremonia religioasă de la moartea lui Mircea Eliade – în Rockefeller Chapel, University of Chicago, 24 aprilie 1986, ora 14

dente, a te desprinde de lume. În Svetadvipa (= «insula albă»; cf. Leuké, Insula Șerpilor etc.) nu pot ajunge decât cei care au depășit condiția umană – întocmai după cum insula lui Euthanasius este inaccesibilă celor cari nu se întorc în starea adamică, paradiziacă. Joseph din Arimathea, după tradiția romanelor cavalerești din ciclul Graal, se duce în insula Avallon («insula albă»), așezată în extremul Occident, și traduce acolo cartea Sfântului Graal. Este, deci, o insulă transcendentă, păstrătoare a unei revelații divine pe care o zonă profană nu ar putea-o «suporta».

Există, de altfel, o echivalență între toate aceste «insule transcendente» și paradisele indiene. Sukhâvâti (paradisul lui Buddha) este echivalent cu așa numitele Brahmalokas (lumi ale lui Brahma) și la rândul lor aceste tărâmuri transcendente pot fi cu ușurință omologate insulelor mitice din atâtea tradiții. Toate sunt formule simbolice ale *realității absolute* și ale «Paradisului». Întocmai cum în mijlocul apelor amorfe insula simbolizează Creația, *forma*, tot așa, în mijlocul lumii în eternă devenire, în oceanul de forme trecătoare ale Cosmosului, insula transcendentă simbolizează realitatea absolută, imutabilă, paradiziacă.

Insula lui Euthanasius face parte, așa zicând, din clasa insulelor transcendente. Pentrucă «devenirea», acolo, nu mai e tragică și umilitoare; într-un anume sens, se poate vorbi de «oprire pe loc», căci cadavrul lui Euthanasius e ferit de descompunere, și el rămâne sub cascadă veacuri întregi, «ca un bătrân rege din bazme». Chear dragostea dintre Cezara și Ieronim nu mai e o «experiență», acolo, ci o «stare» paradiziac prelungită, căci ei se întâlnesc într-o perfectă nuditate, adică desbrăcați de orice «forme», eliberați de orice individuație, reduși la archetipuri – ființe care pot cunoaște fără să «devină». S-ar putea vorbi, deci, de o regresiune (obsesia poetului, după G. Călinescu), dar, mai de grabă, în sensul de reintegrare în archetip, de abolire a experienței umane, considerată fiind ca o consecință a păcatului originar; reîntoarcerea la starea adamică de dinainte de cădere, care nu cunoștea «experiența», nu avea «istorie»…

Cunoscând vocația filosofică a lui Eminescu și descendența sa romantică, suntem îndrituiți să acordăm simbolului și metafizicei un rol important în explicația operei sale poetice. Este mai puțin interesant de aflat dacă el «știa» sau «voia» să creeze folosind anumite simboluri. Fapt este că aceste simboluri, ca în opera oricărui mare creator, se dovedesc a fi ecumenice, deci valabile metafizicește, și în jurul lor nicio hermeneutică nu e excesivă. În privința originii acestor simboluri, nici analizele onirice, nici apele amniotice nu ne ajută prea mult. Căci dacă visul prezintă atâtea analogii cu mitul, nu putem deduce o relație cauzală între ele. Putem afirma, cel mult, că mitul ca și visul sunt de natură extrarațională, și impun spiritului uman cu tăria unei «revelații». De altfel, mitul derivă totdeauna dintr-un sistem de simboluri foarte coerent; el este, cu un cuvânt cam apăsat, o «dramatizare a simbolului»…

Texte și imagini (pp. 2 – 9) reproduse din: Mircea Eliade, *Jurnal*, Volumul I 1941 – 1969, ediție îngrijită de Mircea Handoca, Editura Humanitas, București, 1993, pp. 99 – 102, 466 – 468; Mircea Eliade, *Memorii (1907 – 1960)*, ediția a II-a revăzută și indice de Mircea Handoca, Editura Humanitas, București, 1997, pp. 338 – 345; „Vatra" nr. 6 – 7/2000, pp. 102 – 104; Mircea Eliade, *Insula lui Euthanasius*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, București, 1943, pp. 5 – 6, 8 – 10, 13 – 15, 18; Mircea Handoca, *Mircea Eliade. O biografie ilustrată*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2004.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Bucureștii de altădată

Arhive bucureștene

Woroniecki

Georgeta FILITTI

Spațiu mereu deschis străinilor în căutare de adăpost, afirmare profesională ori refugiu, pământul românesc oferă un mozaic etnic unic în Europa. El se regăsește cel mai bine în genealogia mai fiecăruia dintre noi.

Azi ne oprim la o urmașă a vistierului Pârvu Lomgea (bulgar de origine din orașul cu același nume), al cărui nepot de fiu a devenit senator român, cu numele românizat de Petrache Lungeanu. Fiica lui, Maria, căsătorită Olmazu, număra între strămoși pe vlădica Costandie, episcop de Sirmios, adus în Țara Românească de Bălașa, fiica lui Constantin Brâncoveanu, și pe Miltiade Mingardo, italian din Insulele Ionice și dragoman al consulatului englez.

E vorba de Adina Olmazu, căsătorită Cordescu, apoi Take Ionescu și la urmă Jean Korybut Woroniecki, principe polonez. Arhiva sub numele celui de al treilea soț, păstrată în Fondul St. Georges de la Biblioteca Națională, reține documente valoroase din anii 1919 – 1940.

Take Ionescu și-a servit țara cu un devotament memorabil. Vivacitatea discursurilor sale, prezența atât de eficientă în organisme internaționale, cuvântul său ascultat cu interes la Paris, Londra sau Roma l-au impus ca pe „un mare european". În timpul tratativelor de pace după Primul Război Mondial și până la moartea sa prematură, în 1922, la Roma, el a fost susținut cu dragoste și devotament de soția sa (și el la al doilea mariaj; prima consoartă, o englezoaică, a murit într-un accident de călărie). La 29 august 1919, după ce o ruga să rezolve cazarea unui șofer englez, el încheia scrisoarea drăgăstos: „Tu n'as aucune idée combien je me sens depaysé sans toi. Vraiment, non seulement je t'adore, mais je me sens si seul sans toi que je suis comme un homme qui a perdu sa raison d'être. Et je t'adore, je t'adore, ma bien aimée et t'embrasse, ton Takitou".

Câteva pagini răzlețe din jurnalul Adinei dezvăluie legătura profundă dintre cei doi și faptul că ea s-a implicat permanent în viața publică a soțului ei. Astfel, la 21 decembrie 1921 ea nota: „Take me parle de ses soucis et de ses projets. Demain arrive le Roi de Serbie. Il travaille depuis si longtemps et avec tous les éléments à consolider la Petite Entente. Il voit entre mille autres la possibilité d'une alliance plus sérieuse entre nous et les serbes par le marriage de leur Roi avec la princesse Marie (Mignon, fiica regelui Ferdinand și a reginei Maria, care va deveni, într-adevăr, regina sârbilor; a rămas văduvă după asasinarea soțului ei, în 1934, la Marsilia). Demain la Roi vient et dans ce but. La princesse Marie est préparée et assez décidée..."

Căsătoria a introdus-o pe Adina în înalta societate europeană, însemnând în același timp schimburi frecvente de scrisori cu Henri Bergson („laissez-moi vous dire l'agréable et vivant souvenir que je garde de votre conversation chez m.me de Jouvenel"), L. Barthon („Je mets à vos pieds, Madame, les hommages de mon profond et devoué respect") ori cu G. C. Hellen, dispus să-i facă „un portrait en gravure" (pentru 2.000 de franci). În fine, în septembrie 1921, Anna Beuttner, președinta Bazarului internațional în sprijinul biroului central de binefacere din Geneva, își ia „la respectueuse liberté" de a-i oferi președinția de onoare a contuarului românesc la bâlciul Genevei, organizat pentru acest scop caritabil.

În mijlocul acestui vârtej politico-monden, Take Ionescu încetează din viață în urma unei stupide intoxicații cu stridii. Cu câteva zile înainte de moarte el scria încrezător fratelui său, dr. Toma Ionescu: „Cu toate că de când ai plecat nu dai semn de viață, îți dau veşti de aci. Plesnilă scrie așa de des lui Mitică despre starea mea încât cred că ești exact informat. Sunt tot în pat și boala nu s-a isprăvit. Zilele astea am avut un consult, afară de ai noștri, cu Ascoli și Bastianelli (chirurgul), care de altmintrelea te cunoaște bine. Trebuea să-mi facă un examen de aproape spre a căuta dacă infecția nu s-a localizat definitiv la vreun organ. Nu a găsit nimic și m-a asigurat și el să nu am teamă de nimic. Te sărut, al tău frate, Take Ionescu" (scrisoarea ne-a fost pusă la dispoziție cu perfectă amabilitate de d. Dinu Zamfirescu, nepot al doctorului).

Copleșită de durere, Adina notează: „Peut-être n'est-il pas entièrement mort. Mon coeur bat pour moi et pour lui et dans l'ardeur de ma pensée je sens l'ardeur de sa pensée et quand, dans ma solitude, je repète son nom, son doux nom, les deux syllables bien aimées, sa voix s'unit à la mienne, sa voix lointaine qui est pourtant pleine de frémissement..."

Câteva scrisori de condoleanțe dau măsura uriașului regret lăsat în urmă de dispariția acestei „voci de aur" a baroului și deopotrivă a diplomației românești. N. Dianu îi trimite Adinei trandafiri din Roma „sosiți chiar în ziua când sfințim amintirea sa, îmi pare că ei aduc salutul locurilor pe care le-a văzut în ultimele sale clipe și unde duhul său și-a luat zborul". Herbert Syrett, prieten englez, o asigură că „știe mai bine decât alții ce lucru admirabil a întreprins Take pentru România în timpul războiului și de ce mare ajutor a fost pentru cauza Aliaților. Dl. Lloyd George mi-a vorbit adesea despre marea admirație pe care o avea pentru Take, pe care îl socotea unul din marii oameni ai Europei". N. Titulescu, îndatorat lui Take Ionescu pentru formarea lui ca avocat și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

om politic, face în 1924 diligențele necesare pentru amenajarea mormântului celui dispărut. În același, an văduva avea să se ocupe de capela funerară din incinta mânăstirii Sinaia, împreună cu arhitectul Petre Antonescu, după aprobările obținute de N. Titulescu de la guvern și de la Eforia Spitalelor Civile.

Cu doi ani înainte, sculptorul Ion Jalea îi ceruse Adinei două fotografii (din față și din profil) pentru a-i face un bust celui dispărut.

Moștenirea spirituală a acestuia e evocată de Gabriel Dicher, care în aprilie 1924 dorea să întemeieze o revistă, „Les Annales de la Petite Entente": „fără concursul dumneavoastră o asemenea inițiativă n-ar putea reuși. Întreaga arhitectură a monumentului diplomatic născut din sistemul politic al lui Take Ionescu se sprijinește pe un secret, un sentiment, o logică pe care nu le pot descoperi și pe care sânt sigur că ați vrea să le puneți în serviciul operei care trăiește". Și V. V. Tilea îi cere ajutor în definitivarea lucrării sale consacrate politicii externe a României de la sfârșitul anului 1919 și începutul celui următor; el dorește să afle care era exact configurația frontierei bănățene avute în vedere de Take Ionescu și dacă se poate afirma că „sârbii nu au cerut în schimbul acestei frontiere favorabile decât o conlucrare și sprijinire reciprocă la conferința de pace". În acest sens V. V. Tilea îi trimite Adinei Take Ionescu o hartă, rugând-o să-i confirme traseul sugerat de răposatul ei soț.

În 1928 văduva s-a recăsătorit, dar interesul pentru memoria celui dispărut l-a păstrat. În acel an, ea i-a donat biblioteca baroului de Ilfov. Mulțumindu-i, decanul I. Th. Florescu i-a scris: „Baroul de Ilfov, care a avut în sânul său ca o minunată podoabă pe Take Ionescu, se simte mândru și onorat de această duioasă atențiune și va păstra cu drag cărțile pe care s-au plecat în ceasurile de studii ochii atât de înțelegători ai marelui nostru înaintaș". Adina se va preocupa și de mormântul primei soții a lui Take Ionescu, Bessie, aflat în Hove (lângă Brighton), după rugămintea prietenului evocat mai sus, Herbert Syrett. A plătit anual pentru acesta 22 lire sterline.

Noua căsătorie a propulsat-o pe Adina Olmazu în cercurile aristocrației europene. Măritată cu principele Jean Korybut Woroniecki, al cărui arbore genealogic urca până la 1380, ea a dus o viață mondenă nu totdeauna în acord cu felul de a fi al noului soț. Din cele câteva zeci de scrisori schimbate de cei doi soți se vede că nu se potriveau defel și doar buna creștere și convenientele sociale au făcut să dureze căsătoria. S-a spus că la început a fost doar un aranjament, sora mirelui încercând să plaseze acest flăcău tomnatic. Oricum, căsătoria s-a oficiat într-o capelă catolică la Paris, unul din martori fiind L. Barthon. În prealabil, a trebuit însă rezolvată o mică problemă ipocrit religioasă. Adina mai fusese măritată, înainte de Take Ionescu, cu un domn Cordescu, de care, la moartea copilului lor, divorțase. Biserica catolică nu admitea căsătoria unei femei divorțate. Cel care găsește soluția e monseniorul Vladimir Ghyka. El sugerează să se obțină de la Patriarhul României o dovadă că acel prim soț nu fusese botezat, adică nu era creștin. Lucru, evident, anevoios, și atunci abatele parizian care a încheiat cununia s-a mulțumit cu o simplă declarație a Adinei că n-a văzut niciodată certificatul de botez al lui Cordescu...

Dacă principele avea reputația unui om frumos,

Adina Olmazu Woroniecki

curtenitor, afabil, Adina apare și în presa vremii ca având un temperament excesiv. Iată ce scria André Germain în articolul „Genève 1932", publicat în revista „Notre temps" din octombrie același an, despre femeile martori la Societatea Națiunilor: „La princesse Woroniecka, veuve du plus grand home d'Etat roumain, de Take Ionescu. Très belle, elle a une intelligence violente et forte, qui saisit tout, se jette sur l'avenir en meme temps qu'elle retient le passé. Si elle secoue sa paresse, elle nous donnera, sur cette étrange cour de Genève, sur les courtisans, les profiteurs et les bouffons de la démocratie... un document auprès duquel pâliront les pages célèbres d'une autre roumaine, la princesse Bibesco, souvent reçue à Berlin, à Bucarest et à Vienne par les souverains d'avant-guerre leur consacra dans *Cathérine Paris...*"

Relațiile au rămas afectuoase cu familia poloneză, și Adina a contribuit din toate puterile la căutarea unor nepoți dispăruți după invadarea Poloniei în 1939 sau susținerea materială a altora răspândiți în lumea întreagă. Așa erau cei trei frați Jean, Constantin și Christofor Woroniecki, de care se interesa mama lor, aflată în Franța. Fiica acesteia, rămasă în Polonia, la Cerekwica, cu întreaga familie, trăia în condiții improprii (dormeau pe paie și mâncau doar ciorbă) împreună cu alți 300 de proprietari. Un nepot, Adam Belino Bozowonski, era găzduit la București de colonelul Rioșanu în locuința de pe bd. Dacia nr. 2. În ianuarie 1940, alt nepot prin alianță, care reușise să fugă din Polonia, îi scrie din Washington că „don Antonio Colonna, ambassadeur d'Italie à Washington a envoyé un telegramme à Ciano en lui demandant de faciliter

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

(auprès des autorités allemandes) le depart de Pologne en Italie pour ma mère et mes beaux parents". Dacă venea, mama acestuia ar fi putut locui la fosta lor guvernantă, Cleo Cursi. După cum se vede, atât naziștii cât și comuniștii, unde s-au înstăpânit, i-au obligat, în multe cazuri, pe aristocrați să recurgă la ajutorul personalului lor de serviciu de odinioară...

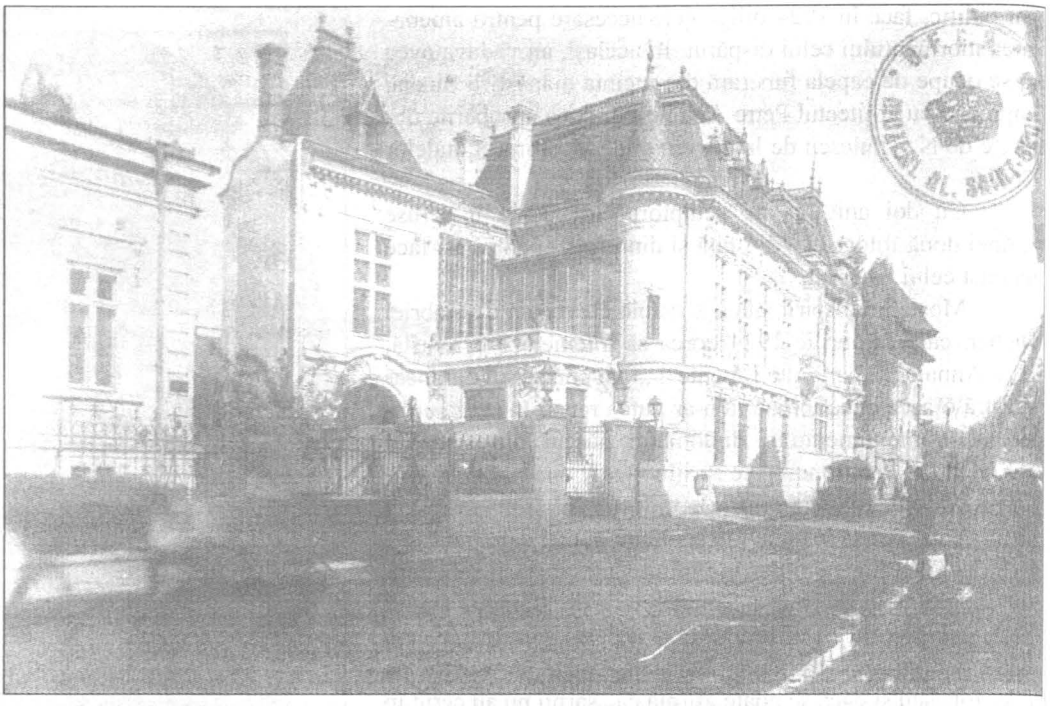

Casa lui Take Ionescu

Între timp și Christofor, cel căruia i se pierduse urma în 1939, îi scrie Adinei din Franța, unde urma o școală de ofițeri, ca să-i ceară un ajutor financiar: „Il me faut plus ou moins 100 dollars pour venir à bout..."

Noua prințesă e foarte activă și în România, unde se implică în viața mondenă a capitalei, ca și în opere de asistență socială. În 1935 face astfel propagandă pentru conferințele Elisabethei de Gramont, ducesă de Clermont Tonnerre, despre *Le rôle de la femme en France* și *Vie d'Anna de Noailles*. Cineva o recomanda drept „cunoscuta scriitoare, autoarea atâtor lucrări interesante asupra societății franceze înainte și după război". Se pare că era un aranjament de cucoane iar ducesa nu era chiar o celebritate, de vreme ce Duprout, directorul Institutului Francez din București, îi scrie Adinei Woroniecka rugând-o să-i împrumute vreo scriere a acesteia deoarece el nu auzise de ea... Peste câteva zile se scuză că nu va participa la conferințe deoarece e silit să plece urgent la Cluj.

Și felul cum fuseseră băgate pe gât biletele la conferințe e hilar. Elisa Boxehall, fiica lui Barbu Știrbei, îi scrie iritată: „en disant hier que je prendrais cinq billets pour la conférence de Madame de Tonnerre je ne m'attendais pas à en recevoir onze, dont six à 100 lei! Vous m'excusez donc si je vous renvoye six. J'ai retenu cinq, trois à 100 lei et deux à 70 lei, et avec cela je crois bien à en avoir assez, vu que nous ne sommes que trois dans la maison et que à part cela nous serons tous absents à cette époque probablement..."

Din teancul de solicitări adresate Adinei, ca soție de ministru, apoi ca prințesă, am reținut jalba lui Paul C. Dobrescu, sublocotenent invalid de război din Rădulești Vlașca. După ce îi ajutase fiul (și respectivul își încheie scrisoarea cu precizarea că e „cel care l-ați recomandat Excelenței Sale domnului Mavrodi, ministru de Stat la Președinția Consiliului"), acum o roagă să-i fie plasat ginerele ca preot în parohia Rădulești. Între alte motivații, energicul socru (el însuși fiul preotului care renunțase „condiționat" la slujbă în favoarea nepotului) declară că nu-și va găsi liniștea până nu termină biserica „împreună cu toate rudele mele ce vizează mai mult de jumătate din comuna Rădulești, compusă din tot ce această comună are mai de frunte, învățători, primari, proprietari, arendași..."

Fantezia oamenilor în constituirea de asociații, mișcări, organizații pare a fi nelimitată. O dovedește, între altele, o scrisoare curioasă trimisă din Paris, în ianuarie 1939, de Van Ogen prințului Jean Woroniecki. E voba de „l'initiative de fonder un nouveau movement" și „pour éviter tout malentendu je dois ajouter que le nouveau movement sera largement ouvert à ceux qu'on a appelés *les chrétiens qui ignorent le Christ*". Un prospect mai explicit, amintit în scrisoare, lipsește din păcate din arhivă.

*

Pentru cel interesat de studierea vieții bucureștene din prima jumătate a secolului al XX-lea, fondurile personale rămân un izvor mereu inedit. În același timp, însă, hazardul își spune mereu cuvântul. În cazul în speță, familia Take Ionescu și relațiile ei beneficiază de un fond consistent aflat în biblioteca orășenească din Tg. Mureș (arhiva Vasile Netea). Regretatul istoric lucra la o monografie asupra lui Take Ionescu când a închis ochii, și familia sa a găsit cu cale să expedieze întregul fond documentar ce îi fusese încredințat de Mircea Nasta, nepotul Adinei. Take Ionescu, în Transilvania! Această împrăștiere a surselor îi transformă pe cercetători în adevărați detectivi iar activitatea istoriografică propriu zisă suferă considerabil.

Să sperăm că pesimismul nostru va ajunge fără obiect când întregul fond arhivalic al țării, de la decrete regale la bilete de tramvai folosite de Nichita Stănescu și de la listele pentru spălătorie ale lui Eminescu la apostilele agramate ale Elenei Ceaușescu, va fi la îndemâna tuturor – pe Internet.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Patrimoniu

Din colecţiile Bibliotecii pentru Copii şi Tineret „Ion Creangă“

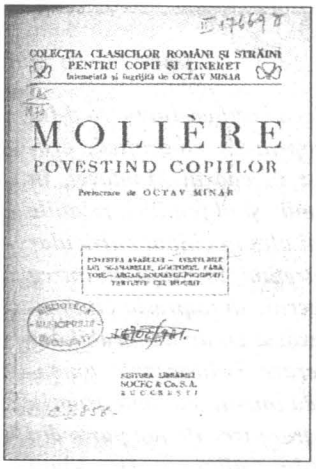

Negruzzi povestind copiilor
Molière povestind copiilor
Volum coligat. Colecţia clasicilor români şi străini pentru copii şi tineret, întemeiată şi îngrijită de Octav Minar, Editura Librăriei Socec & Co. S.A., Bucureşti [f.a.]

... Negruzzi rămâne un păstrător al tradiţiei, căutând să organizeze viaţa socială şi literară, începând prin purificarea limbei. Tot ce vom produce să aibă stil şi limbă. El a dat exemple strălucite prin scrisul său... (Octav Minar)

Nici un poet francez n'a avut atâta imaginaţie, sensibilitate şi verosimil într'o proporţie perfectă ca genialul Molière. A ştiut în teatrul său să dozeze toate gusturile într'o măsură desăvârşită. Cu toţii vom găsi în spiritul lui o fărâmitură de adevăr şi natural. (Nisard)

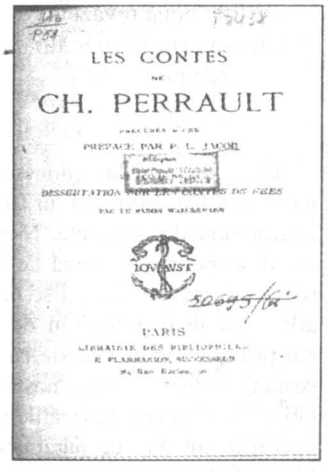

***Les Contes* de Ch. PERRAULT**
Précédés d'une préface par P.L. Jacob et suivis de la Dissertation sur *Les Contes de Fées* par le baron Walckenaer, Librairie des Bibliophiles, Paris [f.a.]

La manière dont le public a reçû les pieces de ce recueil, à mesure qu'elles luy ont esté données separement, est une espece d'asseurance qu'elles ne luy deplairont pas en paroissant toutes ensemble. Il est vray que quelques personnes qui affectent de paroistre graves, et qui ont assez d'esprit pour voir que ce sont des contes faits à plaisir et que la matiere n'en est pas fort importante, les ont regardées avec mépris; mais on a eu la satisfaction de voir que les gens de bon goust n'en ont pas jugé de la sorte...

***Isprăvile lui Till Buhoglindă*. Povestiri pentru copii**
Editura Librăriei „Universala“, Alcalay & Co., Bucureşti [f.a.]

... După câte ştim, nu poţi să îngropi pe cineva dacă n'a trăit mai înainte; prin urmare piatra ne dovedeşte că acum cinci sute de ani şi mai bine a trăit într'adevăr un oarecare Till Buhoglindă. Cine n'a auzit nimic de Till Buhoglindă şi i-ar vedea doar mormântul, ar bănui imediat că inscripţia ce-o poartă, e săpată în piatră în amintirea unui nebun –, şi ăsta-i şi adevărul: Maistrul Till a făcut multe pozne şi păcăleli hazlii în tot timpul vieţii lui pribege, de când s'a născut şi până ce şi-a dat sufletul. Dar încă şi mai multe farse proaste i s'au aruncat în spinare după moarte; căci aşa a fost ursit...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Istoria cărții

G. CĂLINESCU
ION CREANGĂ

Ion Creangă

G. Călinescu,
Ion Creangă (Viața și opera),
ediție nouă revăzută,
Editura pentru Literatură,
București, 1964

Vladimir STREINU

... în afară de aceste judecăți critice, lucrarea d-lui Călinescu cuprinde partea propriu-zis biografică, evocarea figurii marelui povestitor în cadrul Moldovei, în cadrul Iașului, în cadrul „Junimii" și al familiei, relațiile sociale și literare prezentate mai ales în chipul particular cum înțelegea Creangă să le întrețină, în sfîrșit un întreg mediu de viață care trăiește puternic în impresia cititorului. Fără îndoială autorul e prevăzut cu un admirabil dar de creație în materia istoriei literare. Folosirea documentului existent ca simplă cărămidă într-un edificiu propriu și talentul de a evoca stările literare trecute fac parte din înzestrarea cea mai sigură a d-lui Călinescu. Din* Viața lui Ion Creangă, *paginile privitoare la cele două Moldove, una din dreapta Siretului, iar alta din stînga, paginile despre* Pedagogia lui Creangă, *despre* Creangă, Eminescu și Junimea, *sau acelea despre viața povestitorului din Țicău, sînt cu adevărat antologice, putînd sta alături de oricare altele din* Viața lui Eminescu.

**Prefața
la poveștile mele**

Iubite cetitoriu.

Multe prostii ăi fi cetit de când ești.

Ceteşte, rogu-te, şi ceste şi, unde-i vedè că nu-ți vin la socoteală, iè pana în mână şi dă şi tu altceva mai bun la ivală, căci eu atâta m-am priceput şi atâta am făcut.

Autoriul

Ca și în cazul lui Eminescu, am încercat a face portretul lui Creangă interpretînd documentele. N-am făcut descoperiri noi, afară de puține (de acum înainte nici nu se mai pot afla decît doar preciziuni de date), dar pricepătorul în materie își va da seama, credem, de felul nostru de a citi și de al altora. Judecățile asupra operei le-am unit cu narațiunea bibliografică într-un portret totalitar, deoarece opera se află, întrucît îl privește pe Creangă, strîns legată de existența lui...

Se va zice, probabil, ca și despre monografia eminesciană, că totul e „discutabil". Iată o vorbă fără noimă. Orice propoziție din momentul formulării ei devine discutabilă, discutabilitatea și obiectivitatea fiind două noțiuni corelative. Nici nu mai poate fi îndoială că Creangă de aici este reprezentarea noastră, fiindcă el nu poate trăi decît pe rînd prin opera de interpretare a fiecăruia. Dar interpretarea aceasta e obiectivă, pentru că se bizuie pe documente...

G. C.

Creangă în timp și spațiu

G. CĂLINESCU

Deși născut la Humulești, lîngă apa Ozanei, deci la limitele din vale ale peisajului, povestitorul face parte dintr-o familie umană de „munteni" și a copilărit într-o geologie care se întinde pe malul stîng al Siretului. Din Maramureș în Transilvania și în Moldova, despărțite doar prin văile înguste prin care curg pieziș înspre Siret, printre pereți de stâncă grandioși, Moldova, Bistrița, Trotușul. Peisajul în care au trăit Coșbuc și Rebreanu nu este fundamental deosebit de acela în care a copilărit Creangă, și de altfel originea însăși a povestitorului este ardeleană. Munții sînt înalți, trecînd uneori de două mii de metri. Cu toate astea, în afară de anume povîrnișuri repezi, acești munți cu valurile lor cupoliforme pe care le fac coborînd spre ape sînt accesibili. Nu avem de a face cu Alpii plini de prăpăstii, pe care ascensiunea e o aventură. Aceste promontorii solemne sînt locuite.

Dacă ar fi să caracterizăm locul în elementele sale, în primul rînd vine *piatra*, începînd cu stînca și bolovanul și sfîrșind cu prundul. Romanticii de tipul Asachi au așezat pe Ceahlău imaginare cetăți fantastice, iar noi ne-am aștepta ca aci să găsim un gust străvechi pentru sculptură și vagi figurații de soiul aztec. Însă muntele e calcaros și friabil, și mai puternică decît el este apa. În părțile lui mai dulci e acoperit de pășune, și prin urmare atenția omului e îndreptată mai ales spre această superficie, interesînd economia lui. Unele mituri circulînd în folclor privesc eroziunea, desprinderea bolovanilor din munți. Muntele e un loc de retragere, cu un sistem de trecători dificile; un sentiment al soliditătii crustei lapidare asupra altor elemente nu produce.

În schimb, *apa* e forța impetuoasă și revoluționară care-și taie drum printre pereți de piatră, tîrînd după sine bolovanii și copacii, factorul fluent. Rezervorul de la Bicaz n-a făcut decît să accentueze caracterul de lagună muntoasă al acestei regiuni, lățind și

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

regularizînd pe o lungă porțiune năvala mai mare sau mai scăzută a torentului.

Un al treilea element, „mai tare decît bronzul", în aceste locuri este *lemnul*. Povîrnișurile sînt acoperite, lăsînd la o parte jnepii și ienuperii, de armate negre de brazi, printre care norii se tîrăsc ca aburii. Sînt și fagi pe alocuri, precum și stejari. Brazii sînt drepți și falnici. Acești brazi, legați în plute, aleargă la vale pe torent. Ei nu sînt lemn mort, ci, asemenea cedrilor asiați, materie de construcție. Sînt priveliști asemănătoare și în alte părți, însă casele sînt de zid. Aci, ca și pe versantul celălalt, locuințele, bisericile chiar sînt din bîrne. O casă trebuie înfiptă bine în povîrniș, ca să scape și de năvala puhoaielor și de rostogolirea bolovanilor...

Fiind vorba de lemn, casa din Humulești are înfățișare destul de mizerabilă pe dinafară. Cînd însă treci de cămăruța de la intrare în odaia cu vatră și cuptor, rămîi impresionat de grinzile lungi, solemne și trainice.

Întrucît privește fauna, sau mai bine zis economia de vite, sus la munte predomină oile și economia pastorală. În afară de lapte și de derivatele lui, produsul principal este lîna...

Printre animale, locul de frunte ca forță motrice îl constituie calul de munte, obișnuit cu drumurile în urcuș. Și bărbatul și femeia merg călare după treburile lor...

Dintre profesiile, să le zicem liberale, pe care le preferă tinerii din partea locului, e aceea de preot, nu și de călugăr. Acesta din urmă, dacă e din prostime, devine, de fapt, o slugă a starețului, mai totdeauna de familie boierească și, orice-ar fi, frecat cu protipendada. Humuleștenii nu vor să fie lipiți nici moșiei mînăstirești, cu care se descurcă în materie de dări mai ușor decît cu statul. Preotul e un om cu vază și cu stare, un ofițer de stare civilă și un statistician. În preoție pot pătrunde și țăranii isteți. Ion Creangă nu-i un mistic, precum nu-i nici ateu. E foarte îndoielnic că ar fi cunoscut spiritul dogmelor; religia, înțeleasă rudimentar, îi slujește drept sistem de explicație cosmologică...

Îndată ce întîmpină murmure din partea clerului înalt, Creangă devine țanțoș, nesupus, se poartă ca un preot *assermenté*, se dovedește progresist, rebel normelor impuse de forurile superioare. Îmbrățișează, ca să zicem așa, o religie de unul singur, luînd ca regulă de conduită numai rațiunea...

Ion Creangă pare în *Amintiri* încîntat de belșugul oamenilor din Humulești. După el, aceștia viețuiesc ca în rai. Azi, însă, impresia noastră e a unei mizerii trudite. Humuleștenii prețuiau, se vede, mai presus de toate neatîrnarea și viața activă. Ei erau dintre acei „isnafi și cupeți" cărora li se datora mișcarea pentru progres...

Spiritul isnafo-cupețesc străbate în opera lui. Nichifor Coțcariul fericea pe negustor, care, zicea el, „trăiește din săul său și pe sama lui... Pentru că n-are Dumnezeu stăpîn". Deci calitatea situației e de a nu fi lipit pămîntului și a nu avea stăpîn. Cît despre modicitatea averii funciare a acestor oameni, ne facem o idee din *Soacra cu trei nurori*...

De ce s-a așezat Creangă în bojdeuca din Țicău am văzut. Priveliștea în plan înclinat a solului, ca dintr-un avion ce se apleacă pe o parte, este grandioasă și-i amintea lui Creangă valurile declinante de munți din preajma Ceahlăului. Lipseau pădurile, în schimb erau oile, și Creangă, spre a le saluta, cînta dintr-un fluier.

Dacă Eminescu ori nu a introdus la „Junimea" pe Creangă, care însă cunoștea pe Maiorescu dinainte, este un lucru fără importanță. Fapt este că numai Eminescu îl înțelegea bine, văzînd în el întruparea însușirilor poporului nealterat de civilizația superficială a orașului burghez...

Ce impresie făcu ex-diaconul asupra junimiștilor? Lăsînd la o parte opinia superlativă a lui Eminescu, Creangă fu declarat „admirabil" „scriitor poporal", adică ceva eminent în sfera mai îngustă a literaturii pentru popor, scriitor în înțelesul optim al cuvîntului...

Desen de Șt. Dimitrescu

Întrebarea pe care trebuie să ne-o punem și azi, pentru acei care mai stăruie în anume erori: scrierile lui Creangă, basmele cel puțin, sînt folclor și au valoare ca atare, sau sînt scrieri literare? Putem răspunde dinainte: Ion Creangă e un mare prozator, și numai cititorul de mare rafinament artistic îl poate gusta cum trebuie...

Dacă privim poveștile lui Creangă ca folclor, se pune îndată întrebarea în ce constă realismul lor. Se face o greșeală cînd din acest unghi de vedere se vorbește de elementul particular și oral care ar da viață unor scheme. Realismul basmelor populare e de natură schematică, și cel care le spune caută să nu îngroașă nota stilistic. Altfel n-ar fi înțeles. Să înlocuim, dacă vreți, cuvîntul schemă cu simbol fantastic. Acest simbol cuprinde în sine o observație milenară, fiind dinainte constituit...

Cu greu se va pretinde însă că cineva „crengizează". Există latent, în popor, mii de Creangă: unul singur pînă acum a sublimat mesajul lor. E vorba de a descrie cîntecul privighetorilor în poiană? Nici un împrumut făcut muzicii, ci simple replici curente. „Curente" nu-i de ajuns spus. Simple replici, repetate de veacuri, ajunse la o conciziune extremă, la o lustruire de cremene. Este cu desăvîrșire exclus ca un autor obișnuit să aibă norocul să spună atît de simplu și cuprinzător: „'Tă-vă pustia, privighetori, să vă bată..." Pentru asta trebuie să fii împins de la spate de milioane de țărani, să vorbești în graiul lor, să fii unul exprimînd pe toți, absolut-obiectivul, golit de orice umbră de egotism și de orgoliu artistic, deși nu lipsit de simțul artei impersonale.

În materie de emoții, cazul lui Creangă e mai simplu. Nu are de spus despre copilărie mai mult decît alții. Chiotul lui este însă mai plin, sonor ca o voce minunată distinsă într-o gloată, și se rezumă la: „Și, Doamne, frumos era pe atunci..." Așa cum există „idei primite", sînt și sentimente, adevăruri primite, însă nu de la generații limitate, ci de la un popor întreg, cu procesul de gîndire prudent, totuși în mișcare. Un creator popular genial este anulat ca individ și fortificat ca exponent...

Creangă este o expresie monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român, sau mai simplu, e poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune. Ion Creangă este, de fapt, un anonim.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autografe contemporane

Acad. Mircea MALIȚA

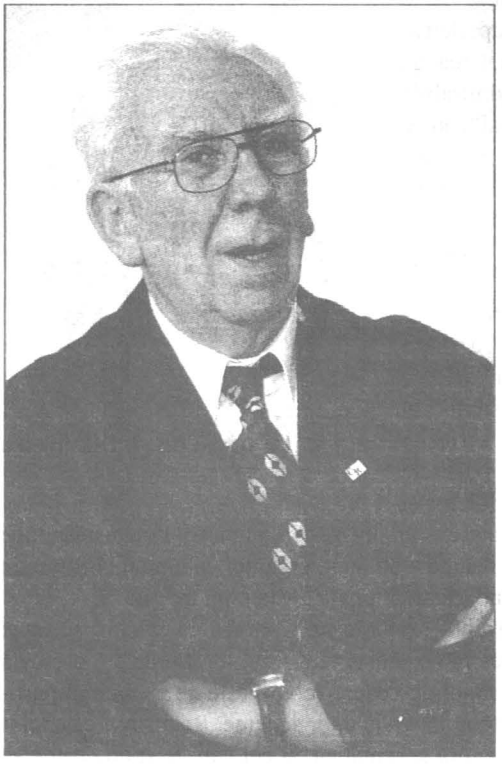

Biobibliografie

Născut în 1927, Profesor la Universitatea din Bucureşti, Facultatea de Matematică (1971 – 1989), Profesor la Universitatea din Bucureşti şi SNSPA, membru al Academiei Române, membru al Uniunii Scriitorilor.

Funcţii îndeplinite în trecut:
- Director al Bibliotecii Academiei Române (1950 – 1956);
- Consilier la Misiunea Permanentă a României pe lângă Naţiunile Unite, New York (1956 – 1961);
- Ministru Adjunct al Afacerilor Externe (1962 – 1970);
- Ministru al Învăţământului (1970 – 1972);
- Ambasador în Elveţia şi ONU Geneva (1980 – 1982);
- Ambasador în SUA (1982 – 1984);
- Membru al Comitetului de Pregătire a Conferinţei Mondiale a Populaţiei, Bucureşti (1974) şi al Conferinţei Mondiale pentru Ştiinţă şi Tehnologie pentru Dezvoltare, Viena (1979), unde a fost preşedintele Comisiei pentru Viitorul Ştiinţei.
- Membru al Comité du Futur UNESCO din 2000.

Funcţii îndeplinite în prezent:
- Preşedintele Comisiei pentru Studiul Viitorului a Academiei Române;
- Vicepreşedinte al Centrului European de Cultură, Bucureşti;

Zece Mituri Contemporane

Mitul are conotaţii diverse. Las la o parte mitologiile privind viaţa zeilor şi miturile cosmice. Iau sensul cel mai curent, apelând la un dicţionar: „credinţă sau subiect de credinţă al cărui adevăr sau realitate sunt acceptate neritic". La rangul de mit nu ajunge orice concept. El cere public larg, e fenomen colectiv şi în raport cu concurenţii săi poate câştiga un titlu de dominanţă. Aproape toate miturile derivă dintr-o dihotomie dezechilibrată, în care un concept caută să-şi supună partenerul sau să-l absoarbă.

Problema e veche. Întrebându-se ce alterează capacitatea omului de a cunoaşte şi acţiona corect în lume, Bacon a identificat patru feluri eronate de a privi natura. *Idola Tribus* erau prejudecăţile ce le moştenea, *Idola Specus*, prejudecăţile propriei personalităţi scoase din inconştient. *Idola Fori* erau idolii pieţii, care ne influenţează prin discuţiile ei (Forumul) mintea. Iar *Idola Theatri*, ceea ce ne transmit sistemele de gândire. Sunt înclinat să înglobez cele zece mituri printre ultimii doi idoli ai lui Bacon.

1. Imaginea

Dacă am caracteriza pe oamenii de azi drept „copii ai imaginii" nu am exagera de fel. *Per capita* sunt mult mai multe aparate de televiziune decât frigidere în lumea de azi. Orele petrecute în faţa televizorului sunt pe locul trei al timpului consacrat unor activităţii, după profesie şi somn. Este miracolul tehnic care creează pentru om o a doua sa lume: lumea în imagini, războaie în direct, ştiri despre evenimente, începând cu cele cutremurătoare sau *scarry*, catastrofe, accidente, eroi şi celebrităţi din sport şi artă. Îngrijorarea vine de la faptul că aceste informaţii împrumută pe nesimţite procedurile activităţii de *advertising*, care au invadat emisiunile până la saturaţie. Într-adevăr, acestea au scopul mărturisit de a convinge pe consumator să cumpere anumite produse. Nu foarte diferit de acel obiectiv, emisiunile de ştiri urmăresc să convingă pe spectator de veracitatea unor fapte şi credinţe. Ceea ce el vede sunt secvenţe ce trec prin numeroase grile de selecţie şi cenzură editorială, ghidate de intenţia de a forma şi propaga anumite opinii şi credinţe. Deci, ceea ce vedem în imagini nu este decât o realitate aparentă, care acoperă şi ascunde realitatea adevărată. Scurte şi rapide, flash-urile televizate nu lasă loc pentru spectator să se întrebe: ce există în spatele imaginii?

Lipseşte dimensiunea a treia în această lume peliculară: adâncimea care ar trebui să fie reconstruită critic şi raţional, cu debarasarea de conţinutul emoţional pe care îl creează şocul urmărit de autori.

Rezultatul este îngrijorător. Scade capacitatea oamenilor de a se interoga şi de a cunoaşte realul şi problemele sale. Ca ilustrare, vom cita cazul unui ministru sau al unui om politic. Îl găsim cu dosarul imens pe masă, al unei probleme ce trebuie soluţionată, înconjurat de un consilier de imagine (la dreapta) şi un consilier de relaţii publice (la stânga). Probabilitatea ca dosarul să fie deschis e redusă, dar ceea ce va domina consultarea va fi: ce imagine creează pentru el o poziţie sau alta? Nu e de mirare că atâtea soluţii domestice sunt doar cosmetice, iar cele internaţionale se transformă în lungi perioade de protractare, punctate de mult, mediate gesticulaţii diplomatice (strategii de consiliere, lansare de negocieri, medieri etc.) tocmai bune pentru ştirile de seară.

Nu ştiu încă ce dezvăluiri ne rezervă marea temă a funcţionării creierului. Dar nu încape îndoială că mintea ce lucrează cu texte scrise (Galaxia Gutenberg), inseparabil legate de analiza critică, funcţionează altfel decât

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

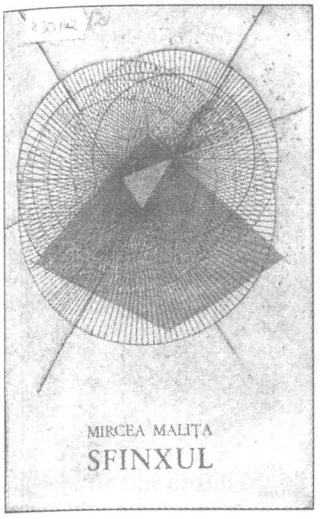

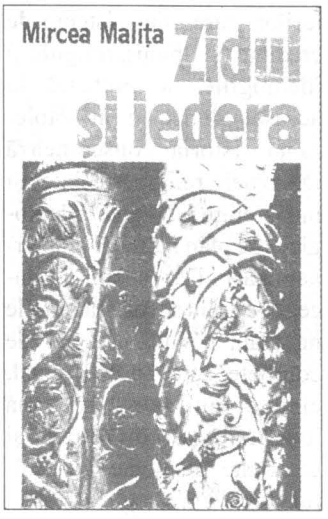

combinând impresii grăbite culese din imagini. Cunoașterea valorii și capacitatea de a-i rezolva problemele, mondiale sau locale, au fost serios păgubite de preeminența și extremismul celei de a doua căi.

2. Valoarea

Dacă o teză de diplomă în universități sau titlul unei lucrări conține cuvântul „valoare", ea e considerată a fi la zi cu moda intelectuală care situează „valoarea" mai presus de alte concepte. Este evident că valoarea este inseparabilă de raționament. Ca să luăm o decizie avem nevoie de obiective pe care le așezăm după valoarea ce le-o acordăm în ordinea unor utilități care măsoară gradul nostru de interes. Valoarea e o măsură ce se atribuie, o etichetă, o situare pe o scară de valori în materie de morală (mai bun, mai rău), estetică (mai frumos și mai puțin frumos), adevăr (mai mult sau mai puțin cert). Limbajul ne joacă feste: din adjectiv, valoarea devine substantiv și suferă o operație de reificare. Valorile nu sunt decât scări gradate pe care ne mișcăm continuu, în funcție de împrejurări. În stare absolută nu există. Gândirea ne obligă să le tratăm drept „etichete" de aplicat pe lucruri, evenimente, interese, o calitate pe care o are pentru noi tot ce ne înconjoară.

Transformarea în mit a valorii și în criteriu absolut în opinii și în politică e încă o fugă de realitate, în care epoca noastră pare a excela. Iată ce consecințe a avut această transformare. Faptul că știința și tehnologia au generat prin utilizări nefaste ale rezultatelor lor un curent de critică, a făcut ca atacul să fie comprimat în afirmația „știința s-a ocupat de fapte și a nesocotit valorile". Un seminar organizat la Institutul Nobel din Stockholm era intitulat în anii '70: „Locul valorilor într-o lume de fapte". Este posibil ca tehnologiile să fie elaborate pe bază de fapte, fără considerarea riscurilor pentru populație (mecanizare, chimizare, la nivele excesive). Dar una este să restabilești echilibrul fapte/valori și alta să proclami supremația valorilor și să refuzi analiza faptelor. Un seminar ar trebui să trateze în zilele noastre tema: „Faptele într-o lume de valori". Pe plan internațional, conflictele au ajuns să fie explicate cu argumente rezumate la valori: „Luptăm pentru valorile noastre amenințate", „avem datoria să asigurăm triumful valorilor noastre". În această situație valorile au devenit simple stindarde sau sloganuri care justifică ciocnirea violentă și

(continuare în paginile 18 – 21)

• Președinte Fondator al Fundației Universitare a Mării Negre și Profesor de Relații Internaționale;
• Director al Revistei Internaționale „ Millenium III".

Distincții: Doctor Honoris Causa al Universității Ceboksari, Federația Rusă; Doctor Honoris Causa al Universității Politehnice din Timișoara; Doctor Honoris Causa al Universității din Oradea.

Membru: Clubul de la Roma (co-autor al Raportului *No limits to learning*, Pergamon Press, 1979); World Academy of Arts and Science (WAAS); Colaborator CEPES-UNESCO, București (coredactor al cărții *New Informational Technologies in Higher Education*, 1989); Académie Internationale de Prospective Sociale; Quantitative Group in IPSA; World Future Studies Federation (WFSF); European Center for Research and Documentation in Social Sciences (Viena); International Council for Science Policy.

Cărți referitoare la Diplomație și Negocieri: *Pagini din trecutul diplomației românești*, 1966; *Diplomația, Școli și Instituții*, 1970; *Carta ONU*, 1970; *Romanian Diplomacy. An Historical Outlook*, 1970; *Teoria și practica negocierilor*, 1972; *Mathematical Approaches to International Relations* (redactor), 3 vol., 1977 – 1978; *Mecanisme de reglementare pașnică a diferendelor dintre state*, 1982; *Innovative Negociations*, 2003; *Tablouri din Războiul Rece. Memorii ale unui diplomat român*, 2007; *Între război și pace*, 2007; *Jocuri pe scena lumii*, 2007.

Cărți de Matematică: *Programarea pătratică*, 1968; *Mathematics of Organizations*, 1971; *Modele matematice ale sistemului educațional*, 1973; *Programarea neliniară*, 1973; *Triade*, 1973; *Coalition and Connection in Games* (with S. Guiasu), Pergamon Press, 1980; *Incertitudine și decizie*, 1982; *Bazele inteligenței artificiale*, 1987.

Alte cărți: *Repere*, 1967; *Cronica anului 2000*, 1969, tradusă în limbile germană, poloneză, slovacă, ungară, spaniolă; *Sfinxul*, 1969; *Aurul cenușiu*, 3 vol., 1971 – 1973, tradusă în limbile ungară, poloneză, italiană; *Pietre vii*, 1973; *Zidul și iedera*, 1977; *Zece mii de culturi, o singură civilizație*, 1998; *Dubla spirală a muncii și învățării*, 2003.

Realizări: Co-fondator al Centrului European de Cultură (1991); Fondator al Fundației Universitare a Mării Negre (FUMN) (1992); Inițiator al Cursurilor de Vară ale FUMN, inițiator al Rețelei Universităților de la Marea Neagră (BSUN) (1998), inițiator al revistei „Millennium III"; Organizator al Conferinței World Future Studies Federation (WFSF) la Brașov (2001).

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

războiul. Doctrine politice serioase s-au simplificat până la afirmația că „inamicul reprezintă răul", așa cum Satana este opusul divinității bune. În stare absolută, valorile devin ele însele dihotomice, opuse, în bună tradiție maniheană. Universitățile au descoperit brusc că au neglijat etica și morala și au stabilit cursuri noi. Nu s-au înmulțit în schimb și eforturile de a elucida cauza „relelor" din lume și mijloacele de a le vindeca.

3. Credința

Filosofia greacă ne-a lăsat moștenire problema distingerii între „conștiință" și „opinie" (sau credință). Într-adevăr, Socrate (prin Platon) cere să le distingem. El situează în *Theettet* opiniile pe ultima treaptă a cunoașterii. Ca să fie cunoștințe, opiniile trebuie să fie adevărate și acompaniate de rațiune (argument, dovadă, probă). De atunci mersul inexorabil al științei a introdus criterii riguroase pentru justificarea și validarea unui enunț științific. Luăm notă însă că știința își consideră propozițiile ca adevăruri relative, deci amendabile, și nu are nici o pretenție la un adevăr absolut. Dar în ideile contemporane apar azi afirmații extremiste. Postmodernismul, după ce suprimă conceptele de adevăr, obiectivitate și conformitatea cu realitatea, consideră că un „enunț științific este o opinie care întrunește consens". (Ne putem întreba, cum recunoaștem validitatea unei teoreme: prin demonstrație sau prin vot?). Discuțiile nu au încetat pe plan filosofic, și o întreagă ramură din teoria cunoașterii se ocupă de ele. Un lucru e sigur: a confunda opiniile cu cunoștințele, înglobând pe ultimele în categoria primelor, este un pas spre mitul credinței. Nimeni nu neagă rolul opiniilor în viața societății și a individului. Dar a permite confundarea lor cu cunoștințele duce la erori imense.

Știi sau crezi? Știi sau crezi că știi? Sunt întrebările cheie. Consecințele confuziei sunt dramatice. Un șef de stat afirmă că statul inamic posedă arme de distrugere în masă. Se dovedește că nu avea. Șeful statului încearcă să explice: am crezut sincer că le are. Și publicul, în cea mai mare proporție, îl scuză; a crezut sincer, recunoaște. Într-atât a fost acceptată precăderea credinței, încât se trece cu vederea participarea unei țări la un război bazat pe „credeam că știu".

Dacă excepțăm epocile pre-științifice ale omenirii, cu greu se găsesc perioade istorice atât de invadate de credințe îmbrăcate în vesmânt științific, de la astrologie, la preziceri, de la tratamente paramedicale, la miracole și vrăjitorie. Chiar și experții produc în serie, la comandă, rapoarte false și soluții eronate. Distincția între adevărat și fals fiind obliterată, abuzurile și fraudele cresc.

4. Cultura

Este greu de conceput pentru cei ce prețuiesc cultura drept componenta nobilă și generoasă a bazei unei societăți să admită că ea poate fi un „mit", adică o sursă de mare autoritate pentru adevăruri admise necritic. Cum să te atingi de ea când conferă identitate, specificitate, personalitate unei comunități și membrilor săi, când domeniul său cuprinde limba, istoria, valorile, credințele, obiceiurile, ce se transmit, de la părinți la copii, fără oprire în cursul vremii?

Și totuși, culturile au o proprietate care le face să fie atrase sau folosite în scopuri îndoielnice și riscante. Ele pot să ridice zelul lor de apărare a unei identități proprii la temperaturi ridicate și la incendii. În special două clase mari ale culturilor, care sunt sisteme de credințe (și opinii), religiile și ideologiile, se pretează la această alunecare în intoleranță. Istoria consemnează războaiele religioase (inter și intra-religii) și cele ideologice (pe plan național și internațional). Dar acum, la început de nou secol, statisticile ne arată că din cca. 30 de conflicte care au loc anual, cinci-șesimi se proclamă identitare, cu invocarea și celorlalte elemente ale culturilor, istorie și teritoriu, limbă și credințe, motive etnice sau naționaliste. Iar valorile proprii incandescente îngreunează dosarul oricărui conflict sângeros.

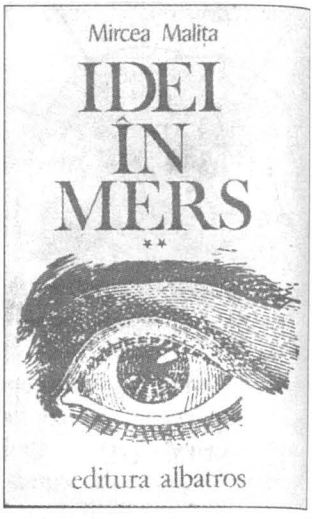

O altă confuzie apare odată cu mitul culturii luat drept criteriu exclusivist al citirii istoriei. Există peste 120 de definiții ale culturii, dar nici o altă definiție nu ajută analiza ca aceea care distinge între culturi și civilizație. Criteriul e simplu: produsele civilizației (unice) au dimensiunea universalității. Sunt cercetate peste tot în lume, sunt completate, sunt aplicate cu aceleași unități de măsură, independente de culturile care le-au generat. Locomotive, aeroplane, camioane, șosele, bănci, spitale, farmacii, fabrici, companii comerciale, toate arată și funcționează la fel oriunde pe glob. Știința a fost deschizătoarea drumului spre universalitate; au urmat-o tehnologia și apoi economiile de piață. Civilizația este astfel principalul factor integrator al omenirii. Culturile (la plural) rămân prin vocația lor de specificitate ancorate la aria unde s-au născut. Fiecare ascultă de logica și de metodele sale. De fapt, sunt veșnic împreună (culturi și civilizație) fiind, după expresia fericită a lui Denis de Rougemont, „opuși inseparabili".

Confuzia între termeni e veche și persistentă. La francezi civilizația înglobează cultura, la germani e invers. În engleză se menține un echivoc. Când Huntington scrie pe copertă *The Clash of Civilizations*, începe primul capitol spunând că războaiele provin din ciocnirea culturilor. Când Toynbee a întreprins clasificarea civilizațiilor (a numărat peste 20) a bazat-o pe criteriul cultural al religiilor. În traducerea germană a apărut drept o „teorie a culturilor". Mai târziu Toynbee, într-o cuvântare în India, a spus că, deși au avut ambiții universale, marile religii, marile imperii n-au reușit să creeze o „singură familie umană", dar în prezent tehnologia oferă mijloace promițătoare pentru atingerea acestui ideal. În final, Toynbee a identificat, astfel, factorul integrator căutat nu în culturi, ci în componenta tehnică a civilizației.

Este o mare lecție pentru culturaliștii extremiști. Folosindu-și doar uneltele și limbajul culturilor, oricât de pătrunse de umanism ar putea fi acestea, și problemele cu încearcă omenirea și căutarea de soluții proactive pentru o viață demnă și răsplătitoare, se află alături, în mult denigrata de ei civilizație.

5. Hedonismul

Nu este greu de observat că doctrina larg îmbrățișată astăzi este aceea a plăcerii, ridicată la rang de mit dominant, i

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

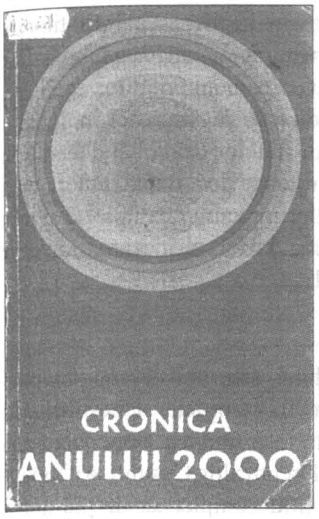

special de tineret. Freud a enunțat un „principiu al plăcerii", prin care susține că există un instinct de evitare a durerii și de căutare a plăcerii. Nu îl putem desconsidera atunci când vorbim de natura omului. Istoria aduce un corectiv major. Perioadele de avânt și de creștere sunt legate de o filosofie care pune înaintea plăcerii efortul și străduința, acțiunea și voința de a o întreprinde. Doctrina dominantă a împăraților înțelepți a fost stoicismul, care predica austeritatea și indiferența față de plăcere. Moartea lui Seneca din ordinul lui Nero în 65 este moartea unui stoic. Putem lua preeminența plăcerii drept sensul sigur al decadenței. Este adevărat că, după perioadele de încordare și război, gustul plăcerii suflă ca un vânt reparator (*The crazy twenties*). Dar nu e mai puțin adevărat că, dacă urmează unei perioade de construcție sobră, e heraldul sigur al disoluției și decăderii.

Hedonismul contemporan se situează după o perioadă de avânt economic și efort susținut. Poate fi luat drept semn de oboseală și saturație, și în orice caz încurajează el însuși masiv fuga de efort și de muncă susținută. Viața societății devine un perpetuu lanț de sărbători, aniversări, comemorări și celebrări, considerate „evenimente" creatoare de imagine și subiect favorit al mass media. Se inaugurează un climat nociv pentru formarea tineretului, prima victimă a hedonismului. Ceea ce este impus la exces este termenul scurt „*carpe diem*". Viața ca urmărire de idealuri pe termen lung este detestată de tinerele generații.

Filosofiile bazate pe viață (Schopenhauer: viața e voință, voința e sforțare, sforțarea e durere, viața e durere) sunt respinse în favoarea celor existențialiste.

Nu același lucru se întâmplă cu regiunile dezavantajate și sărace ale lumii, unde pâinea zilnică este singura preocupare, și nici în economiile emergente ale Asiei, unde societățile par electrizate de efortul dezvoltării.

6. Forța

După sociologi, recurgerea la forță nu este decât a patra cale de a face ca un individ sau o entitate să acționeze sau să se comporte așa cum vrea decidentul, după persuasiune, incentivă și raportarea la norme generale. Deși condamnată de Carta Națiunilor Unite, semnată de toate statele, recurgerea la forță este dominantă în politica mondială, la început de secol. Concepută ca o autoritate multilaterală a asigurării securității, ONU este sfidată de doctrine unilateraliste, prin care statele pot decide singure când și unde să intervină prin forță, fie și preventiv sau preemptiv. Speranța în curmarea războaielor la sfârșitul războiului rece a fost dezmințită de izbucnirea războaielor locale, etnice, religioase, identitare și de încercări zădărnicite de a le opri din exterior. Cursa înarmărilor cunoaște o nouă înviorare, așa cum arată bugetele militare ale marilor puteri. Armele nucleare au proliferat și se afirmă că încrederea că nu vor fi folosite este mai redusă decât cea care exista în cursul războiului rece. Căile pașnice de rezolvare a conflictelor, indicate în Carta ONU, se dovedesc incapabile de a le stinge pe cele vechi sau de a preveni izbucnirea celor noi. E un tablou sumbru la care se potrivește expresia „*le siècle est mal parti*".

Forța a devenit un mit. Ineficiența ei este mai mult decât demonstrată de istorie și de vechea înțelepciune: cine o folosește va avea parte de ea, ca victimă. Există și un alt argument mai important împotriva acestui mit, care se impune cu puterea evidenței și a unei experiențe recente. Forța militară a statelor a crescut considerabil prin tehnologizarea armamentului. Când s-au atins nivele de perfecționări tehnice impresionate, s-a văzut că armatele devin inoperante, în războaie de tip gherilă sau bazate pe acțiunea individuală, cele în care strategiile vechi nu funcționează, când dispare terenul, când nu poate fi definit și localizat inamicul și când acesta apelează la mijloace neconvenționale, străine de orice raționalitate clausewitziană.

Statele continuă să-și perfecționeze armatele cu armuri costisitoare sub care s-a ascuns moartea, ca în poezia lui Rilke, sub forma unei lovituri inevitabile. Nu este, pentru moment, de sperat că, aplicând un raționament simplu economic de cost și eficiență, statele vor renunța la înarmări. Semnalăm doar că teoreticienii au demonstrat că războaiele sunt precedate de febra înarmărilor. Dezarmarea, ca temă de negocieri, a existat în timpul războiului rece, dar a dispărut de pe agenda actuală. Mitul lui Marte provoacă una dintre cele mai neliniștitoare perspective ale secolului nostru.

7. Politica

Este suficient să privim știrile care domină spațiul public, ca să înțelegem că asistăm aproape peste tot în lume la predominanța politicii. Luptele între partide au luat proporțiile unei competiții acerbe, urmărită ca un match sportiv, în detalii, de spectatori, prinși în mreaja capcanei, de informare falsă și imagine seducătoare. De ce a devenit un mit banal această idee prețioasă a filosofilor greci de a găsi acea politică ce asigură cel mai bun mod de guvernare și gestiune a cetății? Pentru simplul fapt că ea s-a redus la obsesiva luptă pentru putere. Celelalte componente ale politicii, ca elaborarea de politici eficiente, s-au demodat. Partidele se bazează din ce în ce mai puțin pe doctrine și se reduc la promisiuni și la mijloace care nu diferă în mod semnificativ de la unul la altul. Aproape peste tot se făuresc coaliții de partide indiferent de viziunea, scopurile și mijloacele care le distinseseră la origine. Ce se omite? Omul politic sau omul de stat se definește prin capacitatea lui de a formula politici pentru promovarea interesului public. În loc să fie judecate rezultatele, opinia publică este chemată să aprecieze imaginea care constituie preocuparea politicianului. E o cale închisă pentru el în final, când o catastrofă naturală sau umană, o criză economică sau erori strigătoare îi închid bilanțul.

Paguba cea mai mare a societății în fața ascensiunii politicianismului ca temă centrală este declinul profesionalismului. Într-o societate politizată, apartenența la un partid este cea care decide ocuparea rolurilor cheie în economie, administrație și conducerea serviciilor publice. Politicianismul este un factor de încurajare a corupției și birocrației, în orice societate vital interesată de promovarea reală a intereselor de bună stare, vigoare economică și inovație tehnico-științifică. Aceste interese sunt pe termen lung, ce depășește orizontul limitat de timp de care dispune cariera politică. Mai mult decât atât,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

politicianul reușește să acopere, prin zgomotul său dominant, dezbaterea, găsirea de soluții și promovarea intereselor reale ale societății.

Politicianism și profesionalism sunt curente invers proporționale. Indirect aducem daune profesionalismului și prin atacarea pericolului de „tehnocratizare" a societății sau a pretențiilor „specialiștilor" de a oferi soluții. Scoaterea științei și tehnicii din proces echivalează însă cu o simplă înclinare a balanței cunoaștere / credință, fapte / imagine, realitate / mit în favoarea celor din urmă.

8. Individul

Individ și societate este unul din acele cupluri de concepte diferite și opuse, dar care nu există decât împreună. Specia umană se realizează, ca mai toate speciile, prin indivizi. Aceștia nu sunt legați ca și coralii, fizic, dar legăturile lor de comunicare și conlucrare, de semnale și simboluri, și de viața în grupuri și comunități echivalează ca intensitate cu cimentul din recifuri. Accentul poate cădea însă diferit. Cu ce începe orice distincție: cu individul sau cu societatea?

Epoca noastră a cunoscut o exacerbare a ideii de societate sau colectiv fără precedent în regimurile totalitare. Fascismul își trăgea numele de la fasca bețelor legate indestructibil, iar comunismul de la viziunea soartei comune. Opoziția de care s-au izbit aceste doctrine și apusul lor a dat naștere, prin reacție, la o înflorire a individualismului. Nu e prima oară când balanța se înclină într-o parte sau alta. Pericolul constă însă în faptul că primordialitatea uneia poate aduce neglijarea celeilalte. Istoricește, aceasta s-a produs și la sfârșitul Evului Mediu prin Renaștere. Întrebarea este dacă punerea individului în centrul scenei nu se face cu un zel extremist creator de iluzii și de promisiuni false? Dacă nu aduce cu sine o scădere pentru binele public sau interesul general care, în ultimă instanță, lezează pe individul celebrat? Când devine mit, individualitatea nu prejudiciază pe toți și societatea în întregime?

E ușor să așezi un individ pe un soclu și să scrii dedesubt „tu ești totul". E o propoziție corectă, dar incompletă. Trebuie să adaugi „nu vei fi niciodată singur de la naștere până la moarte". Te vei afla în familie, grup, clasă de școală, sală de universitate, regiment, în statistici vei fi consumator, cetățean, bolnav, chiar dacă cifrele statistice se exprimă uneori *per capita*. Și ca să ai o corectă reprezentare a ta, nu lua fotografia din buletin, ci mulțimea din Piața Vaticanului, a celor ce fac genoflexiuni zilnice, a celor aflați la mitinguri sau pe stadioane, a celor secerați de uragane și cutremure.

Nu se poate subaprecia încrederea, curajul, creativitatea și demnitatea ce izvorăsc din clipa de iluzii a singularității omului, termen preferat de curentele filosofice. Dar nici puterea ei de mit febril și paranoic, când societatea este scoasă din cadru (*dismissed*).

Pentru anarhiști, a fi antisocial nu e delicvență ci un gest eroic. Mitul individului este un dușman al autorităților de orice fel. Societatea, fiind structurată, e inacceptabilă. Dar instinctul gregar lucrează în favoarea comunităților egalitare, a triburilor și a gangurilor. Ordine să nu fie, căci indivizii o resimt. Este adevărat că în sânul statelor dezvoltate, teama de anarhie persistă. Dar căutând mijloace de a o uita, autori, cum este Kaplan, propun înviorarea prin recurgerea la forță și prin supraevaluarea factorului putere. Astfel, ei încearcă să scape de un mit, înlocuindu-l cu altul.

9. Drepturile

Legat de mitul individului este cel al unor drepturi nelimitate de care ne bucurăm în completa și nestingherita libertate. Când a fost concepută la Adunarea Națională Franceză, Declarația Universală a Drepturilor Omului și Cetățeanului, la 1789, s-a propus ca titlu complet „a drepturilor și răspunderilor" omului; americanul Tom Paine, care se afla acolo, relatează întâmplarea. Dar s-a obiectat că titlul devine prea lung și că se subînțelege. Drepturile și datoriile sunt două fețe ale aceleași monede. Ei bine, deși sunt un nou cuplu de opuși inseparabili, primele au fost reținute, iar datoriile neglijate, nesocotite sau chiar uitate. Lipsa de responsabilitate este la ordinea zilei în aproape toate statele deprofesionalizate, politizate la exces și cuprinse de valuri noi de drepturi, oricât de stranie ar fi tema lor. Orice drept creează imediat și o responsabilitate. A-ți vedea ocrotită viața are ca pandant răspunderea ta de a nu atenta la viața altora, în ocazii fără număr. La fel cu neînstrăinarea bunurilor proprii, la fel cu respectarea intimității, valabilitatea oricărui drept ce îți este recunoscut nu poate fi invocată din moment ce îl încalci la alții. Acest abecedar și raționamentul de bun simț nu funcționează pentru unul care are drept la liniște, dar care trăiește în cel mai zgomotos mediu posibil.

Absența unei declarații universale a obligațiilor individului față de o societate care îi garantează drepturile sale, este explicată de oponenții unei simetrii și echivalențe perfecte, prin faptul că încălcările răspunderilor și obligațiilor sunt oglindite de sancțiunile prevăzute în Codul Penal, în timp ce alte coduri civile și economice se ocupă de unele obligații sociale sau economice. Enunțul succint și preemtoriu al obligațiilor nu este cuprins decât de codurile morale ale religiilor, cum sunt cele 10 porunci. În politica internațională, obligațiile, conduita reciprocă nu au rămas ambigue. Un exemplu este felul în care țări ce dispun de mijloace pot acționa prin propagandă sau subversiune la subminarea guvernului considerat ostil sau nedorit al unei alte țări, fără război deschis sau intervenție militară, sfidând astfel angajamentele asumate de state prin crearea unei imense zone gri de acțiune neoficială și necunoscută. Elaborarea unor măsuri de încredere parțială a fost părăsită ulterior.

Pe plan general, reacția față de abuzurile regimurilor totalitare a făcut din capitolul drepturilor un capitol legitim de preocupări. În special două libertăți încălcate, aceea de a întreprinde în câmpul economic și aceea de asociere și de expresie în domeniul social, care, de fapt, au constituit propriul eșec al acestor regimuri, au făcut ca drepturile să fie subliniate cu forță de opinia internațională. Dar dreptul de a întreprinde este folosit și pentru fraude, iar libertatea de expresie este abuzată de folosirea informației în scop de manipulare și de răspândire de știri false. Sunt mulți cei ce spun că nu sunt apărați împotriva acestor procedee vechi, dar ridicate azi la puteri supe-

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

rioare. Este oare obligatorie şi admisibilă înflorirea libertăţilor cu sacrificiul principiului egalităţii? Din cele două idealuri ce au figurat împreună pe steagul modernizării, ultima este astăzi considerată demodată şi pernicioasă?

10. Diferenţa

Este o temă exploatată la exces de filosofia contemporană, ceea ce înseamnă că este mai important să ne ocupăm de ceea ce desparte pe oameni, decât de ceea ce îi uneşte. Fără îndoială că diferenţa este o proprietate esenţială a gândirii umane. Nu putem defini un lucru decât stabilind genul său proxim şi diferenţa specifică. Nu doar opoziţia lor este evidentă, ci şi inseparabilitatea celor două demersuri. Dar nu putem ridica pe una la rang de mit, fără a prejudicia pe cealaltă.

În sistemul internaţional decelăm două procese fundamentale care ghidează comportamentul societăţilor şi evenimentele pe care le implică: un proces de disociere şi unul de integrare.

Ultimul este ilustrat de formarea de grupări de state legate de interese comune: regionalizarea, strălucit manifestată în experienţa integrării europene. Dar aceleaşi efecte de modificare a perceperii spaţiului şi timpului, prin ridicarea barierelor despărţitoare pentru economie, transporturi, industrie şi interacţiune umană (libera circulaţie a bunurilor, oamenilor, capitalului şi forţei de muncă, în cazul Europei), sunt prezente şi în procesul globalizării, al doilea mare curent de început de secol.

Împotriva globalizării se ridică partizanii Diferenţei, care se simt ameninţaţi de uniformizarea şi standardizarea pe care globalizarea le-ar aduce cu sine. Dar globalizarea priveşte civilizaţia şi nu culturile cu specificitatea lor. Nici Europa nu le integrează. O bună civilizaţie respectă diversitatea culturilor, iar culturile mature sunt favorabile creşterii gradului de civilizaţie. Procesele integrative, departe de a suprima diferenţele culturale, le permit să fie larg cunoscute şi respectate; le pun pe harta lumii; le preţuiesc ca sursă importantă de energie şi inovaţie.

În mod eronat, globalizarea este redusă la funcţiunile sale acaparate în multe instanţe abuziv de finanţele internaţionale, comerţ şi afaceri, sau în comerţul ilicit sau chiar terorism. Dar se uită vocaţia esenţiala a globalizării, aceea de a forma o singură familie umană, conştientă de habitarea comună a unei singure planete, ce poate fi salvată prin proiecte globale.

Ne aflăm la o răscruce. Sistemul internaţional al statelor, vechi de patru sute de ani, e pe cale să se transforme într-un sistem global cu actori mai numeroşi: regiuni, oraşe, asociaţii profesionale, ONG-uri. ONU, un organism internaţional având ca membri state, a deschis lista problemelor globale ale omenirii: hrană, apă, sănătate, educaţie, mediu, habitat şi altele. Ştiinţa este de mult timp globală. Nu întâmplător, ea constituie, prin vocaţia sa de a dobândi enunţuri cu valoare universală, un stâlp solid al globalizării. La fel şi tehnologia care circulă fără graniţe.

A fost utilizat deseori îndemnul de „a gândi global şi a acţiona local". În acest nou cuplu global/local, „localul", cu rădăcinile sale vechi, este încurajat astăzi doctrinar să se opună globalizării şi să devină adept al desfacerii continui şi al separării.

Este un prilej de satisfacţie de a constata că, în activitatea sa, Clubul de la Roma a adus o inovaţie în tratarea problemelor globale, care au constituit prima sa preocupare prin conceptul „problematicii", pe care le tratează nu sectorial ci în interdependenţa lor, dar urmărind cu tenacitate idealul unei singure umanităţi.

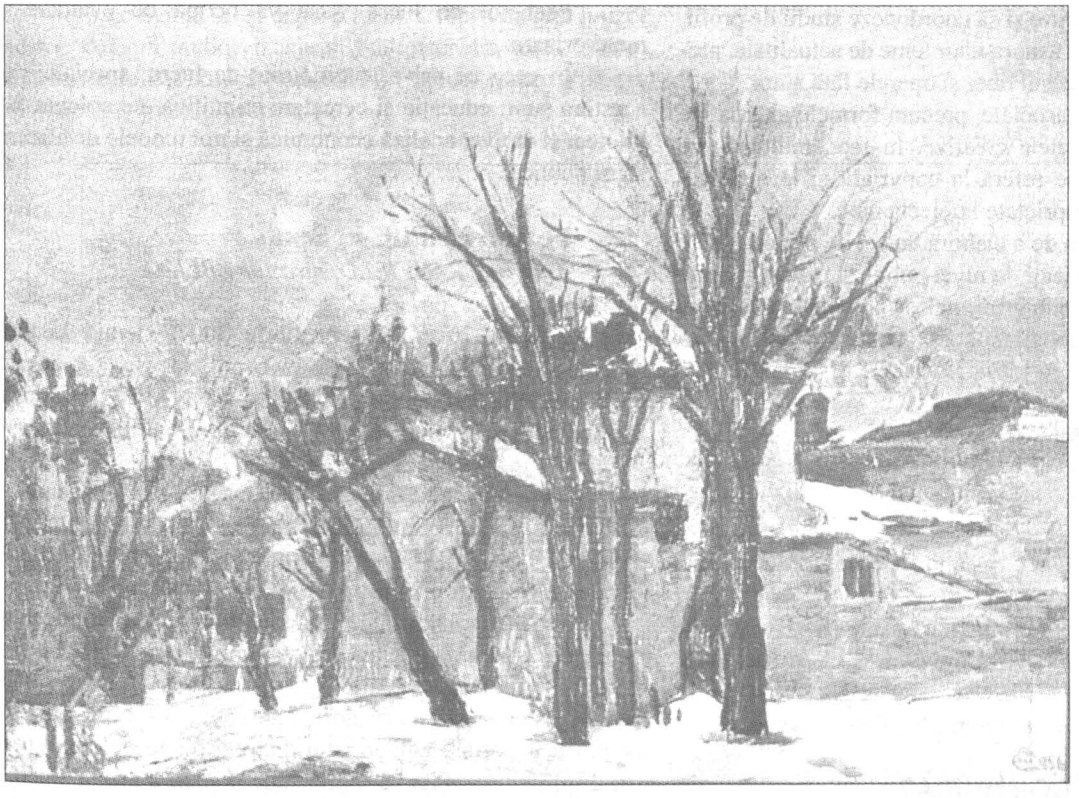

Peisaj de iarnă

ALEXANDRU CIUCURENCU

Reproduceri în paginile 21, 23, 25, 26, 35

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Meridian biblioteconomic

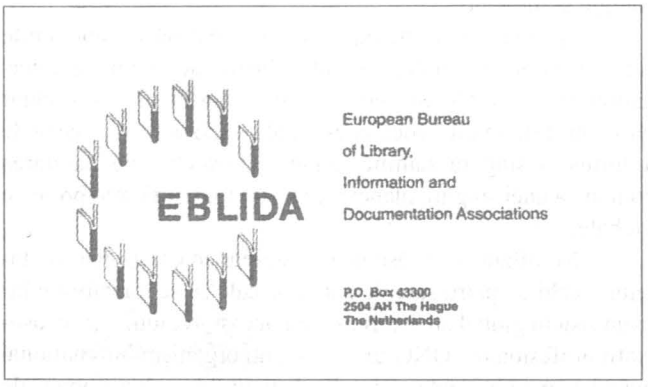

EBLIDA

Orizonturi
Programe
Inițiative

Proiecte biblioeuropene

Reuniune COMMUNIA în Italia

Carmen MORLON, ofițer de presă EBLIDA

Ce este COMMUNIA?

COMMUNIA reprezintă Rețeaua Tematică Europeană a Domeniului Public în Era Digitală, finanțată prin programul *eContent plus*. Scopul proiectului este acela de a crea o rețea de organizații care să acționeze ca un centru unic de referință european pentru o politică de nivel înalt vizând domeniul public în mediul digital.

Pe parcursul a 36 de luni, Rețeaua COMMUNIA va urmări să identifice practici curente în domeniul public digital, să colecteze fapte și cifre și să coordoneze studii de profil, pentru a propune strategii asupra unor teme de actualitate, precum domeniul public, accesul liber și operele fără autor. Vor fi analizate, totodată, teme asociate, precum formele alternative de licență pentru materialele creative. În fapt, multe dintre temele supuse analizei se referă la copyright și la managementul drepturilor de proprietate intelectuală.

Intenția este aceea de a elabora un set de principii care să-i ajute pe toți cei implicați, la nivel public și privat, să înțeleagă rolul domeniului public digital și potențialul acestuia pentru dezvoltarea culturală, economică, științifică și tehnologică.

Cine este COMMUNIA?

Rețeaua COMMUNIA va reuni 36 de organizații din Austria, Belgia, Finlanda, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Lituania, Luxemburg, Polonia, Portugalia, România, Slovenia, Spania, Olanda, Marea Britanie, Croația, Macedonia, Elveția, Brazilia, SUA.

EBLIDA, ca și alte organizații de tip „umbrelă" (BEUC, CO-DATA, Creative Commons), va participa la proiect încă de la început. Este de așteptat ca, pe parcursul desfășurării proiectului, să fie implicate 50 de organizații.

Cum va lucra COMMUNIA?

Au fost stabilite 6 Pachete de lucru și 5 Grupuri de lucru.

Pachetele de lucru 1 și 5 se vor ocupa de managementul curent, extinderea rețelei, organizarea de ateliere și conferințe și de elaborarea liniilor directoare.

Pachetul de lucru 2 se va concentra pe promovare și diseminare (un portal web, lansarea unei reviste de specialitate pe domeniul public digital, editarea unui volum cuprinzând textele conferințelor).

Pachetele de lucru 3 și 4 vor avea în sarcină organizarea a trei conferințe și a nouă ateliere europene.

Pachetul de lucru 6 va elabora o hartă a „centrelor de excelență" în domeniul public digital în scopul de a realiza un ghid al celor mai bune practici pentru aceste centre.

Pachetul de lucru 7 se va ocupa de evaluare și monitorizare.

În ceea ce privește grupurile de lucru, specializările acestora sunt: educație și cercetare științifică, tehnologie, biblioteci și arhive, analiză economică și noi modele de afaceri, sfera publică.

Forum NAPLE în Spania

Andrew CRANFIELD, director EBLIDA

În zilele de 26 și 27 septembrie 2007, Gerald Leitner, președinte EBLIDA, și Andrew Cranfield, director, au participat la cea de-a 4-a Conferință NAPLE (National Authorities on Public Libraries in Europe), intitulată *Resurse digitale în bibliotecile publice*.

După cuvântul de deschidere al ministrului spaniol al Culturii, Cesar Antonio Molina, a urmat comunicarea lui Jens Thorhauge (Agenția Daneză a Bibliotecilor), care a pus problema serviciilor de bibliotecă digitale pentru copii.

Există necesitatea de a susține rolul bibliotecilor pentru copii, dacă dorim să venim în întâmpinarea noii generații, și de a valorifica noile tehnologii și tipuri de discurs pentru această categorie de utilizatori. Thorhauge a subliniat importanța participării și a dialogului dintre biblioteci și copii pentru a sprijini dezvoltarea individuală și pentru a crea sinergie și valoare între diferite tipuri de servicii de bibliotecă. El a vorbit, de asemenea, despre nevoia unei schimbări de atitudine

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

din partea bibliotecarilor față de noile evoluții tehnologice și a evidențiat semnificația pregătirii profesionale continue la locul de muncă.

Chris Batt (Muzee, Biblioteci, Arhive – Marea Britanie) a preluat această temă, vorbind despre nevoia de a coordona accesul la resurse digitale și online la nivel național – noua generație crede că „dacă nu ești pe Web, nu exiști". Bibliotecile trebuie să se afle în centrul politicii publice și să fie susținute în termeni economici, anume cât din investiția în sectorul biblioteci se întoarce la societate?

Alte comunicări au evidențiat efortul depus de către bibliotecile publice și academice în a crea conținut digital și a facilita accesul la aceste resurse.

Jan Braeckman (Vlaams Centrum voor Openbare Bibliotheken vzw, Belgia) a arătat că noile media aduc noi utilizatori, de aceea trebuie să existe un conținut relevant, pe fundalul acestei schimbări de rol, de la furnizor la consumator.

Inițiativa *i2010* și proiectul Bibliotecii Digitale Europene au stat în centrul discuțiilor forumului din Spania, mulți participanți remarcând accentul pus mai curând pe digitizarea pentru prezervare decât pe facilitarea accesului pentru bibliotecile publice, care trebuie să își îndeplinească rolul de diseminatori publici.

EBLIDA este pe deplin conștientă de această provocare, și în discuțiile cu deținătorii de drepturi a subliniat importanța de a nu fi create „arhive închise", blocându-se astfel informații esențiale pentru anii care vin.

A pune bazele Bibliotecii Digitale Europene

Comunicat de presă, 19 septembrie 2007

Un proiect este pe cale de a aduce patrimoniul european online, printr-un singur portal.

70 de manageri și experți tehnici, reprezentând muzee, arhive, colecții audio-vizuale și biblioteci din toată Europa, s-au reunit la Biblioteca Națională a Olandei pentru a proiecta Biblioteca Digitală Europeană.

Inițiativa se sprijină pe apelul Vivianei Reding, Comisar European pentru Societate Informațională și Media, de „a facilita accesul tuturor la resursele valoroase din bibliotecile, muzeele și arhivele Europei".

Aceste evoluții reflectă interesul crescând al utilizatorilor pentru proiecte de digitizare majore, prin care sunt disponibile online resurse de patrimoniu pe scară largă. Inițiativa de față este prima care urmărește furnizarea unei interfețe multilingvistice pentru artefacte digitale, texte și media provenind din patrimoniul european.

Acest gen de colaborare între arhive, biblioteci, audiovizual și muzee este un pas semnificativ. Claudia Dillmann, director al Deutsches Filminstitut și președinte al Asociației Cinematecilor Europene, a declarat: „Cercetătorii și oamenii obișnuiți care învață despre istoria și cultura europene au nevoie să exploreze toate genurile de media – filme, sunete, fotografii și tipărituri. Așteptările lor față de Internet se referă la faptul că le oferă acces integrat la toate aceste resurse. Este vital ca domeniile să lucreze împreună pentru a oferi soluții tehnice necesare cercetării bazate pe suportul diferitelor media".

Proiectul Bibliotecii Digitale Europene se desfășoară de doi ani, și el va dezvolta un prototip care va demonstra temeinicia conceptului, colectând conținutul oferit de instituțiile culturale importante ale Europei. Proiectul va fi coordonat de Biblioteca Europeană, alături de Biblioteca Națională a Olandei.

El va lua în considerare aspectele politice, umane, tehnice și semantice care contribuie la crearea unui sistem interoperabil capabil să acceseze conținut digitizat. Totodată, va stimula răspunsul diferitelor categorii de utilizatori pentru a crea un serviciu care să îmbogățească publicul larg și să răspundă nevoilor cercetătorilor, studenților, profesorilor și industriilor culturale.

I. M.

(Din buletinul „EBLIDA News", Nr. 16/octombrie 2007)

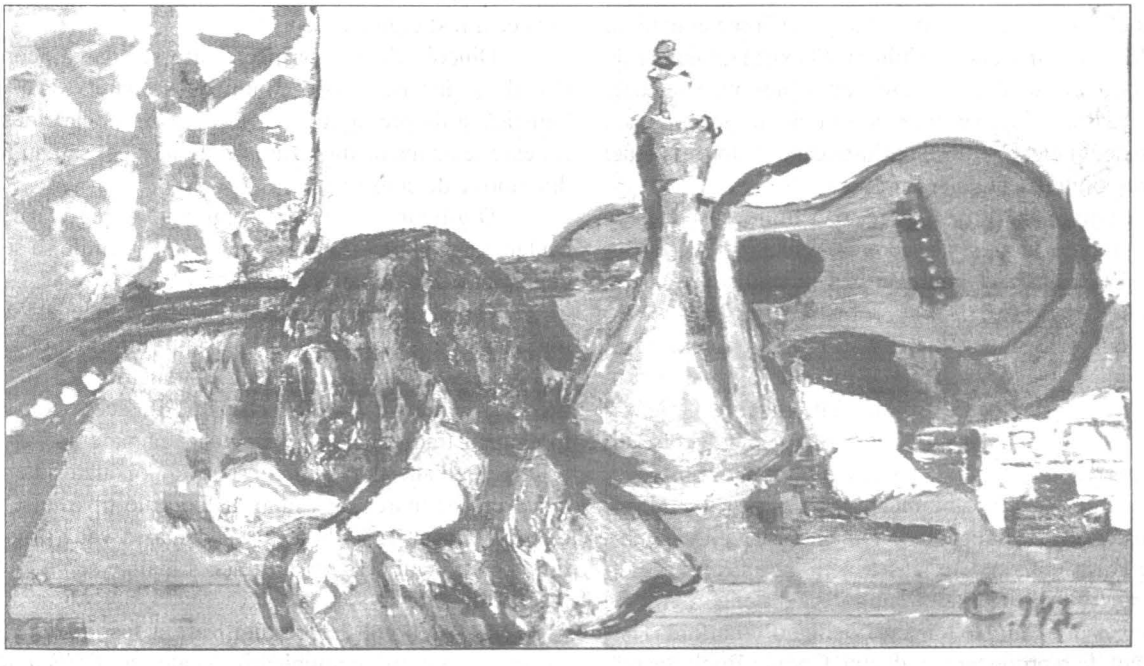

Natură statică

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Diversitatea culturală şi digitizarea

Gabriela TOMA

Diversitatea culturală şi digitizarea sunt două concepte foarte importante, doar că ocurența lor provoacă uneori mari confuzii de sens. A promova un program de diversitate culturală înseamnă a te raporta la două paliere diferite de lectură a realității: identitate şi alteritate. Diversitatea culturală este greşit limitată la minorități şi imigranți, chiar de personalități cu distinse funcții şi pretenții sociale. De aici este doar un pas spre o neînțelegere a conceptului de „universal", limitat, din păcate, la un singur continent sau la o singură limbă.

Pentru a înțelege importanța digitizării, Proiectul Google, avantajele şi dezavantajele acestui proiect la nivel *mondial*, trebuie să ne întoarcem la momentul octombrie 2004, când a fost lansată editurilor provocarea de a prezenta copiile cărților către Sistemul Internet Google, pentru ca cei interesați să poată naviga şi citi extrasele şi rezumatele. O lună mai târziu a fost lansat Google Scholar, un motor de căutare pentru literatura academică şi ştiințifică. În decembrie 2004 a fost lansat *Proiectul Google pentru Programul de Biblioteci*, la care s-au înscris cinci biblioteci reprezentând Universitățile din Michigan, Oxford, Harvard, Stanford, precum şi Biblioteca Publică din New York, pentru o durată de cca. 10 ani, pentru digitizarea a 15 milioane de titluri.

Pe 23 ianuarie 2005, Jean-Noël Jeanneney, preşedintele de atunci al Bibliotecii Naționale a Franței, publică eseul *Când Google provoacă Europa*, lansând cu această ocazie o dezbatere publică şi inițiativa de a crea o alternativă la Proiectul Google.

În aprilie 2005, Franța, Spania, Germania, Italia, Ungaria şi Polonia cer Uniunii Europene sprijinul pentru continuarea proiectelor de digitizare începute în bibliotecile europene, cu scopul de a realiza Biblioteca Digitală Europeană.

Proiectul german *Volltextsuche online* propune lansarea şi propagarea operelor publicate de editorii germani ca o alternativă pentru rețelele Google şi Amazon.

În zilele de 2 şi 3 mai 2005, Jacques Chirac anunță, în cadrul Întâlnirilor Europene de Cultură, că există un număr de țări europene care au decis crearea unei biblioteci virtuale europene, această inițiativă fiind susținută de Jean-Claude Juncker, preşedintele Consiliului European, şi José Manuel Barroso, preşedintele Comisiei Europene.

Un alt moment important îl constituie suspendarea Proiectului Google în iulie, la cererea Asociației Editorilor Americani, până la găsirea unui consens cu editorii care dețin copyright-ul.

O lună mai târziu, se creează în Franța un comitet de conducere, în perspectiva viitoarei Biblioteci Virtuale Europene. În septembrie 2005, apare comunicatul Comisiei Europene – *Bibliotecile virtuale*, în care se caută propuneri pentru digitizare, acces şi gestionarea conținutului numeric.

În noiembrie 2005 se anunță parteneriatul de colaborare între Microsoft şi Biblioteca Britanică pentru digitizarea a 100.000 de volume. Google relansează Google Print, prin digitizarea unor titluri din fondul Bibliotecii Publice din New York şi din cel al Bibliotecilor din Michigan, Stanford, Harvard, cu drept de reproducere, şi devine Google Book Search.

Arhivele naționale din țările Uniunii Europene susțin ideea unei biblioteci numerice europene. Biblioteca Congresului anunță lansarea proiectului său *Biblioteca Digitală Universală*, susținut de Google.

În februarie 2006 apare un comunicat din partea Ministerului Culturii şi Comunicației referitor la proiectul Bibliotecii Virtuale Europene, iar în martie, Comisia Europeană îşi prezintă acordul pentru proiect.

La atelierul având ca temă *Digitizarea materialelor de bibliotecă în Europa*, organizat de LIBER şi EBLIDA, la Copenhaga, între 24 – 26 octombrie 2007, Ronald Milne a prezentat *Proiectul de digitizare masivă la Oxford*. Într-un comentariu succint, autorul menționează faptul că, timp de patru secole de existență a Bibliotecii bodleiene, cititorii au parcurs drumul până la Oxford pentru a consulta colecțiile. Inconvenientele legate de timp şi spațiu au fost înlăturate în momentul în care biblioteca a devenit partener al Proiectului inițiat de Google. S-a stabilit ca o mare parte din colecțiile academice şi din materialele de secol XIX *out-of-copyright* să fie digitizate, fiind astfel accesibile în mod gratuit oricărei persoane conectate la Internet.

Digitizarea este înțeleasă ca o revoluție în ceea ce priveşte diseminarea informației, asemănătoare ca impact invenției tiparului în secolul XV. Milioane de cărți şi reviste vor fi scanate în cadrul proiectului, îndeplinindu-se astfel şi dezideratul lui Thomas Bodley, din 1602, de a oferi acces tuturor la colecțiile bibliotecii.

Biblioteca bodleiană a fost implicată în mai multe proiecte de digitizare, dar lucrările vizau un subiect anume, motivul fiind cerințele impuse de finanțatori. Toate aceste proiecte au caracter local, comparativ cu Proiectul Google. Acesta implică cinci parteneri-bibliotecari de la Universitățile Harvard, Stanford, Michigan, Oxford şi de la Biblioteca Publică din New York, 50% din colecțiile celor cinci biblioteci fiind în alte limbi decât engleza. Întrebarea pe care o ridică Ronald Milne este următoarea: nu există riscul de duplicare a ceea ce a fost digitizat deja?

Dincolo de acest aspect, între semnarea acordului cu Google şi începerea operațiunii de scanare există etape de logistică şi de pre-digitizare, întrucât există cărți despre care cei care se ocupă de digitizare decid dacă pot sau nu fi scanate din motive de conservare.

Digitizarea permite scanarea întregii cărți color, căutarea, navigarea. Acordul cu Google permite să se rețină o copie, iar o altă copie să rămână la Oxford.

O altă întrebare ridicată de autor este legată de efectul digitizării la scară largă în peisajul informației. Proiectul Google poate acționa ca agent al transformării în educație, predare, cercetare şi alte activități. În acest context, rolul bibliotecii tradiționale nu mai poate rămâne același ca până acum. În stil anecdotic, putem spera şi noi, alături de autor, că, odată cu facilitarea accesului la lucrările tipărite, utilizatorii care nu veneau la bibliotecă vor căuta să vadă originalul, în timp ce publicul care nu avea acces înainte se va mulțumi cu o copie digitizată.

La Atelierul despre digitizare a fost prezent şi David Bearman, autorul comunicării legate de *Critica domnului Jean-Noël Jeanneney* – preşedintele Bibliotecii Naționale a

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Franței în perioada martie 2002 – aprilie 2007 – *la Proiectul Google, digitizarea cărții în sectorul privat și politica bibliotecii virtuale*. David Bearman susține că poziția lui Jean-Noël Jeanneney trebuie analizată cu atenție, precum și poziția lui Ian Wilson, bibliotecar și arhivist în Canada, întrucât ambele susțin politicile culturale europene.

După o lună de la anunțul din 14 decembrie 2004, lansat de Google pentru digitizarea cunoașterii mondiale – 15 milioane de cărți de la cinci mari biblioteci de cercetare din Statele Unite și Marea Britanie, Jean-Noël Jeanneney a răspuns cu articolul *Când Google provoacă Europa*, tradus în multe țări și cu un deosebit impact, ținând cont de intervenția lui Jacques Chirac și de desemnarea Franței pentru preluarea procesului de digitizare la nivel european. Prin acest demers, Jeanneney a încurajat bibliotecile naționale din Europa să accelereze procesul de digitizare și a lansat Biblioteca Digitală Europeană. Autorul articolului menționează faptul că Jean-Noël Jeanneney nu este împotriva lui Google *per se*, dimpotrivă, el felicită finanțatorii Google pentru inițiativa de succes, dar găsește metodele folosite în Google Book Search nepotrivite noțiunii sale de cultură. David Bearman dorește să nuanțeze cinci aspecte pe care Jean-Noël Jeanneney le critică în articolul său, importante pentru orice bibliotecă implicată în procesul digitizării.

În primul rând, Google nu va putea digitiza tot ce s-a publicat vreodată în lume, iar selecția îi va favoriza pe americani sau sursele de limbă engleză în defavoarea altor țări, demonstrând o indiferență culturală. Jeanneney estima producțiile tipărite în lumea occidentală la 100 de milioane de volume, astfel că anunțul inițial lansat de Google pentru digitizarea a 15 milioane de volume în șase ani ar însemna o selecție de 15% din literatura occidentală publicată. Profesioniștii, care sunt preocupați de internaționalism, sunt îngrijorați de acest aspect. Ian Wilson afirmă faptul că activitățile Google încalcă litera și spiritul Declarației Universale a Diversității Culturale UNESCO 2001. Fiecare cultură trebuie să aibă dreptul să propună titlurile care urmează a fi digitizate. Acest prim aspect are în vedere și faptul că vor fi favorizate țările bogate, iar culturile mici, vulnerabile vor rămâne în afara proiectului pentru mult timp.

Prezentarea textelor de către Google, bazată pe cuvinte-cheie, le decontextualizează, prejudiciindu-le din punct de vedere cultural. Faptul că imaginile titlurilor digitizate în Proiectul Google Book Search au devenit vizibile constituie un motiv de îngrijorare pentru oamenii de știință și bibliotecari. Calitatea scanărilor care au fost făcute publice este atât de slabă încât se poate spune că acestea sunt un fel de apărare a Google în ceea ce privește încălcarea copyright-ului. Indiferența față de cărțile cu paginile tăiate, fotografiate cu imaginea mâinii deasupra, filmate oblic, cu pagini lipsă, sunt argumentele pe care Jeanneney le aduce pentru susținerea realizării procesului de digitizare într-un mod diferit de modelul de afaceri care aduce prejudicii prezervării culturii. Exemplul lui Jeanneney este legat de căutarea lui Cervantes în Google Book Search, care apare abia la a noua referință în spaniolă. David Bearman consideră superficial acest exemplu, întrucât preferința aceasta de prezentare a rezultatelor de căutare prin contextualizarea lor este realizată, mai debrabă, după modelul unui profesor sau al unui curator.

Al treilea aspect se referă la motorul de căutare Google (și planul de afaceri), care promovează rezultate de căutare care nu sunt consecvente categoriilor propuse de oamenii de știință din alte culturi. Ceea ce rezultă este o cantitate imensă de informație neorganizată.

Al patrulea aspect privește nesiguranța planului de arhivare a imaginilor și textelor OCR, coordonat de o companie privată, nesiguranță care zădărnicește eforturile de încurajare a folosirii cu valoare adăugată a acestei resurse unice.

Abordarea de către Proiectul Google a problemei copyright-ului amenință realizarea bibliotecii universale digitale, care nu este acceptată în Europa și nici măcar în Statele Unite, unde în 2005 autorii și editorii s-au opus. Totuși, nici o instituție din Europa nu poate face altceva decât să lanseze o discuție cu autorii și editorii pentru a ajunge la un compromis, la un consens, sub care să se realizeze digitizarea culturii tipărite.

Concluzia articolului – abordarea lui Jeanneney nu este întrutotul justă, dar, ca mic tratat, demonstrează o precizie admirabilă de subliniere a senzitivității politice europene, ridicând probleme importante pentru conservarea culturii. Ian Wilson atrage atenția asupra celor cinci principii enumerate de bibliotecile naționale la întâlnirea francofoniei de la Paris, din 28 februarie 2006: accesul gratuit la resursele publice, acordul non-exclusiv cu furnizorii de conținut, imaginea standardelor de prezervare cu asigurarea unei accesibilități de lungă durată, protejarea integrității surselor originale, promovarea accesului multilingvistic și multicultural.

Ana Ipătescu în 1848

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Din viața filialelor Bibliotecii Metropolitane București

In memoriam Constantin C. Giurescu

Academician (1974), profesor universitar (Universitatea din București), fondator al Institutului de Istorie Națională (1941), unul dintre întemeietorii „Revistei Istorice Române" (1931), Constantin C. Giurescu se situează, prin activitatea sa științifică, consacrată, în primul rând, istoriei românilor, printre personalitățile de seamă ale culturii române.

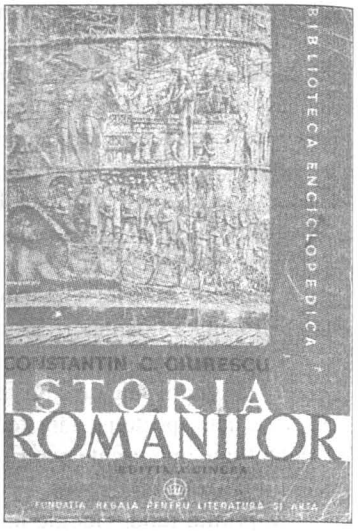

Din impresionanta sa bibliografie menționăm volumele: *Istoria Românilor*, *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în prezent*, *Contribuțiuni la studiul marilor dregătorii în secolele XIV și XV*, *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, *Viața și opera lui Cuza Vodă*, *Istoria podgoriei Odobeștilor din cele mai vechi timpuri până la 1918*, *Istoria pădurii românești din cele mai vechi timpuri până astăzi*.

Joi, 15 noiembrie 2007, la Sediul Central „Mihail Sadoveanu" al Bibliotecii Metropolitane București, a avut loc simpozionul *In memoriam*, la 30 de ani de la moartea lui Constantin C. Giurescu.

Viața, personalitatea și opera marelui istoric au fost evocate de acad. Dan Berindei, scriitorul Dinu Săraru, istoricul Radu Ciuceanu, istoricul literar Valeriu Râpeanu, acad. Dinu C. Giurescu, precum și de dr. Florin Rotaru, director general al Bibliotecii Metropolitane București.

O expoziție din lucrările lui Constantin C. Giurescu a ilustrat imaginea moștenirii lăsate de o viață exemplară, consacrată istoriei poporului român.

Natură statică

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Eveniment CERTIDoc în România

Consorțiul European CERTIDoc (www.certidoc.net), în colaborare cu Asociația Documentariștilor și Bibliotecarilor din Franța (ADBS) și cu Asociația Bibliotecarilor și Documentariștilor din România (ABIDOR), a organizat a doua etapă a cursurilor de eurocertificare profesională, în perioada 22 - 24 octombrie 2007, la sediul central al Bibliotecii Metropolitane București.

Cu această ocazie, s-a finalizat, în premieră pentru țara noastră, prima serie a cursurilor de eurocertificare profesională, dedicate arhiviștilor, documentariștilor și bibliotecarilor din sectoarele public și privat, evaluați de partea franceză. S-a continuat, astfel, prima etapă de eurocertificare începută în aprilie 2007 și s-a concretizat, printr-o diplomă ce atestă nivelul de expert și de manager, o colaborare de înaltă ținută cu ABDS și Consorțiul CERTIDoc.

Prima generație de cursanți și viitori experți români în această specializare numără 8 participanți, din București și din țară (Iași și Timișoara), fiind observat un interes și din partea bibliotecarilor de peste Prut de a participa pe viitor la astfel de cursuri.

Din delegația franceză, care a avut menirea profesională de a instrui partea română, au făcut parte dl. Eric Sutter, consultant și expert, cel care ne-a vizitat și ne-a asistat în prima etapă, însoțit de d-na Sophie Ranjard, expert și evaluator de la ADBS (www.adbs.fr).

Considerăm acest eveniment ca fiind unul de o importanță majoră pentru viitorul profesional al reprezentanților români din aceste domenii de activitate și pentru redefinirea relațiilor româno-franceze, în perspectiva consolidării spațiului comun al Uniunii Europene, de cultură, muncă și identitate.

Finlanda mai aproape

La începutul lunii noiembrie 2007, Biblioteca Metropolitană București – sediul central și filialele „George Enescu", „B.P. Hasdeu", „Emil Gârleanu", „Liviu Rebreanu" „I.H. Rădulescu", au fost onorate de vizita doamnei Kristina Virtanen, bibliotecar, director de programe europene la Biblioteca Publică din Helsinki, Finlanda.

La întâlnirea din ziua de 7 noiembrie, au fost comunicate câteva date statistice de ultimă oră cu privire la bibliotecile publice din Finlanda. Am aflat, astfel, că în Helsinki există 35 de filiale și două biblioteci mobile, la o populație de 564.876 de locuitori (estimare făcută la finele lui 2006).

De asemenea, la Biblioteca Publică din Helsinki, numărul de calculatoare destinat utilizatorilor este de 1.000, iar vizitele fizice în bibliotecă se apropie ca număr de vizitele virtuale (oferite de numărul de accesări ale paginii web a bibliotecii: www.lib.hel.fi). De exemplu, anual, se înregistrează 59.525.889 de vizite fizice ale utilizatorilor, iar cele virtuale se ridică la 53.049.331.

Accentul se pune pe adaptarea la schimbare și la tehnologiile Internet, accesare Web 2.0., pe spațiile destinate utilizatorilor, autoservire, rezervare de carte, lipsa rigidității în asistența utilizatorului. Bibliotecarul finlandez „migrează" acolo unde sunt oamenii, unde e publicul-țintă, de la o filială deschisă într-un mall comercial, la volanul unui „bibliobuz", de la serviciul clasic la asistarea celor care vin cu laptop-ul și se conectează în sălile de lectură prin Internet wireless.

Comunitatea tinerilor impune dinamica schimbării, iar nevoia de perfecționare la locul de muncă, bibliotecarii finlandezi au rezolvat-o printr-o serie de cursuri intensive. Serviciul de marketing și schimbările realizate au făcut ca publicațiile de informare, dedicate personalului specializat și comunității, să se mute pe Internet, să ofere electronic abonamente săptămânale și lunare celor interesați, sub forma unui flux, pe e-mail.

Pentru oaspetele nostru din Finlanda, biblioteca „este un spațiu deschis, unde poți găsi o mulțime de răspunsuri și informații, dar totodată apare și o serie nouă de întrebări".

Irina STOLTZ

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Săptămâna venețiană

Ján Figel, comisar pentru educație, pregătire profesională și multilingvism, găsea Universitatea din București locul cel mai potrivit pentru a discuta despre diversitate culturală și lingvistică în Europa, ținând cont de faptul că, în această universitate, fondată sub îndrumarea lui Constantin Cantacuzino, au fost ținute cursuri în limbile greacă, franceză, italiană și latină.

Ján Figel sublinia doi piloni pe care se bazează întregul demers al diversității culturale: stimularea cunoașterii și aprecierii pentru propria cultură, pentru rădăcini și pentru identitate, și încurajarea deschiderii și interesului real pentru celelalte culturi, într-un spirit de toleranță și respect reciproc. Diversitatea culturală este înțeleasă ca un happening, un dialog care se îmbogățește pe parcurs prin cunoașterea Celuilalt. În anul 2010 se intenționează crearea unei Zone Europene coerente a Învățământului Superior pentru a asigura mobilitatea, accesul pe piața europeană a muncii.

Dacă nu percepem această imagine simplă și clară a nevoilor actuale și, în același timp, o previziune pentru următorii ani, riscăm să fim depășiți de evenimente, unilaterali și obtuzi.

Dar cum viitorii studenți sunt formați în școli generale și licee, noi ne-am gândit să începem cu programe destinate unor segmente de vârstă mai mici, între 3 și 13 ani, și între 14 și 18 ani, pentru care am inițiat proiectul *Diversitate culturală* la Filiala pentru Copii și Tineret „Ion Creangă". Scopul acestui proiect este acela de a fixa două concepte esențiale în cultura europeană – identitatea și alteritatea – prin expoziții, proiecții de filme documentare și artistice, audiții, performance-uri și alte manifestări prin care ne putem *apropria* anumite cunoștințe despre Celălalt.

În deschiderea proiectului s-a înscris *Săptămâna venețiană*, eveniment desfășurat în perioada 15 – 20 octombrie 2007, în colaborare cu Institutul Italian de Cultură „Vito Grosso" și Direcția de Cultură a Primăriei Capitalei, și care a cuprins: expoziția de grafică a doamnei Valeria Voicu, *Veneția: memoria pietrei*, proiecții de filme artistice (*Morte a Venezia*, *Il Gattopardo*) și documentare (*Manierismo Veneto*, *Il colore della citta*, *Le Grandi Citta d'Arte: Venezia*, *La favolosa storia di Venezia*, *Italia: opera unica*), călătorii virtuale în muzeele venețiene, lecturi din literatura italiană și istoria măștii la Veneția.

Vernisajul din 15 octombrie a părăsit tiparul învechit al discursurilor plictisitoare și s-a dorit a fi un dialog deschis între participanți: graficiana Valeria Voicu, poetul Ion Horea, profesorul de italiană Florin Galiș și actrița Oana Solomonescu.

Evenimentul a fost consemnat de TVR Cultural, Radio România Cultural, Magic FM, Radio România Muzical, „Realitatea Românească", „Ziua", „România liberă", „Șapte Seri", „Compact București", socio.ro, astăzi.ro, roportal.ro, rompress.ro, comunicatemedia.ro, einformații.ro.

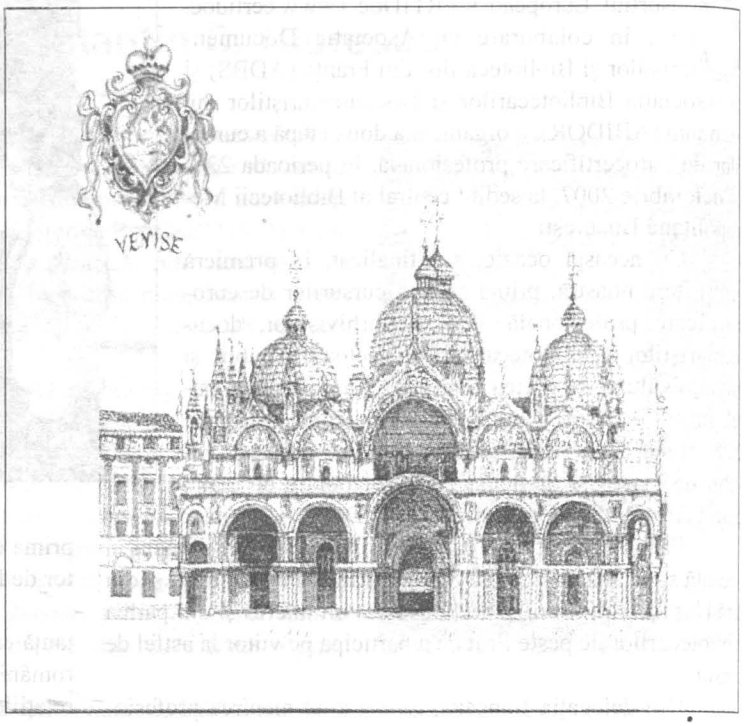

Veneția – Piața San Marco. **Desen de Valeria Voicu**

În cadrul aceluiași proiect al diversității culturale se înscrie și *Săptămâna suedeză*, organizată în colaborare cu Ambasada Suediei la București și cu Editura Vremea, în perioada 12 – 17 noiembrie 2007, dedicată împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitoarei suedeze Astrid Lindgren. Când bate gongul de fix, între 10.00 și 17.00 se dă startul la povești: *Când ne-am deghizat*, *Construim o căsuță de joacă*, *Băieții nu pot ține secrete*, *Karlsson de pe acoperiș*, povești care vor fi însoțite de filmul *Departe, la țară*, după poveștile lui Lindgren, de parada păpușilor și spectacolul *Varietăți muzicale* al Teatrului de păpuși „Licurici".

În decembrie vom sărbători *Luna japoneză*, cu expoziții, ritualul ceaiului și călătorii imaginare și documentare în Țara Soarelui Răsare.

Cât privește anul 2008, an desemnat de Comisia Europeană ca fiind *Anul dialogului intercultural*, vom organiza astfel de călătorii în lumea Celuilalt, după cum urmează:

Ianuarie – luna australiană; Februarie – luna estoniană; Martie – luna greacă; Aprilie – luna engleză; Mai – luna aromânilor; Iunie – luna daneză; Iulie – luna egipteană; August – luna elvețiană; Septembrie – luna mexicană; Octombrie – luna spaniolă; Noiembrie – luna poloneză; Decembrie – luna românească prin ochii lui Gopo.

Gabriela TOMA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Conferința Națională a ANBPR

A 18-a Conferință Națională a Asociației Naționale a Bibliotecilor Publice din România (ANBPR) a avut loc în perioada 8 – 10 noiembrie 2007, la noul sediu al Bibliotecii ASTRA din Sibiu. Tema conferinței a vizat *Bibliotecile publice și accesul la informare și comunicare*. Au participat directori de biblioteci, reprezentanți ai unor instituții care asigură intermedierea accesului la informație, cu accent pe proiectele de digitizare și de realizare a *bibliotecii fără ziduri*.

Președintele ANBPR, doamna Doina Popa, a salutat prezența numeroasă a delegațiilor din România și din alte țări (America, Finlanda). Paul-Andre Baran, reprezentantul International Research & Exchanges Board (IREX) în România pentru programul *Biblioteci Globale*, finanțat de Fundația „Bill&Melinda Gates", a prezentat etapele implementării proiectului în biblioteci din primele 5 județe, urmând ca rezultatele să se replieze în toate județele țării.

Kathleen Kavalec, atașat cultural al Ambasadei SUA, a ținut o prelegere despre resursele Centrului Cultural American din România. Kristina Virtanen, project-manager – International Tasks la Biblioteca Municipală din Helsinki, Finlanda, a vorbit despre noile strategii de atragere a publicului către bibliotecă, despre adaptarea mobilierului la noile module de informare și comunicare, despre internetbuzele care circulă prin oraș.

Conf. univ. dr. Hermina Anghelescu, profesor la Facultatea de Biblioteconomie și Știința Informării din Detroit, SUA, a prezentat o zi din viața unei biblioteci publice americane și un studiu comparativ cu bibliotecile publice românești.

Prof. univ. dr. Doina Banciu, director științific la Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare în Informatică, a realizat un itinerar de la concept la realitate al bibliotecii digitale. Acest subiect a fost analizat și de domnul Dan Matei, directorul Institutului de Memorie Culturală, dar din perspectiva proiectelor Bibliotecii Digitale Europene, EDLnetului și a Bibliotecii Digitale a României, precum și despre despre inițiativa Google de a realiza biblioteca virtuală universală, răspunsul fostului președinte al Bibliotecii Naționale a Franței și repercusiunile acestei controverse.

Colaborarea internațională a fost un alt aspect important în discursul biblioteconomiei actuale, care a vizat și Biblioteca Republicană Științifică Agricolă (BRSA), așa cum a subliniat Ludmila Costin, președintele Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova, director BRSA. Carmen Macavei, coordonator al proiectului *eRomania Gateway Association*, a prezentat strategii de realizare a serviciilor pentru comunitate. În aceeași ordine de idei, se înscrie și lucrarea doamnei Sorina Stanca, director adjunct al Bibliotecii Județene „Octavian Goga" din Cluj, care s-a referit la serviciile de memorie și cunoaștere locală.

Am reprezentat Biblioteca Metropolitană București cu un proiect de realizare a informării și comunicării în spațiul virtual, care a subliniat programul amplu de digitizare a documentelor, realizarea depozitului de publicații în format electronic, constituit din pagini web obținute prin digitizarea și structurarea titlurilor de carte și periodice, baza de date a descrierilor bibliografice în format electronic, serviciul electronic de referințe, pagini web personalizate care să cuprindă resursele electronice de interes – *MyLibrary*, realizarea variantelor în limba engleză și franceză a site-ului, servicii de alertare a utilizatorilor pe domeniile lor de interes, servicii de referințe simple și complexe, servicii de referințe în timp real – chat, Instant Messaging, catalogul resurselor web actualizat zilnic, galerii virtuale și biblioteci de poezie, blog, forum și messenger.

Pentru specializarea bibliotecarilor, Liviu-Iulian Dediu, directorul Bibliotecii Județene „V.A. Urechia" din Galați, a realizat suportul pentru IDD, care poate fi accesat pe anbpr.org.ro.

Directorul Bibliotecii Naționale a României, conf. univ. dr. Elena Tîrziman, a ținut o prelegere despre proiectele europene și naționale în digitizarea documentelor de bibliotecă. De la Biblioteca Națională, Aurelia Perșinaru a prezentat modificările la codurile ISBN – ISSN – CIP, iar Maria Răducu s-a referit la schimbările privind depozitul legal național și local.

O delegație impresionantă a sosit de la Piatra Neamț, din partea Bibliotecii Județene „G.T. Kirileanu", condusă de domnul Constantin Bostan, care a prezentat misiunea și realizările Centrului Internațional de Informare Bibliografică „Ion Creangă", programe pentru comunitatea locală prin Centrul Regional de Informare Europeană, campania de promovare a imaginii bibliotecii susținută de proiecte foarte interesante de animație culturală, cum ar fi Teatrul de Joacă.

Noi modalități de a fi prezenți în comunitate au reieșit din lucrarea doamnei Doina Popa – *Serviciul de Bibliotecă Mobilă în județul Cluj*. Au fost organizate și lucrări pe sesiuni ale directorilor bibliotecilor județene, s-a prezentat activitatea comisiilor profesionale ale ANBPR și programul de activitate al ANBPR pentru anul 2008.

Nu au lipsit nici lansările de carte și proiectele editoriale ale Editurii RAO, principalul sponsor al evenimentului, alături de Ministerul Culturii și Cultelor.

Din programul conferinței nu au lipsit nici excursiile documentare la Sibiel și Rășinari, unde trebuie mers și ascultată povestea, atunci „când auzim trâmbița marilor adevăruri, cari se prezintă cu atâta conștiință de sine, să zâmbim și să zicem: Vorbe! vorbe! vorbe! S-ascultăm poveștile, căci ele cel puțin ne fac să trăim și-n viața altor oameni, să ne amestecăm visurile și gândirile noastre cu ale lor... În ele trăiește Archaeus... *Poate că povestea este partea mai frumoasă a vieții omenești.* Cu povești ne leagănă lumea, cu povești ne adoarme. Ne trezim și murim cu ele... Auzit-ai tu vrodată povestea regelui Tlà?" (*Archaeus*, Mihai Eminescu)

Gabriela TOMA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Agenda culturală

Premiile anuale ale Fundației Naționale pentru Civilizație Rurală „Nişte țărani"

Vineri, 26 octombrie 2007, continuând tradiția celor 9 ani de existență, Fundația Națională pentru Civilizație Rurală „Nişte țărani" a acordat premiile anuale.

Ca şi în anii precedenți, premiile au fost înmânate celor distinşi la Slătioara, jud. Vâlcea, în bisericuța Vioreşti, cunoscut lăcaş de cult prin vestita friză a Potecaşilor.

Au fost prezente personalități ale vieții culturale şi ştiințifice româneşti, reprezentanți ai oficialităților locale, precum şi locuitori ai comunei Slătioara.

Premiile au fost decernate de preşedintele-fondator al Fundației, scriitorul Dinu Săraru.

La festivitatea de premiere au participat, de asemenea, dr. Florin Rotaru, director general al Biblbiotecii Metropolitane Bucureşti, preşedintele Fundației, scriitorul Nicolae Dragoş, prim-vicepreşedinte, alți membri ai conducerii Fundației.

În incinta sacră, răspunzând cuvântului de întâmpinare al preşedintelui-fondator al Fundației, au rostit emoționante şi memorabile alocuțiuni poetul Adrian Păunescu şi editorul Georgeta Dimisianu.

În spiritul credinței şi ritualurilor bisericeşti, premianții, precum şi toți cei prezenți, au primit de la parohul bisericii taina mirungerii. De asemenea, cu prilejul acestei festivități, în întâmpinarea celor 10 ani de activitate a Fundației, care se vor împlini la mijlocul anului 2008, au fost înmânate medalii jubiliare unor membri fondatori şi altor personalități care s-au implicat în realizarea generoaselor programe culturale şi umanitare ale Fundației.

În încheierea manifestării, în lumina unei sărbătoreşti zile de toamnă, în fața bisericuței, un grup de fluieraşi din Vaideeni, conduşi de profesorul Vartolomeu Todeci, precum şi laureata din acest an pentru interpretare muzicală vocală, eleva Elena Cuculici, au prezentat un moment folcloric.

Marele Premiu

Adrian Păunescu, *Rugă pentru părinți*, antologia poeziei păunesciene dedicate lumii părinților noştri.

Premiul pentru sociologie şi psihologie rurală

Editura Historia, pentru reeditarea celebrei lucrări *Din psihologia poporului român* de D. Drăghicescu.

Prof. univ. dr. Ilie Bădescu, Oscar Hofman, *Viața şi moartea în satul românesc*.

Conf. univ. dr. Laurențiu D. Tănase, pentru lucrarea *Pluralisation religieuse et société en Roumanie*, Editura Peter Lang, Geneva.

Premiul pentru literatură, critică şi istorie literară

Prof. dr. Zenovie Cârlugea, pentru lucrările *Lucian Blaga. Dinamica antinomiilor imaginare* şi *Lucian Blaga. Studii, articole, comemorări, evocări, interviuri, comentarii.*

Premiul pentru artă

Fotografie de artă

Ion Oprea, pentru contribuția fotografică de excepție la realizarea unor importante lucrări şi albume de istoria artei – editate în colaborare cu acad. Răzvan Theodorescu.

Grafică de carte

Constantin Baciu (post mortem), pentru grafica excepțională, în descendența marii grafici româneşti consacrată universului țărănesc.

Interpretare muzicală (vocală)

Elena Cuculici, elevă la Liceul de artă „Dinu Lipatti", clasa a XII-a, pentru albumul *Când plecai, maică, de-acasă.*

Premiul pentru monografie

Titi Mihail Gherghina, pentru lucrările *Imagini citadine din Râmnicu Vâlcea*, *Despre industria şi comerțul românesc* şi *Imagini citadine cu parfum de epocă din Râmnicu Vâlcii – secolele XIX – XX*, lucrări evidențiind – odată cu evocarea vechii urbe – procesul trecerii de la ruralitatea urbei provinciale la citadinitate.

Premiul pentru apostolat

Prof. Vartolomeu Todeci, pentru o viață de dascăl de țară consacrată universului cultural țărănesc, precum şi cultivării şi apărării tradițiilor acestui univers.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Origini" sau Despre exilul românilor

Nina VASILE

Origini – Romanian Roots", vol. X. nr. 11 – 12 (113 – 114) November – December 2006, una dintre revistele diasporei româneşti care ajung la noi, mă face să mă gândesc la posibilitatea unui studiu al fenomenului migraţiei româneşti. Cel mai probabil, sociologii, antropologii au deja în vedere subiectul. Dincolo de centrarea firească pe spiritualitatea creştină care conservă identitatea la nivelul comunităţii, ar fi încă de observat tendinţa fundamentării editării pe fondul unei strategii de promovare a culturii româneşti, de înlesnire a afirmării artiştilor români în contextul internaţional. Mai precis, nu e de trecut cu vederea faptul că „Origini" apare cu sprijinul *LiterArt XXI – Asociaţia Internaţională a Scriitorilor şi Oamenilor de Artă Români*. Astfel, avem în faţă o revistă de cultură ce reuneşte articole ce parcurg gama domeniului umanist: poezie, proză, critică literară, arte plastice, filosofie, istorie, sociologie, memorialistică.

Sub semnul Anului Eliade (marcat aici în 2006!), găsim patru articole, toate fiind în tonul unei nevoi de recuperare a valorii culturale a istoricului care a avut o contribuţie ce domină şi acum, cu toate noile achiziţii în instrumentele de studiu, cercetarea religiilor lumii. Alex Cetăţeanu, în „Hermeneutics in history: Mircea Eliade, Joachim Wach & the science of religions", sintetizează dezbaterile academice cu tema care a dat şi titlul articolului, marcând slaba implicare a părţii româneşti în realizarea evenimentului în America, dar şi în România. Mircea Handoca reabilitează relaţia Mircea Eliade - Eugen Ionescu în „Noi fişe de lectură şi comentarii", bazat, ca de obicei, pe documente. O cronică la volumul lui Florin Ţurcanu care a primit premiul „Cartea anului" în 2005, cea a Mihaelei Chowdhury, căreia îi scapă sublinierea titlului, dar care oferă un amănunt pe care-l reţinem şi noi: data reală a naşterii lui Eliade, se spune, este 13 martie, 9 martie, ziua celor 40 de mucenici, fiind preferată ca atare de istoric pentru încărcătura simbolică. În fine, editorialul lui Gabriel Stănescu – „Ţara şi exilul" îl reaşază în spaţiul exilului, Eliade reprezentând un model românesc al emigrării, unul în care esenţială este conştientizarea că „justificarea existenţei istorice a unui neam a fost şi va fi de ordin spiritual"; şi cum pentru o cultură trecută prin constricţionarea comunistă, înăuntrul ţării materne nu mai e posibilă dezvoltarea firească, exilul devine o cale de a reface dinafară semnul spiritual al propriei naţii. Condiţie care presupune personalităţi excepţionale ce pot „mişca lumea", în timp ce reuşesc, totodată, să realizeze şi o operă literară într-o limbă pe care n-au vrut s-o uite, aşa cum s-ar fi putut întâmpla. Şi oare, fie spus, acum, şi fără comunism, cum altfel se va fi împlinit, în semnul ei istoric spiritual, o naţiune precum cea română? Am putea spune că suntem nevoiţi să ne împărţim valorile cu cele ale lumii numai fiind lucrători şi în limba cea mai cunoscută de pe glob, evident engleza. Exilul, într-un sens deja schimbat într-o lume din ce în ce mai globalizată, are rostul lui în cultura unei naţii. Ceea ce „Origini" chiar sugerează în viziunea deductibilă din politica revistei, din păcate nu şi din ancheta „De ce aleg tinerii români Occidentul?" unde sunt vehiculate opinii previzibile, pe care le formulăm în mod obişnuit: ori fug de sărăcia cruntă din România, ori se afirmă pe cont propriu, lăsând în urmă cumva uitată ţara lor, făcând mai mult sau mai puţin bine că emigrează, fie sunt văzuţi sub semnul unei „tragedii imense", cum se întâmplă la Ştefan Dumitrescu, adeptul unui discurs cu rezonanţe oculte („România – victima şi obiectul unui război mascat din partea Occidentului, a marelui capital mondial, care viza distrugerea Economiei româneşti pentru a o transforma în piaţă de desfacere..."). Noi am putea spune că, indiferent de motivele pentru care trăim realitatea umană din prezent, cu atât mai mult acum, este nevoie de eforturile conştiente şi concentrate de a continua exact lucrarea începută de personalităţi ca Eliade. O formulă alienantă nu ajută la nimic.

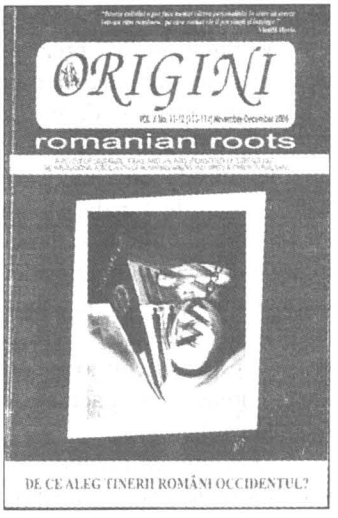

Istoria este prezentă în „Origini" cu „Marea Unire" (1 decembrie 1918) contextualizată încă prin Independenţa de la 1877; este redată de Traian Popescu ca o consecinţă firească tocmai a evenimentelor istorice ale Europei, ca şi ale năzuinţelor legitime ale românilor. Preotul Gh. Calciu Dumitreasa este prezent şi el de două ori în revistă: semnează un eseu despre Thomas Jefferson, al treilea preşedinte al Americii, şi autorul Declaraţiei de Independenţă, marcând absenţa din Constituţia americană a numelui lui Iisus Hristos, explicaţia având o argumentare în contextul unei „lupte între creştinismul adevărat şi falsul creştinism oficial american", un fond masonic fiind la mijloc, invocat, precum vedem, în multe ocazii în legătură cu anumite mişcări din istoria omenirii... Pr. Gh. Naghi scrie apoi „In memoriam Preot Gh. Calciu Dumitreasa (1925 – 2006)".

În fine, citim în „Origini" poemele, în variantă bilingvă româno-engleză, ale lui Varujan Vosganian: *Isus cu o mie de braţe / Jesus of a thousand arms*; şi poemele Petrei Vlah, proza lui Mihai Antonescu – *Îngerul pisicii negre*, dar şi a lui Andrei Zanca – *Licu în patru timpi*; cronici: la antologia de versuri a lui Gabriel Stănescu, *Despărţirea de frică* (Editura Cartea Românească, Buc., 2003), sau la *Bizanţul şi românii* (a prof. univ. Vasile Muntean), sau la *Studii de Istoria bisericii româneşti din Transilvania şi Banat în epoca modernă* – Gheorghe Naghi). De observat reconfigurarea permanentă a imaginii exilului prin scriitorii români: Horia Stamatu („Un scriitor emblematic al exilului românesc" – în lectura Isabelei Vasiliu-Scraba), în articolele *„Europa Liberă* şi exilul românesc. O istorie încă nescrisă" – Rene Alecu de Flers, şi „Trauma exilului convertită în poezie" – Vasile Andru, despre seria de autori din diaspora care au avut lansări ale cărţilor lor în România, sau au fost publicaţi aici, un exemplu fiind antologia *Timpul rană sângerândă. Poezie din Lumea nouă* – sub alcătuirea autorilor Ştefan Stoenescu şi Gabriel Stănescu, la Editura Criterion Publishing, 2006.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Caietele „Echinox"

Imaginarul religios este tema volumului 12 al Caietelor „Echinox". Sub coordonarea conf. dr. Corin Braga, autori de renume publică rezultatele cercetărilor desfășurate în cadrul Centrului de Cercetare a Imaginarului.

Volumul de față prezintă studii grupate în funcție de abordarea acestora: există o parte teoretică urmată de studii de mitologie clasică, despre antichitatea târzie și religiile cărții, despre temele creștine și religiozitatea modernă.

În introducerea sa, Corin Braga schițează finalitatea acestui volum de a reda panorama viziunilor religioase, așa cum s-au arătat în timp – imprevizibile, dinamice, revelatorii. Parcurgându-l, privim într-adevăr un tablou amplu în care toate elementele (credințe antice, structuri filosofice – plotiniană, platoniciană, religia creștină, buddhismul, kabala ș.a.) comunică prin rădăcini foarte puternice, făcute vizibile într-un dialog al preocupărilor actuale în domeniul istoriei religiilor și credințelor religioase.

Evidențierea diversității culturilor, dar și disponibilitatea noastră de a ne schimba punctul de vedere sunt necesare în contextul globalizării, în care trebuie să știm să folosim istoria religiilor, antropologia, etnologia ca instrumente de cunoaștere a Celuilalt.

Articolele din acest volum sunt diverse din punct de vedere al scriiturii și al conținutului, dar pot fi subordonate unor direcții de analiză. Un loc aparte îl ocupă studiile care subliniază anumite semnificații ale imaginarului religios și reprezentarea lor în epoca postmodernă.

Jean-Jacques Wunenburger, responsabil cu relațiile dintre Centrele de Cercetare a Imaginarului din rețeaua CRI și creator al Institutului „Gaston Bachelard" din Dijon, de cercetare a imaginarului și a raționalității, deschide volumul cu articolul „Jocul sacru". Este o temă actuală de reflecție ținând seama de faptul că ființa umană a devenit obsedată de ocuparea unui loc cât mai înalt, comod și sigur într-o ierarhie socială și parțial sau total dezinteresată de spațiul spiritualității, al in-vizibilului.

Științele umane ne-au oferit o înțelegere a religiei pornind de la experiența antropologică a sacrului. Structura emoțională și cognitivă a sacrului e strâns legată de imaginația simbolică, responsabilă de crearea miturilor. Experiența sacrului nu are în vedere vizibilul, nu se rezumă la o percepție subiectivă, ci traversează conștiința de tip simbolic, capabilă să creeze forme, semne care trimit la un lanț de semnificații, ceea ce pune în discuție o socializare a sacrului.

Există numeroase schimbări în viața noastră actuală: asistăm la o anume epurare a imaginației simbolice în favoarea unei gândiri directe, a unei hermeneutici în locul moralei, viața religioasă s-a intelectualizat, s-a interiorizat și se bazează tot mai mult pe un liant personal al credinței, sacrul s-a confruntat cu dezvoltarea raționalității științifice și tehnice care au lăsat natura lipsită de mister, tehnica a dezvoltat gustul pentru dominarea lumii, lăsând planul simbolic într-o zonă a anacronicului. Spațiul, loc al hierofaniilor, a fost supus unui „regn al cantității", iar timpul a pierdut ritmicitatea naturală și a devenit abstract și standardizat. Această desacralizare a lumii a dus la noi forme de resacralizare para-religioasă. Una dintre concluziile articolului este faptul că omul nu a putut niciodată să-și construiască existența doar pe elementele realității vizibile. Sacrul reprezintă o dimensiune din afara prozei cotidiene, o căutare a absolutului și a invizibilului. Și totuși, omul contemporan continuă să fie bântuit de nostalgia armoniei imemoriale.

Corin Braga propune tema utopiilor ca avataruri moderne ale mitului creștin al *paradisului terestru*. Paradisurile terestre se situează la poluri, în Australia necunoscută. Dacă pentru Evul Mediu, Paradisul era ținut departe de om după păcatul adamic, în epoca clasică e recontextualizat și perceput ca oraș ideal construit de forța și ingeniozitatea omului.

O altă direcție de analiză este cea dedicată relațiilor și raporturilor dintre lumea vizibilă și cea in-vizibilă, sau între elementele intrinseci ale imaginarului religios.

Philippe Walter analizează *relația dintre imaginar, religie și superstiții*, relație complexă ținând seama de faptul că istoria unei religii nu poate fi separată de societatea care o adoptă. În Evul Mediu literatura despre mitologia creștină subliniază faptul că aceasta a fost inspirată de credințele păgâne. Festivalurile medievale, poveștile și ritualurile nu s-au pierdut, ci s-au transformat, ceea ce relevă esența fenomenului de aculturalizare. Autorul remarcă prezența simbolurilor – piatră, zăpadă și cerb – în hagiografia medievală, motive care își află rădăcinile în motive mitice care au apărut, spre exemplu, în *Eneida*.

Călin-Andrei Mihăilescu încearcă să stabilească *raportul dintre mit și adevăr*, văzute ca opuse după epoca iluministă, când ideea de probabilitate devenea o protecție a adevărului în fața tentațiilor legate de mit. Mitul nu este o poveste și nici o distorsionare a adevărului. Postmodernismul vede adevărul ca nemit, exacerbează tentația, adevărul e ăsta din ce în ce mai puțin important în discuție. Prin îndepărtarea sa de mit, ideologia adevărului va forța adevărul să pătrundă în altă nouă sferă mitologică.

Prezența unor elemente ale imaginarului religios în anumite opere, ritualuri, credințe la nivel de termeni, imagini, este o analiză la care au subscris unii dintre autorii acestui volum.

Arnaud Huftier subliniază frecvența sintagmei *suspendarea voită a neîncrederii* (Coleridge) în *discuția despre textele fantastice*, care au un caracter duplicitar. Dincolo de aplicarea unor termeni ca paraliteratură, de diferența *low art/high art*, fantasticul evident al hipervizibilității/cel ascuns al indeterminării, textul fantastic se situează mai degrabă într-o ambivalență, întreținând o relație de contiguitate/tranzitivitate cu *doxa*.

Carmen Ferenchiu realizează o analiză morfo-sintactică a prezenței termenului *numen* în lucrarea lui Lucan, *Războiul civil*, relevând trei sensuri: putere, divinitate, statuie,

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

precum și concepția stoică din poem.

Femeia în imaginarul religios, de la *Coroana creației* la *Poarta Iadului*, este demersul inițiat de **Mihaela Ursa**. Sensul tradițional al identității sexuale s-a pierdut în epoca noastră postmodernă. Tensiunile sociale, economice, religioase și politice au dat naștere unor fantasme care conțin reguli stricte și interdicții. Articolul conține și un studiu de caz în care sunt comparate două modele cosmologice – cel biblic și cel hesiodic – reprezentate de Eva și Pandora, ambele asociind femeia cu apariția răului în lume.

Silviu Dan Lupașcu analizează *identitățile multiple și ipostazele plurivalente ale Mesiei* în spațiul religios abrahamic. Codul liturgic din Cartea lui Leviticus aduce în prim plan imaginea Marelui Preot, a Preotului Uns. Alte imagini sunt – Prințul, Mesia al Aaronului, Mesia al Israelului, Profetul etc.

Cosmologia musulmană cu *imaginile și imaginarul răului* în iconografia Orientului musulman este tema **Annei Caiozzo**. Răul este reprezentat de demonii care nu l-au urmat pe Adam; de rasa monștrilor Oamenii-Câine, oamenii escatologiei Gog și Magog.

Simbolul – al trecerii, al ochiului – rămâne unul dintre elementele puternice ale imaginarului religios.

Accesul omului la spiritualitate reprezintă o condiție esențială în *simbolismul morții inițiatice în culturile arhaice*, scrie **Ionel Bușe**. Prin ritualuri, omul arhaic reface modelele exemplare revelate lui de către zei în *illo tempore*. În acest context sunt analizate simbolismul pădurii, al nopții, al coborârii în lumea morților. Protagoniștii se pregătesc pentru trecerea în lumea cealaltă printr-un ritual în care traversează nivele ontologice, se confruntă cu demoni și uneori reînvie.

Ștefan Borbély propune un studiu de religie comparată cu privire la *simbolistica cenușii* – asociate cu viața în credințele antice și cu umilința și moartea în creștinism, eliminându-se astfel viziunea optimistă inițială.

Daniel Farcaș se oprește la o analiză a *ochiului în imaginația mistică a Maestrului Eckhart*, unde universul conceput de el implică un imagism organic, unde sufletul intelectual este văzut ca un ochi sau ca o mână. Nu organul vizual este în discuție, ci ochiul intern care lucrează într-un loc privilegiat pentru întâlnirea cu ochiul divin.

Volumul cuprinde și studii de revizitare a unor opere literare din perspectiva prezentului, precum și nuanțări ale sensului unor termeni.

Revizitarea mitologiei clasice de către Salvador Tavora prin prezentificarea *Bacantelor* lui Euripide în codul flamenco este subiectul lui **Hugo Francisco Bauzá**. Oamenii sunt subiecte ale puterii dincolo de puterea lor de percepție și înțelegere, și pentru asta ei trebuie să rămână deschiși miracolelor și misterelor.

Conflictele între zei în tragedia greacă este tema propusă de **Ruxandra Cesereanu**, autoarea alegând spre exemplificare și analiză *Eumenidele*, *Hipolit* și *Bacantele*.

Dan Dana analizează *specificul național în România interbelică* prin reevaluarea moștenirii dacice și prin găsirea autohtonismului, luând ca punct de reper *Zalmoxis* de Lucian Blaga. În aceeași linie de analiză se înscrie și **Liviu Malița** cu imaginarul religios în dramaturgia românească postbelică, structurându-și analiza în opere apărute în perioada comunistă și în cea postcomunistă.

Cristina Ciucu intenționează să demonstreze ca falsă ideea, care s-a răspândit atât de mult, potrivit căreia sistemul kabalist al emanației divine este o variantă a sistemului neoplatonician, cu infiltrații gnostice. Structura sefirotică a kabalei este reprezentată ca o configurație descentrată, fără sursă.

Ioana Chirilă analizează *prezența logosului în imagine*. Percepția imaginii se situează la intersecția cuvintelor, imaginii, simbolurilor și cheilor de decriptare. Imaginea Paradisului reprezintă imaginea ca sens refăcut al existenței noastre și prezență și sursă de grație. Imaginea creează conexiunea om – logos.

Jean-Marc Joubert oferă un exemplu de *imagine patristică a deificării* – aceea a unei bucăți de metal așezate pe foc. Inițial, a funcționat ca o metaforă a divinizării omului, apoi a devenit metaforă a celor două naturi ale existenței lui Hristos – divină și umană, ambele reale și manifestate.

Ionuț Daniel Băncilă analizează câteva aspecte de *maniheism ca religie a frumuseții*, așa cum au fost surprinse de Henry Corbin – lumina ca frumusețe, faptele bune făcute de un om în timpul vieții, deseori această frumusețe situându-se deasupra/ în afara acestei lumi.

Carmen Raluca Aștelian analizează *misterul* ascuns în tăcere, misterul care apare la răspântia celebrării unei sărbători, având o funcție integratoare și dinamică. Misterele medievale rămân sub semnul ambivalenței, între tragic și comic, sublim și grotesc, între viziunea creștină și patrimoniul cultural al antichității.

Răzvan Ionescu stabilește similitudini între *liturghia creștină* ca o dramă în dialog regizată de preot, uneori ajutat de corul de credincioși și de diaconi, și *corul din tragedia greacă*. Această analiză, care subliniază asemănările și deosebirile, relevă și valorile misterului – pentru ceremonialul divin, pe de-o parte, și pentru performance-ul scenic, pe de altă parte.

Există, de asemenea, studii care-și propun o trecere în revistă a unor concepții.

Alin Suciu analizează concepțiile antice despre *posibilitatea omului de a deveni sfânt în timpul vieții*. Ascensiunea sufletului s-a aflat în centrul atenției multor specialiști în literatura despre misticism. O trecere în revistă prin sursele antice, cu excepția lui Origene, relevă faptul că acestea sunt refractare posibilității obținerii statutului de sfânt în timpul vieții.

Nu lipsesc nici studii dedicate drogurilor sau publicității ca prelungiri ale unor elemente sacre în profan, dinspre vrăjitorie spre laboratorul științei, dinspre conotația sacră spre conotația dorinței de a consuma.

Andrada Fătu-Tutoveanu oferă o reprezentare succintă a *drogurilor*, de la alchimia misterioasă, periculoasă, instrument vrăjitoresc, folosit pentru achiziția unei reprezentări mentale cu aspecte pozitive/negative, surprinse ca panaceu și otravă, până la viziunea științifică, care a dus la dezvoltarea toxicologiei.

Doru Pop analizează agresivitatea *publicității*, care se impune ca religie a capitalismului postindustrial, preluând niște semne și conotații din sacru spre profan.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

„Scriu precum vorbesc cu cineva“

Vitraliu“ dedică nr. 5 – 6 (25) din septembrie 2006 poetului George Bacovia, la împlinirea a 125 de ani de la naştere şi a 90 de ani de la debutul editorial, oferind posibilitatea unui spaţiu de dialog pentru cele mai diverse puncte de vedere.

Pentru început ţin să menţionez o idee importantă care se regăseşte strecurată în interiorul articolelor acestui număr, cea referitoare la faptul că Bacovia este unul dintre „cazurile“ în care poezia alege (spune George Bălăiţă), şi pe care poezia l-a trăit până la capăt, sau, cum spunea Hugo Friedrich despre poetul modern, pentru care toate lucrurile devin de nelocuit, îşi găseşte în Poezie unicul loc în care poate trăi şi lucra. „Scriu precum vorbesc cu cineva“ este mesajul unui poet autentic: cuvintele îl aleg, îl scriu. Aceasta aminteşte de răspunsul dat de Constantin Abăluţă în „Dilemateca“ anchetei realizate de Marius Chivu în legătură cu acele *cuvinte care (nu) vă plac:* „eşti ceea ce fac cuvintele din tine“.

Nu discursurile complexe şi voit complicate vor face vizibile acele zone greu de străbătut de cititorul obişnuit. În acest sens, George Bălăiţă observa tendinţa unor critici sau teoreticieni ai literaturii de a scrie „din ce în ce mai complicat“ despre opera lui Bacovia (despre opera blagiană se poate spune acelaşi lucru prin recitirea acesteia din perspectiva filosofiei limbajului sau a deconstructivismului).

Articolul despre fenomenul Bacovia al criticului Constantin Ciopraga nuanţează temele specific bacoviene, ipostazele acestuia (romantico-simbolist al cetăţii blestemate, bolnav şi sfâşiat în *Nervi*, inegal în *Stanţe burgheze*), mesajul poetic de „ethos dezabuzat“ în care fragmentul tinde spre o construcţie asemenea „nostalgiei unei alte arhitecturi a lumii“. Ciopraga menţionează şi distanţa care se instalează între melancolia bacoviană care tinde spre tragic ca deziluzie absolută, disperarea în exces, dionisiacul întors pe dos, abulic, retractil, introspectiv şi constituţia explozivă barbiană, hipervitalistă, spadasină, inflamabilă. Şi lista afinităţilor se prelungeşte şi în cadrul celorlalte articole – concizia textelor bacoviene şi *Stanţele* lui Moreas, afinităţi cu Baudelaire, Verlaine, Rondenbach, Eminescu, care „trebuie citat mereu ca reper de delimitare“, nervii lui Bacovia vestesc prăbuşiri, dislocări, spre deosebire de nervii sănătoşi ai lui Sadoveanu, neliniştea modernă pe linia lui Kafka, Musil, Beckett, afinităţi cu tuşele violente ale lui Van Gogh, cu hohotul delirant din tabloul lui Munch, cu sentimentul tragicului expresioniştilor Georg Trakl şi Gottfried Benn, cu angoasa existenţială a lui Camus şi Sartre, cu pictura expresionistă a lui Ensor etc.

Specificul modernităţii bacoviene este situat la întâlnirea cu absurdul pentru care va fi simpatizat de Voronca şi Pană.

Ileana Mălăncioiu propune debarasarea de afirmaţii care au devenit un fel de loc comun – „că Bacovia ar fi fost un izolat care nu vedea ce se petrece în jurul său“ sau că „Bacovia a fost victima societăţii în care a trăit“ (cum observa şi Elvira Sorohan). Poeta identifică acele expuneri fireşti ale existenţei la limită şi ale sentimentului morţii în poezia bacoviană la care critica nu ajunge şi, pentru asta, recurge la similitudini, la comparaţii incorecte. Întreaga poezie a lui Bacovia înseamnă observaţie, şi-apoi *Stanţele burgheze* demonstrează clar acest lucru, precum şi actualitatea scriiturii.

Nu lipsesc nici observaţiile legate de sintaxa bacoviană, genosanaliza, declinarea poeziei româneşti în cadrul căreia „Bacovia e poetul nominativului absolut“, semnate de Irina Petraş, asupra cărora ne vom opri cu altă ocazie.

Liviu Ioan Stoiciu optează pentru diferenţele şi distanţele dintre Bacovia şi Eminescu, dintre *Lacul* şi *Lacustră*, despărţite de 33 de ani. Eminescu poetizează realul, iar Bacovia articulează cântecul universal depoetizat, al antipoeziei, înregistrând o ruptură, o antinomie puternică între două veacuri, o criză a atitudinii sentimentale.

Alte articole consemnează lucrările de critică dedicate universului bacovian, articole care armonizează diferitele opinii exegetice de-a lungul timpului, canonul românesc de secol XX, receptarea poeziei bacoviene în timpul vieţii poetului şi până astăzi, irepetabilitatea poeziei bacoviene în ciuda multor potriviri de paradigmă, publicistica şi proza bacoviană, nevoia recitirii şi resituării operei, aşa cum reuşeşte Mihai Cimpoi.

C.D. Zeletin analizează formele personale ale răului în poezia bacoviană – suferinţa, zbuciumul, moartea, exilul bacovian şi cel cioranian, precum şi viziunile acestora: „Răul bacovian copleşteşte, răul cioranian intrigă, revoltă, disperă, de multe ori oftează şi răneşte sensibilitatea la transcendent“. Să fie oare aşa?

Înregistrările vocii lui Bacovia citindu-şi poemele, precum şi citirea poeziilor însoţite de desene sunt nuanţări pe care nici un recitator de poezie sau un alt artist plastic nu le poate aduce poeziei bacoviene. Există numeroase întregistrări ale vocii sale şi ale conferinţelor în cadrul cărora scriitori şi critici au vorbit despre opera sa. Nu trebuie uitat faptul că Bacovia a fost preocupat de comunicarea artelor, fiind interpret de vioară, artist plastic – pictor şi grafician.

Elvira Sorohan intenţionează să răspundă întrebării *Ce aude poetul?*, căci „nu aude ca un romantic descriptiv, urechea lui ciudată e deschisă spre înăuntru, spre sensibilitatea lui închis iremediabil în dezgustul de viaţă“. Putem face precizarea faptului că această închidere este inexactă, fiind vorba mai degrabă de o deschidere chinuitoare spre sunetele exterioare, receptate de o ureche extrem de atentă, şi comunicarea acestora cu sunetele interioare.

Despre comunicarea artelor se poate vorbi şi în sensul unui spectacol precum înscenarea dramatică a gândirii poetice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

la Teatrul Municipal „George Bacovia", titlul spectacolului – *Clavirele plâng în oraș*, regizor Sorin Postelnicu.

Filarmonica Mihail Jora – 50, *Spiritul european în laboratoarele artei contemporane*, *Centrul de Cultură Rosetti-Tescanu – George Enescu, rezidență pentru scriitori* completează dialogul despre Bacovia cu noutăți din muzica clasică, teatru contemporan și spații de întâlniri între scriitori români și cei din alte țări.

Într-un număr despre care așteptăm să fie întru totul dedicat poetului George Bacovia sunt introduse două articole fără vreo legătură cu intenția inițială: *Comentarii privind spectacolul folcloric* și *Mohammad și lumea islamică în imaginarul cultural european*, interesante, dar total nepotrivite contextului în care tocmai încercam să ne amintim sau să descoperim ceva nou despre lumea bacoviană.

Poezia bacoviană ca o poezie a obiectului este tema propusă de Lăcrămioara Petrescu. Ipostazele sunt multiple și se multiplică la intersecția cu alte sensuri pe care le face vizibile: o poezie „a obiectului în care se transformă orice ființă", cu „scenele privirii, ale contemplației blazate", unde „cuvintele se dispun ele însele ca obiecte".

Prin poezia sa, Bacovia reușește să reveleze mișcările cuvântului dincolo de audibil, perceptibil, dintr-o zonă sfâșietoare în care noi respirăm câteodată și în spațiul căreia el exista. Nu vom spune nimic despre „marele poet", „genialul simbolist", „talentatul", poate doar faptul că George Bacovia este actual. Recitiți-l!

„Curierul românesc" este o publicație trimestrială în limba română care apare în Suedia, sub îngrijirea Silviei Constantinescu. Numerele ianuarie – martie și aprilie – iunie 2006 consemnează părerile unor ambasadori străini în România, ale unor persoane implicate în activități de promovare a culturii și limbii române în străinătate. Secțiunea *Interviuri de neuitat* îi prezintă pe Ion Rațiu și, respectiv, Alexandru Șuga. Publicația conține o rubrică unde sunt redate cele mai importante evenimente ale Suediei: alegeri, opiniile unor lideri politici privind preocupările de pe agenda politică a partidelor pe care le reprezintă. Nu lipsesc nici informațiile de importanță majoră pentru românii care locuiesc în Suedia, îngrijirea medicală în Elveția, petrecerea unei vacanțe în România, prezentări ale lucrărilor plastice semnate de artiști de origine română precum Doina Enos, evenimente culturale la Stockholm, muzee, licitații, semnificația simbolurilor în arta plastică și cea decorativă, arhitectura veche din Japonia, precum și memorii și amintiri asupra revoluției și imperiului, publicate cu documente inedite de G. Lenotre despre Tribunalul revoluționar în perioada 1793 – 1795.

Gabriela TOMA

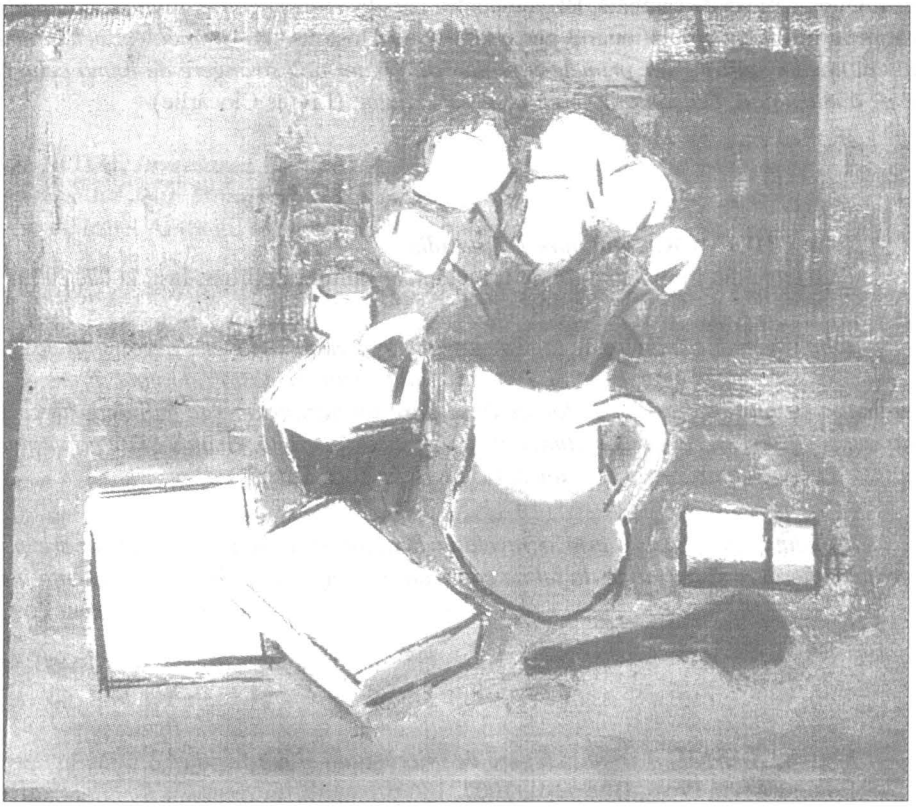

Natură statică

Sursele ilustrațiilor: pp. 11 – 12: Biblioteca Națională – Fondul St. Georges; p. 15: G. Călinescu, *Istoria literaturii române dela origini până în prezent*, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, Buc., 1941; pp. 21, 23, 25, 26, 35: *Ciucurencu*, prefață de Dan Grigorescu, Editura Meridiane, Buc., 1965; coperta II: Ion Cucu, *O istorie în imagini a literaturii române postbelice*, vol. 1: *O istorie literară a privirii*, Editura Charmides, Bistrița, 2006; coperta III: Joseph Conrad, *Hotarul de umbră* • *Taifun*, traducere și note de Georgeta Pădureleanu, prefață și tabel cronologic de Mircea Pădureleanu, Editura Minerva, Buc., 1992; coperta IV: *Ciucurencu*, 1965.

Sursele citatelor: p. 14: Vladimir Streinu, „Viața lui Ion Creangă", din *Pagini de critică literară*, vol. IV, Editura Minerva, Buc., 1976, Ion Creangă, *Opere*, ed. critică, note și variante, glosar de Iorgu Iordan și Elisabeta Brâncuș, ed. revăzută și adăugită, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2000; coperta II: Cella Delavrancea, *Dintr-un secol de viață*, ed. îngrijită și alcătuită de Valeriu Râpeanu, Ed. Eminescu, Buc., 1988; coperta III: Joseph Conrad, *Hotarul de umbră* • *Taifun*, 1992; coperta IV: *Ciucurencu*, 1965.

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Catalog

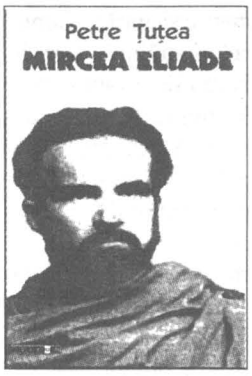

Petre ȚUȚEA, *Mircea Eliade*
Ediție îngrijită de Tudor B. Munteanu, Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007, 162 p.

... Această ediție a fost realizată după varianta dactilografiată din arhiva tatălui meu. Țuțea îl compara adeseori cu Mircea Eliade, iar în 1972 îi dedicase și lui o carte omonimă, care a apărut recent. Textul este suplimentat cu traduceri și note; corecturile sunt minime, și de cele mai multe ori indicate în note sau cu ajutorul parantezelor drepte. Unele formulări au fost modificate tacit conform uzanțelor actuale, cu excepția citatelor, iar titlurile adăugate de mine se regăsesc cu litere italice în ***Cuprins****. La sfârșitul cărții am inclus un* ***Glosar*** *selectiv cu majoritatea filosofilor menționați de Țuțea...* (Tudor B. Munteanu)

Valeriu CRISTEA, *Bagaje pentru paradis*
Ediția a II-a, prefață de Livius Ciocârlie, Editura Cartea Românească, București, 2007, 336 p.

Omul ar trebui ferit de suferință, însă artistul are nevoie de ea. Excepționala sensibilitate a lui Valeriu Cristea, profunda lui vulnerare, susceptibilitatea, complexitatea sufletească l-au „creat" ca artist. După-amiaza de sâmbătă, Bagaje pentru paradis *stau mărturie, alături de capodopere cum sunt* Spațiul în literatură *și* Dicționarul personajelor lui Dostoievski. *Și unele, și celelalte stârnesc admirația cititorilor avizați, dar primele îi produc și o puternică strângere de inimă celui care l-a cunoscut pe admirabilul, frământatul, mult încercatul autor.* (Livius Ciocârlie)

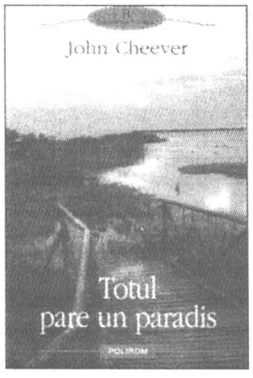

John CHEEVER, *Totul pare un paradis*
Traducere din limba engleză de Irina Horea, Editura Polirom, Iași, 2007, 200 p.

John Cheever e îmbătat de literatură, de parcă viața și dorința nestăvilită de a scrie despre ea ar fi de ajuns ca să-l facă fericit. Și, probabil, din pricina aceasta este unul dintre cei mai sofisticați optimiști care au scris vreodată. Iar în ***Totul pare un paradis*** *merge mai departe ca oricînd. Inventează ce și cît vrea și se oprește atunci cînd găsește de cuviință, rîzîndu-și de naivitatea și imaginația limitată a consumatorilor de literatură.* („The New York Times")

Romanul lui Cheever este o revelație luminoasă a vieții, o fermecătoare parabolă despre bătrînețe, pierdere și nostalgie, la fel de captivantă, complexă și densă ca existența însăși.
(„Washington Post Book World")

Maria CRIȘAN, *A treia culegere de microstudii și conferințe*
Editura Arvin Press, București, 2007, 186 p.

În această a 3-a Culegere *am socotit util a așeza în primele rînduri pe cel închinat primului nostru și celui mai mare poet erudit PUBLIUS OVIDIUS NASO, de care mă leagă decenii de cercetare (și, fără a voi cu tot dinadinsul, încă mai descopăr câte ceva ce se cerea a fi adăugat), precum și pe acela închinat cetății* TROIA CEA AUTENTICĂ *la a cărei cercetare m-a îndemnat tot Sulmonezul, ca urmare a unei toponimii comune...*

Respectul mare pe care l-am căpătat pentru cărturarii nordici *este susținut și de informațiile directe, note referitoare la* scrierea la geți...

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

***Românii despre Rigas.* Repere istoriografice**
Ediție, studiu introductiv și note suplimentare de Georgeta Filitti, Editura Omonia, București, 2007, 464 p., [15] f. il.

Cercetările în jurul vieții și operei lui Rigas Velestinul, făcute de specialiști din spațiul grecesc ori din România, Franța, Austria, Germania, Rusia sunt unanime într-o privință: întreaga operă și-a conceput-o pe pământul românesc, unde a și trăit 12 ani. Este și una din explicațiile interesului multor istorici români – e adevărat, în parte neoelenişti – pentru eroul grec. Totodată, este indubitabil că arhivele noastre adăpostesc cele mai multe informații asupra lui. Ele au fost câmp generos de cercetare până acum și avem motive temeinice să credem că vor fi și de aici înainte. (Georgeta Filitti)

Angelo MITCHIEVICI, *Mateiu I. Caragiale • Fizionomii decadente*
Institutul Cultural Român, București, 2007, 279 p.

Dacă facem abstracție de Urmuz cu Pîlnia și Stamate, *hîtrul roman în patru părți, Mateiu I. Caragiale este autorul celui mai scurt și mai enigmatic roman al literaturii române, gestat cu o răbdare maniacală mai bine de zece ani...*

Studiile reunite în prezentul volum nu fac decît să evidențieze încă o dată profunzimea acestui roman și a constelației pe care o reprezintă opera scriitorului văzută prin lentila esteticii decadente și a avatarurilor unor fragmente ale lumii sale crepusculare. (Institutul Cultural Român)

François ROTH, *Inventarea Europei.*
De la Europa lui Jean Monnet la Uniunea Europeană
Traducere de Irinel Antoniu, Institutul European, Iași, 2007, 280 p.

Volumul de față pune în lumină acțiunile și realizările legate de Europa începînd cu generația părinților fondatori – Monnet, Schuman, Spaak, Adenauer, Gasperi – și încheind cu actorii zilelor noastre. Sunt luate în discuție toate dimensiunile – diplomatice, instituționale și juridice, economice și monetare – proiectului european și sînt marcate cele mai importante ale acestuia: CECO, Piața Comună, Actul Unic, tratatele de la Maastricht, Amsterdam și Roma. Volumul acordă o atenție deosebită reacțiilor și aspirațiilor opiniilor publice din țările implicate în proiectul european, precum și relațiilor dintre Europa și Statele Unite. În sfîrșit, autorul își propune să elucideze rolul pe care-l joacă Europa în lumea contemporană la începutul secolului XXI. (Institutul European)

Kahlil GIBRAN, *Iisus, Fiul Omului*
Traducere din limba engleză de Gabriel Stoian, Editura Nemira, București, 2007, 289 p.

Un mozaic al vieții lui Iisus văzut prin ochii celor care L-au cunoscut, L-au iubit și L-au trădat, filtrat prin splendoarea scrieturii lui Kahlil Gibran. („New York Times")

Iubea toate lucrurile frumoase, chipurile sfioase de copii și mirul și tămâia de la miazăzi. [...] și iubea florile de alun. L-am văzut strângându-le în mâinile Lui și acoperindu-și fața cu petale, de parcă ar fi vrut să îmbrățișeze cu dragostea Lui toți copacii din lume. (din volum)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Repere

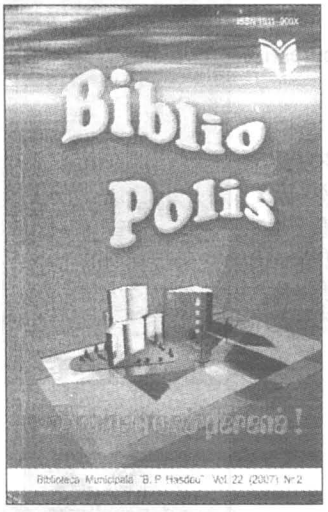

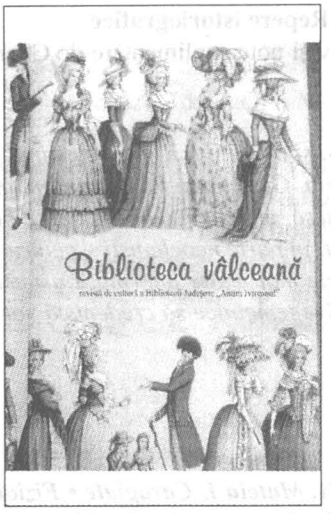

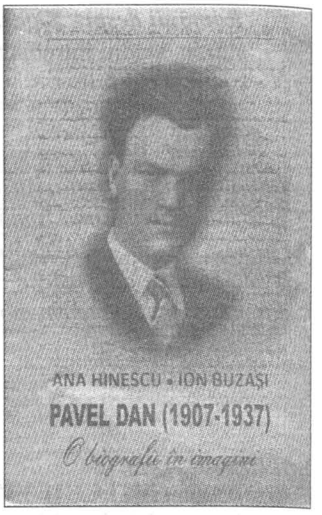

BiblioPolis", nr. 2, publicație a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu" din Republica Moldova, Vol. 22 (2007), cuprinde o tematică bogată: de la cartea pentru copii până la *Cofee-House*, de la Ranganathan la Michel Foucault, iar printre cei care semnează – liceeni, directori de bibliotecă, scriitori. Sunt consemnate manifestările filialelor, târgurile internaționale, sunt prezentate personalități din lumea literară și aparițiile noi de carte. Alături de lectorul viitorului, independent, cel care citește tot ce apare mai bun și petrece o noapte pe săptămână în librăriile nocturne prezent în articolul Feliciei Graur, se situează lectorul fără voie, călător prin oraș, care descoperă voluntar sau nu greșelile reclamelor imense care apar în urma calculului lingvistic sau a parafrazărilor hilare. Apar și două articole pentru iubitorii de cetit în limba rusă (*că nu este alta și mai frumoasă și mai de folos în toată viața omului zăbavă decât cetitul*). Semnalăm programul *Copiii Chișinăului citesc o carte*, un proiect foarte important a cărui promovare ar trebui să fie permanent susținută de instituțiile publice din Moldova. Un loc aparte îl ocupă articolul lui V. Prisăcaru, „Din țara basmelor total fantastice" și cel semnat de Vlad Pohilă, „Îngemănarea muzelor la Tabor", pe care vă invităm să le citiți cu atenție.

Curier": revistă de cultură și bibliologie, editată de Biblioteca Județeană „I. H. Rădulescu", An XII, nr. 2 (25) 2006. „Curierul" constituie un proiect ambițios, propunându-și să cuprindă sferele cunoașterii în 40 de pagini. După un periplu în timpul lui Ștefan cel Mare și al lui Radu Popescu, sunt prezentate o serie de activități de animație culturală în biblioteci, după binecunoscutele tipare: zilele filialei, prezentări de carte, aniversări și restul. Dincolo de inerțiile de limbaj ale Danielei Istrătescu, pentru care biblioteca este „acest lăcaș sfânt", ritmul schimbărilor este consemnat cu profesionalism de conf. univ. dr. Sultana Craia și lect. univ. dr. Gheorghe Buluță. Sunt evocați în acest număr Elena Văcărescu, Brătescu-Voinești, Nicolae Labiș, Mircea Horia Simionescu, Vasile Cârlova. Cât despre actualitate....

Biblioteca vâlceană", aparținând Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul", este o revistă vie, în ceea ce privește conținutul, frazarea și concepția, prezentarea grafică. Interviurile cu personalități din lumea scriitorilor – Gabriel Liiceanu, din cea a mimicii și a spectacolului pe scenă – Dan Puric, confesiunile artistice ale pictorilor – Peter Mitchev sunt necesare într-o revistă de cultură ca prezențe care dau pulsul schimbării. Și lansările de carte par mai puțin plictisitoare, fiind realizate în colaborare cu alte instituții de cultură, prin comunicări interculturale. Fără a se transforma în revistă de sertar cu informații seci de specialitate, revista consemnează cronici de concert, Festivalul Primăvara Poeților, prezentarea monumentelor istorice vâlcene, a literaturii populare românești, a tradiției caselor copăcenilor.

Pavel Dan (1907 – 1937): O biografie în imagini, apărută sub îngrijirea Anei Hinescu, director al Bibliotecii „Școala Ardeleană" din Blaj, și a profesorului Ion Buzași, este un album dedicat împlinirii a 100 de ani de la nașterea scriitorului, o prezentare spectaculoasă prin imaginile care ilustrează drumurile autorului de la Triteni la Turda, apoi la Cluj, Blaj, Viena, alături de inserări de jurnal și surprinderea unor aspecte importante în contextul epocii – Societatea de lectură „Titu Maiorescu", elita profesorilor în Blajul interbelic, revista „Blajul". Redăm un fragment de mărturisire literară: „Toate le știu, toate inima le cuprinde în sine ca o operă, notele sentimentului, totul – clar, limpede sau întunecos – aș putea să le scriu".

Gabriela TOMA

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Calendar

decembrie 2007

♦ 1 decembrie. **Ziua Națională a României**

♦ 1 decembrie 1997. 10 ani de la moartea lui **Ștefan Milcu**, medic, biolog și antropolog (15 aug. 1903 – 1 dec. 1997)

♦ 3 decembrie 1857. 150 de ani de la nașterea scriitorului englez **Joseph Conrad** (3 dec. 1857 – 3 aug. 1924)

♦ 3 decembrie 1887. 120 de ani de la fondarea, la Reșița, a revistei **„Pedagogul român"**

♦ 3 decembrie 1937. 70 de ani de la moartea poetului maghiar **Attila József** (11 apr. 1905 – 3 dec. 1937)

♦ 3 decembrie 1977. 30 de ani de la moartea lui **Eugen Lozovan**, lingvist, istoric și filolog (2 mai 1929 – 3 dec. 1977)

♦ 4 decembrie 1732. 275 de ani de la moartea lui **John Gay**, scriitor englez (30 iun. 1685 – 4 dec. 1732)

♦ 4 decembrie 1937. 70 de ani de la moartea lui **Alexandru Dobrogeanu-Gherea**, sociolog, om politic, publicist (7 iul. 1879 – 4 dec. 1937)

♦ 4 decembrie 1987. 20 de ani de la moartea filosofului **Constantin Noica** (24 iul. 1909 – 4 dec. 1987)

♦ 6 decembrie 1882. 125 de ani de la moartea lui **Anthony Trollope**, romancier englez (24 apr. 1815 – 6 dec. 1882)

♦ 6 decembrie 1932. 75 de ani de la moartea lui **Eugène Brieux**, dramaturg francez (19 ian. 1858 – 6 dec. 1932)

♦ 6 decembrie 1937. 70 de ani de la nașterea lui **Mihai Drăgan**, scriitor, critic și istoric literar (6 dec. 1937 – 1 nov. 1993)

♦ 7 decembrie 1947. 60 de ani de la moartea lui **Constantin Făgețel-Șaban**, scriitor, publicist (25 oct. 1885 – 7 dec. 1947)

♦ 7 decembrie 1947. 60 de ani de la moartea lui **Tristan Bernard**, romancier și dramaturg francez (7 sept. 1866 – 7 dec. 1947)

♦ 8 decembrie 1832. 175 de ani de la apariția, la București, a primului număr din **„Buletin – Gazeta Administrativă"**, mai târziu Buletinul oficial al Principatului Țării Românești, primul periodic românesc oficial

♦ 8 decembrie 1832. 175 de ani de la nașterea lui **Bjørnstjerne Martinus Bjørnson**, poet, dramaturg și publicist norvegian, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1903 (8 dec. 1832 – 26 apr. 1910)

♦ 10 decembrie. **Ziua Internațională a Drepturilor Omului**

♦ 10 decembrie 1927. 80 de ani de la nașterea pictorului **Pavel Ilie**

♦ 10 decembrie 1947. 60 de ani de la nașterea dirijorului **Cristian Badea**

♦ 11 decembrie 1882. 125 de ani de la nașterea lui **Max Born**, fizician german, laureat al Premiului Nobel pentru Fizică, 1954 (11 dec. 1882 – 5 ian. 1970)

♦ 11 decembrie 1997. 10 ani de la moartea lingvistului **Ion Coteanu** (6 oct. 1920 – 11 dec. 1997)

♦ 13 decembrie 1797. 210 ani de la nașterea poetului german **Heinrich Heine** (13 dec. 1797 – 17 febr. 1856)

♦ 13 decembrie 1927. 80 de ani de la nașterea lui **James Wright**, poet și traducător american (13 dec. 1927 – 25 mart. 1980)

♦ 13 decembrie 1987. 20 de ani de la moartea lui **George Acsinteanu**, prozator, tipograf, bibliotecar (13 iul. 1905 – 13 dec. 1987)

♦ 14 decembrie 1887. 120 de ani de la nașterea lui **Virgil N. Madgearu**, economist, sociolog, om politic (14 dec. 1887 – 27 nov. 1940)

♦ 14 decembrie 1932. 75 de ani de la moartea lui **Marin H. Georgescu**, artist plastic (30 sept. 1892 – 14 dec. 1932)

♦ 14 decembrie 1932. 75 de ani de la nașterea scriitorului **Dumitru Solomon** (14 dec. 1932 – 10 febr. 2003)

♦ 14 decembrie 1997. 10 ani de la moartea lui **Harold Robbins**, scriitor american (21 mai 1916 – 14 dec. 1997)

♦ 15 decembrie 1832. 175 de ani de la nașterea lui **Gustave Alexandre Eiffel**, inginer francez (15 dec. 1832 – 28 dec. 1923)

♦ 15 decembrie 1887. 120 de ani de la apariția la București a publicației de știință și literatură **„Revista nouă"**, director B. P. Hasdeu (15 dec. 1887 – sept. 1895)

♦ 15 decembrie 1887. 120 de ani de la nașterea pianistei și scriitoarei **Cella Delavrancea** (15 dec. 1887 – 9 aug. 1991)

♦ 15 decembrie 1907. 100 de ani de la nașterea arhitectului brazilian **Oscar Niemeyer**

♦ 16 decembrie 1897. 110 ani de la moartea scriitorului francez **Alphonse Daudet** (13 mai 1840 – 16 dec. 1897)

♦ 17 decembrie 1987. 20 de ani de la moartea scriitoarei franceze **Marguerite Yourcenar** (8 iun. 1903 – 17 dec. 1987)

♦ 18 decembrie 1997. 10 ani de la moartea artistului plastic **Ion Vlasiu** (6 mai 1908 – 18 dec. 1997)

♦ 20 decembrie 1837. 170 de ani de la apariția, la București, a primului cotidian românesc, **„România"**, sub redacția lui Aaron Florian și Gheorghe Hill

♦ 20 decembrie 1967. 40 de ani de la moartea scriitorului **Mihail Sorbul** (29 oct. 1885 – 20 dec. 1967)

♦ 20 decembrie 1982. 25 de ani de la moartea pianistului polonez **Arthur Rubinstein** (28 ian. 1887 – 20 dec. 1982)

♦ 21 decembrie 1927. 80 de ani de la nașterea **Corneliei Andriescu**, filolog, istoric literar (21 dec. 1927 – 25 dec. 1991)

♦ 21 decembrie 1987. 20 de ani de la moartea lui **Marcel Gafton**, poet și traducător (27 iul. 1925 – 21 dec. 1987)

♦ 24 decembrie 1982. 25 de ani de la moartea poetului francez **Louis Aragon** (3 oct. 1897 – 24 dec. 1982)

♦ 25 decembrie 1932. 75 de ani de la nașterea lui **Cristian Popișteanu**, istoric, președinte fondator al revistei „Magazin istoric" (25 dec. 1932 – 26 feb. 1999)

♦ 25 decembrie 1977. 30 de ani de la moartea lui **Sir Charles Chaplin** (16 apr. 1889 – 25 dec. 1977)

♦ 26 decembrie 1927. 80 de ani de la nașterea graficienei **Elena Bianu**

♦ 26 decembrie 1997. 10 ani de la moartea regizorului **Mircea Veroiu** (29 apr. 1941 – 26 dec. 1997)

♦ 27 decembrie 1887. 120 de ani de la nașterea lui **Lazăr Iliescu**, avocat, traducător (27 dec. 1887 – 13 iun. 1977)

♦ 27 decembrie 1897. 110 ani de la nașterea lui **Tudor Vianu**, estetician, critic și istoric literar, profesor universitar (27 dec. 1897 – 21 mai 1964)

♦ 27 decembrie 1917. 90 de ani de la moartea lui **George I. Diamandy**, scriitor, publicist, om politic (27 feb. 1867 – 27 dec. 1917)

♦ 27 decembrie 1977. 30 de ani de la moartea pictorului **Alexandru Ciucurencu** (27 sept. 1903 – 27 dec. 1977)

♦ 27 decembrie 1997. 10 ani de la moartea pictorului **Corneliu Baba** (18 nov. 1906 – 27 dec. 1997)

♦ 28 decembrie 1937. 70 de ani de la moartea compozitorului francez **Maurice Ravel** (7 mart. 1875 – 28 dec. 1937)

♦ 29 decembrie 1937. 70 de ani de la moartea lui **Ștefan Czarnowski**, sociolog, istoric polonez (1 sept. 1879 – 29 dec. 1937)

♦ 30 decembrie 1947. 60 de ani de la moartea lui **Alfred North Whitehead**, matematician și filosof american (15 feb. 1861 – 30 dec. 1947)

♦ 31 decembrie 1882. 125 de ani de la moartea lui **Leon Gambetta**, avocat și om politic francez (2 apr. 1838 – 31 dec. 1882)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Contents

Centenary – MIRCEA ELIADE ..... 2 – 9

Georgeta FILITTI – Bucharest Archives – Woroniecki 10

Bucharest Metropolitan Library – Patrimony 13

History of the Book – G. CĂLINESCU 14

Contemporary Autographs – *Mircea MALIȚA* 16

EBLIDA – European Library Projects 22

Gabriela TOMA – Digitization and Cultural Diversity 24

In memoriam Constantin C. Giurescu 26

Irina STOLTZ – CERTIDoc Event in Romania / Finland More Closer 27

Venetian Week at the Ion Creangă Children Library 28

The ANBPR National Conference 29

The Annual Awards of the National Foundation for Rural Civilization 30

Nina VASILE – „Origini – Romanian Roots" or About Romanians' Exile 31

Gabriela TOMA – Review – Caietele „Echinox", „Vitraliu", „Curierul românesc" 32

Catalogue 36

Review – „BiblioPolis", „Curier", „Biblioteca vâlceană", „Pavel Dan (1907 – 1937)" 38

Calendar – December 2007 39

REDACȚIA ŞI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1

ABIDOR: Tel./Fax: 316.36.25

Redacția: Tel./Fax: 212.83.11

E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

ISSN 1454-0487

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redacția: Ion HOREA (redactor şef), Georgeta FILITTI

Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA

BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR

Numele .....

Prenumele .....

Adresa .....

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR** pe o perioadă de ..... luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poştal 010354, Bucureşti.

Anexez chitanța de plată a sumei de ..... RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră ABIDOR şi Biblioteca Metropolitană Bucureşti sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile INTAMEL şi EBLIDA începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poştal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia SEMNE '94

Redacția revistei BIBLIOTECA BUCUREŞTILOR respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

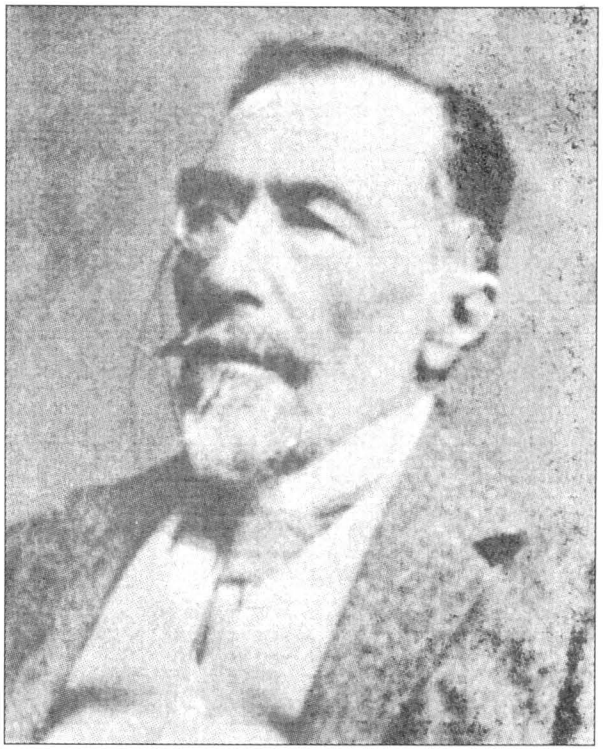

JOSEPH CONRAD

1857 – 1924

150 de ani de la naştere

„… Din întuneric marea părea că-şi aruncă valurile de jur împrejurul navei ca s-o afunde spre pierzanie. Era o adevărată vrăjmăşie în felul cum năvăleau acele valuri, şi o îndîrjire crudă în loviturile lor. S-ar fi zis că nava era o fiinţă vie, pradă pornirilor demente ale unei mulţimi; o îmbrînceau aspru şi izbeau în ea crîncen, o împingeau în sus ca s-o azvîrle apoi cu brutalitate şi s-o calce în picioare. Căpitanul Mac Whirr şi Jukes continuau să se ţină strîns unul de altul, asurziţi de zgomot, cu gura astupată de vînt; iar vastul tumult al materiei care dădea tîrcoale trupurilor celor doi, le aducea în suflet o profundă tulburare, asemenea unei patimi neînfrînate…“

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro

Autoportret

ALEXANDRU CIUCURENCU

1903 – 1977

30 de ani de la moarte

„Sinteză între vibrația lirică a culorii şi ideea descoperită în sensul profund al lucrurilor, pictura lui Ciucurencu se desfăşoară în melodii cromatice ample care proslăvesc frumusețea naturii ce ne înconjoară, demnitatea simplă a omului contemporan, dinamismul vieții. Artistul a dat un accent personal tradiției coloristice româneşti care, începînd cu frescele din nordul Moldovei, a străbătut istoria artei noastre, păstrîndu-şi la Luchian, Tonitza, Şirato, Petraşcu, Pallady, Gheață, intensitatea şi adîncimea…“

Dan Grigorescu

ISSN 1454-0487

https://biblioteca-digitala.ro / http://bibmet.ro